

SIGNALININKAS

O. Milaševičiaus nuotr.

KARYS

Kaina 30 ct.

Nr. 46

Politikos apžvalga

ANGLŲ LAIKRAŠTIS PRIMENA BECKUI NUSKRIAUSTĄ LIETUVĄ

Daily Telegraph savo vedamajam straipsnyje antrašte „Pulkininko Becko misija Londone“, girdamas Becką už gerų kaimyninių santykių sudarymą su Rusija ir Vokietija, nurodo, kad jam jau šiandien galėtų pritikti imtis iniciatyvos dviejų Lenkijos mažiau galingų kaimynų, Čekoslovakijos ir Lietuvos atžvilgiu. Su tomis valstybėmis Lenkija, kaip niekam ne paslaptis, yra bloguose santykiuose. Santykius su Čekoslovakija daugiausia trukdo lenkų mažuma Čekoslovakijos rytu pasienyje. Lietuva yra dar labiau nuskriausta, nes didelė dalis jos treitorijos kartu su jos istorine sostine Viliumi buvo smurtu užgrobtą 1920 metais lenkų generolo ir iki šiolei Lietuvai negražinta. „Tikrai jau metas, kad siena, kuri buvo uždaryta tarp Lenkijos ir jos kaimynų prieš 16 metų, vėl būtų atidaryta“, baigia minimas laikraštis.

LENKIJA KOLEKTYVINĮ SAUGUMĄ LAIKANTI GERIAUSIU TAIKOS ĮRANKIU

Times rašo, kad Lenkijos užsienių reikalų ministerio Becko atsilankymo Londone proga turi būti apsvaistytas klausimai. Visų pirma reikia pasikeisti nuomonėmis dėl rengiamos penkių Locarno valstybių konferencijos, o taip pat su ta konferencija susijusių lenkų pažiūrų į saugumą ir susitaikinimą. Antrąjį klausimų kompleksą sudarys Dancigas. Trečiuoju klausimu bus Lenkijos žydų imigravimas į Palestiną. Laikraštis pažymi, kad pastarasis klausimas turės būti atidėtas, kol Palestinos komisija baigs savo tyrinėjimus.

Sąryšy su Becko atvykimu į Londoną Daily Telegraph rašo, kad į Prancūzų Sovietų paktą Lenkija žiūrinti su nepasitikėjimu. Kolektyvinį saugumą Lenkija vis dėlto laikanti geriausiu taikos įrankiu. Todėl, siekiant visuotinio Europos susitarimo, Lenkija Locarno valstybių konferencijai teikianči didelę reikšmę.

LENKIJOJE PASIBAIGĖ DIDELĖ IŠDAVIMO BYLA

Katovicų apeliacinis teismas baigė svarstyti didelę valstybės išdavimo bylą. Toje byloje teisiamieji buvo kaltinami priklausę slaptai politinei organizacijai, turėjusiai tikslą atskirti nuo Lenkijos kai kurias sritis. Šioje byloje buvo 113 kaltinamųjų, kurie įrodinėjo, kad slaptajai sąjungai priklausę tik todėl, kad sąjungos įsteigėjas Maniura žadėjęs jiems už dalyvavimą darbo ir pagerinti jų materialinę padėtį. Teismas pirmoje instancijoje 99 kaltinamuosius buvo pripažinęs kaltus, tačiau apeliacinis teismas pasmerkė 105 kaltinamuosius. Svarbiausias kaltinamasis Zajonsas nuteistas aštuonerius metus, penki kaltinamieji po septynerius metus ir 94 kaltinamieji — nuo 20 mėnesių iki penkerių su puse metų kalėti už valstybės išdavimą. Už dalyvavimą slaptose organizacijose penki kaltinamieji nuteisti kalėti po vienerius metus.

— Be to, Lenkijoje nuteista daug komunistų. Stanislova ve, Rytų Galicijoje, teismas baigė svarstyti 26 asmenims iškeltą bylą — daugiausia už komunistinį veikimą. Kaltinamieji nuteisti kalėti nuo vieno iki aštuonerių metų sunkių darbų kalėjimo.

Vloclavke, Vidurinėje Lenkijoje, keturi asmenys už komunistinę agitaciją nuteisti nuo 10 mėnesių iki šešerių metų sunkių darbų kalėjimo.

Pietrkove keturi komunistų surengtos demonstracijos dalyviai nuteisti kalėti sunkių darbų kalėjimu nuo dviejų iki penkerių metų.

PRANCŪZŲ SPAUDA APIE CIANO VIZITĄ VIENOJE

Lapkričio 11-sios dienos prancūzų spauda plačiai rašo apie Italijos užsienių reikalų ministerio Ciano kelionę į Vieną ir apie Dunojaus valstybių konferenciją.

Matin korespondentas Vienoje praneša, kad Vokietijos Austrijos liepos 11 dienos susitarimas ir paskutiniai Vokietijos Italijos išsiaiškinimai parengę dirvą diplomatinėms pastangoms, kurių tikslas yra Vieną paversti draugiškų susitikimų ir vaisingo bendradarbiavimo vieta, o ne politine ir diplomatine kliūtimi. Trijų valstybių konferencija busianti darbo konferencija. Esą, Italijos užsienių reikalų ministeris Ciano į Austriją atvykęs ne patvirtinti jau seniai abiejose sostinėse pradėtų darbų, bet toliau statyti taikos ir bendradarbiavimo sistemos, kurią parengė įvairioms sritims toje Europos vietoje Mussolinis.

Ere Nouvelle pažymi, jog visiems aišku, kad Italijos užsienių reikalų ministerio Ciano pasitarimai Berlyne, Mussolinio Milane pasakytoji kalba ir Vienos konferencija yra glaudžiai susiję. Esą, visa tai vykę Berlyno įtakoje.

Humanite tvirtina, kad Vienos konferencijoje bus svarstomas Habsburgų grįžimo į Austrijos sostą klausimas.

Ami du Peuple spėja, kad Vienos konferencijoje Vengrija pripažinsianti Italijos imperiją.

VOKIETIJA PADARYSIANTI LAIMINGĄ VISĄ PASAULĮ

Lapkričio 8 dienos vakare Münchene ketvirtą kartą buvo susirinkę kanclerio Hitlerio buvusieji kovų draugai paminėti nacionalsocialistų pergalės sukaktuvių, nes lapkričio 8-oji laikoma jų švente. Į susirinkimą atvykęs kancleris Hitleris, kuris buvo labai iškilmingai sutiktas. Šia proga Hitleris pasakė kalbą, kurioje pirmoje eilėje pabrėžė, kad Vokietija iš silpnos valstybės išaugusi į stiprią didžiąją valstybę, užimančią Europoje tam tikrą vietą. Baigdamas Hitleris pažymėjo, kad per trejus su puse metų Vokietijos kalvėse buvo kalami ginklai kovoti su komunizmu, ir dabar Vokietija jau esanti prieš jį apsiginklavusi stipriais šarvais. Esą, Vokietija gali būti be baimės žiūrėti į ateitį, ir tai ne dėl to, kad jai nebūtų pavojų, bet tik dėl to, kad ji jaučia savo jėgą, ne dėl to, kad ji neatsižvelgia į sunkumus, bet dėl to, kad yra pasirengusi ir gali tuos sunkumus nugalėti. Esą netrukus ateisianti diena, kada visas pasaulis bus laimingas, turėdamas Vokietiją kaip nepažengiamą užtvarą prieš žydų ir komunistų bangą.

TEBEREIKALAUJA STIPRINTI BRITŲ KARIUOMENĘ

Lapkričio 6 d. vakare britų krašto apgynimo ministeris Inskipas Portsmouthe pasakė kalbą, kurioje reikalavo pagreitinoti Didžiosios Britanijos karo pajėgai sustiprintus darbus ir geriau suorganizuoti sausumos kariuomenės rekrutų verbavimą. Ministeris pareiškė, kad kolektyvinio saugumo politikai esą suduotas skaudus smūgis, tačiau esą galima tikėtis, kad per penkių Locarno valstybių konferenciją pavyks susitarti dėl ilgalaikės taikos.

BELA BLANGHA APIE SOCIALDEMOKRATIZMO KELIUS

Žinomas vengrų kunigas pamokslininkas Bela Blangha dvasininkų organe Nemzeti Uisag straipsnyje antrašte „Sielų komunistinimas“ tarp kitko rašo, kad socialdemokratija yra komunizmo avangardas, kuris tyliai rengias mases komunizmui. Socialdemokratija esanti taip pat marksistiška, revoliucinė, siekianti taip pat proletariato diktatūros ir visų interesų nusilenkimo vienos klasės interesams; ji esanti taip pat antireliginė, antimoralinė ir antipatriotinė, kaip komunizmas. Tik socialdemokratijos metodai kiek europiškėsniai ir lėtesnis veikimo tempas, tačiau tikslai — tokie pat pragaištingi. Straipsnyje toliau nurodoma, kad Ispanijos pavyzdys žiauriai ir aiškiai parodęs tikrąjį socialdemokratinio tautos darymo veidą. Bela Blangha griežtu tonu reikalauja priimti atitinkamą profesinių sąjungų įstatymą. Jis pareiškia, kad ateityje darbininkų vadu, parlamento atstovu, bet kokios vadovybės nariu ir redaktoriumi neturėtų būti niekas, kas nesiremia tautiniais ir krikščioniškais dėsniais.

Entuziastiškas naujokų išlydėjimas buvo gražus kariuomenės vyrų pagerbimo aktas

Dar visiškai neseniai nuskambėjo džiaugsmingi visuomenės šūkliai, sutinkant grįžtančią iš rudens manevrų kariuomenę, ir štai visuomenė dar kartą įrodė, kaip ji didžiai myli, brangina ir gerbia kario vardą. Tai nuotaikingas būsimųjų karių išleidimas ir palydėjimas, tai džiaugsmo kupinas ūpas ir tas nuoširdus visuomenės žodis, išreikštas gražiais sveikinimais ir linkėjimais. Sakytume, mūsų visuomenė šio mėnesio pirmosiomis dienomis išlaikė svarbų egzaminą, kaip reikia mokėti suprasti kiekvieną kariuomenės vyrą, bei kilnų jo pašaukimą ir tuo didžiutis. Plačioji visuomenė žino, kad, išleidžiant vyrus į kariuomenę — tą reikšmingą gyvenimo ir krašto gynimo mokyklą, reikia ne ašaroti ir reikšti nepagrįstą užuojautą, bet džiaugtis, kad didėja krašto gynėjų skaičius ir narsiųjų vyrų eilės. Na, ir ne liūdesys gaubė giminių, draugų bei pažįstamų veidus, bet giedri nuotaika ir entuziazmas, kuri karštai įsiliejo į išleidžiamąjį pašauktųjų vyrų aktą.

Apie šį reikšmingą visuomenės susipratimo ir sąmoningumo išreiškimą palydint išvykstančius, plačiai rašo veik visi mūsų laikraščiai. Jie mirgėte mirga žinutėmis iš visų Lietuvos vietų apie visuomenės entuziazmą ir pavyzdinę išvykstančiųjų išleidimą. Kaip veidrody, mes matome, kad visame krašte buvo surengta nuoširdžių naujokų išleistuvių su plačiomis programomis: vaidinimais, paskaitomis, arbatėlėmis, sveikinimais, linkėjimais ir t. t.

Alytaus apskr., Merkinės apylinkėje naujokams išleistuves surengė visos šios apylinkės vietos. Ypač pažymėtinas Raitininkų kaimas, kuriame ši tradicija yra prigijusi jau ketveri metai. Biržų apskr. išleistuves surengė jaunimo organizacijos. Naujokai išvyko pakilusiu nuotaika ir blaivūs. Kauno apskr. Rumšiškėse, Petriškių ir Dovainonių jaunaliuvių skyriai surengė išvykstantiems savo nariams bendras išleistuves — vakarą. Kėdainių apskr., Šaravų skyriaus jaunaliuvių išleido į kariuomenę savo narį J. Ramanaušką. Išleidžiamajame susirinkime pasakyta gražių kalbų. Choras sudainavo „Ilgiausių metų“ ir keletą liaudies dainų. Kretingoje keliems šimtams naujokų išleistuvės surengtos didelėje šaulių namų salėje. Kalbėjo miesto burmistras, šaulių kuopos vadas, apskr. tautininkų pirmininkas, šaulių moterų atstovė, jaunaliuvių skyriaus vadas ir vienuolyno atstovas tėvas Benediktas. Visi kalbėtojai būsimiesiems krašto gynėjams pasakė gražiausių linkėjimų. Atsisveikinimo nuotaika buvo labai nuoširdi. Į stotį naujokai palydėti su šaulių orkestru ir linksmomis dainomis. Palangoje naujokams išleistuves surengė Tautiškojo darbo Talka. Burmistras visus naujokus pasikvietė pas save ir džiaugėsi vyro amžiaus sulaukusiais Palangos piliečiais. Ta proga pakvietė į išleistuvių vakarienę. Tautiškojo Darbo Talkos p-kas Kraujelis išdėstė naujokams visuomenės

prašymą „rūpestingai ir visu atsidėjimu išnaudoti trumpą kareiviavimo laiką, susidrausminus grįžti vėl į mylimą Lietuvos pajūrį, kur vėl jie bus išskmingai sulaukti ir paklausinėti, kokiais nuopelnais vėžinį sugrįžo“. Keli atsargos karininkai davė naujokams praktinių patarimų ir pamokymų. Buvęs kelių naujokų mokytojas Vaitkus paprašė savo buvusiu mokymu būti sąmoningais, drausmingais kariais ir rūpintis tuo geriausiai pasinaudoti laimingai pasiekiant kariuomenės mokyklą. Visuomenei ir išleidžiamiesiems šios išleistuvės padarė didelio įspūdžio. Mažeikių mieste naujokus į traukinį palydėjo per 1000 žmonių. Sveikino visuomenės organizacijų vardu šaulys Sidabras ir jaunaliuvis Kiaulėnas. Šaulės ir jaunaliuvis naujokams dovanojo gyvų gėlių. Visi žmonės šaukė entuziastišką „valio“, o šaulių orkestras be pertraukos griežė maršus. Vieksniuose savivaldybės administracija ir šaulių būrys išvykstantiems surengė arbatėlę, kurioje visuomenė palinkėjo garbingai eiti kilnias krašto gynėjo pareigas. Skautės naujokus papuošė kaspinais ir gėlėmis. Iki miestelio ribos naujokus lydėjo, be daugybės suaugusių, ir mokyklų vaikučiai, su mintimi, kad ir jie užaugę eis džiaugsmingai į savąją kariuomenę. Panevėžio apskr., Valainiuose, JŪR išleido į kariuomenę savo narį S. Gasiūną. Kariuomenės reikšmę plačiai papasakojo mokytojas T. Kalvelis. JŪR nariai savo nariui — naujokui palinkėjo laimingai ir sėkmingai atitarnauti tėvynei. Raseiniuose visuomenė su naujokais atsisveikino „Romuvos“ salėje. Kalbėjo apskr. v-kas Giedraitis, apibūdindamas karių pareigas ir prašydamas naujokų neapvilti tėvų, auklėtojų ir visuomenės. Dar kalbėjo komendantas, linkėdamas gerai pasirengti ginti tėvynę. Ta proga naujokams toje pačioje salėje buvo parodyta keletas filmų. Po to, šaulių orkestrui griežiant, naujokai didelės žmonių minios buvo palydėti į savąsias kariuomenes. Rokiškio apskr. atsisveikinimą su naujokais surengė daugelyje vietų jaunaliuvių skyriai. Telšių mieste naujokus palydėjo komendantas plk Pulkauninkas, linkėdamas pasisemti jiems daug karinių žinių, būti pavyzdiniais kariais ir, atlikus karinę prievolę, sugrįžus į savo šeimas būti gerais ir dorais krašto piliečiais. Pažymėtina, kad į Telšius, drauge su naujokais, atvyko ir daug giminių, pažįstamų juos išleisti. Daugelio tėvai net didžiavosi prieš kitus, kad jų sūnūs yra tinkami būti kariais. Rietave pavarininkai išvykstantiems nariams pagerbti susaukė specialų susirinkimą. Naujokams buvo pasilinksminimas. Plungėje surengtos vaišės, kuriose dalyvavo visi naujokai ir daug visuomenės atstovų. Visi kalbėję pažymėjo svarbias ir atsakingas jaunų tėvynės gynėjų pareigas ir linkėjo jiems gerai jas atlikti. Į stotį naujokus palydėjo daug plungiečių. Griežė kariuomenės igulų orkestras. Kaišiadoryse kelis šimtus naujokų paly-

dėjo į stotį minios. Juos išlydėti atvyko šaulių orkestras ir moterų šaulių būrys. Traukiniui sujudėjus, į orkestro maršo garsus atsiliėpė griausmingas naujokų „valio“. Kaišiadoriečiai pirmą kartą pasirodė taip gražiai palydėdami savo brolius tėvynės tarnybon. Ukmergėje šaulių moterų būrys šaulių namuose ukmergiškiams naujokams surengė arbatėlę, į kurią buvo pakviesta per 30 naujokų. Gražiai pasilinksminta, pašokta, padainuota. Rinktinės vado pad. kpt. Kuzmickas naujokams palinkėjo pasisekimo ir geros tarnybos. Utenoje naujokų išleisti buvo atvykusi visa visuomenė su apskr. v-ku Motiejūnu - Valevičium, gimnazijos dir. Aleksa ir kitais aukštais žmonėmis. Linksmus ir kupinus energijos jaunuolius į stotį nulydėjo vietos šaulių būrio orkestras. Vykstantiems visuomenė šaukė: „Valio, jaunieji kariai“. Zarasų apskr., Degučių šaulių būrys, atsisveikindamas su kariuomenės išvykstančiais naujokais, surengė pasilinksmimą su šokiais ir dainomis. Buvo pasakyta kalbų ir palinkėta naujokams laimės kariniame gyvenime. Šaulės išvykstančius apdovanojo gėlėmis. Alsėdžiuose naujokams pasilinksmimą taip pat surengė vietos šaulių būrys ir tautiškosios organizacijos. Naujokai atvyko su savo tėveliais, broliais, sesutėmis. Be to, dalyvavo ir šiaip daug jaunimo. Išvykstančius sveikino šaulių būrio ir apylinkės jaunalietuvių vadai. **Klaipėdos krašto** naujokai buvo taip pat gražiai visuomenės būrių palydėti. Pažymėtina, kad šiemet buvo daugiau jaučiama sąmoningumo ir susipratimo, išvykstant į dalis: nebuvo pesimistinių kalbų.

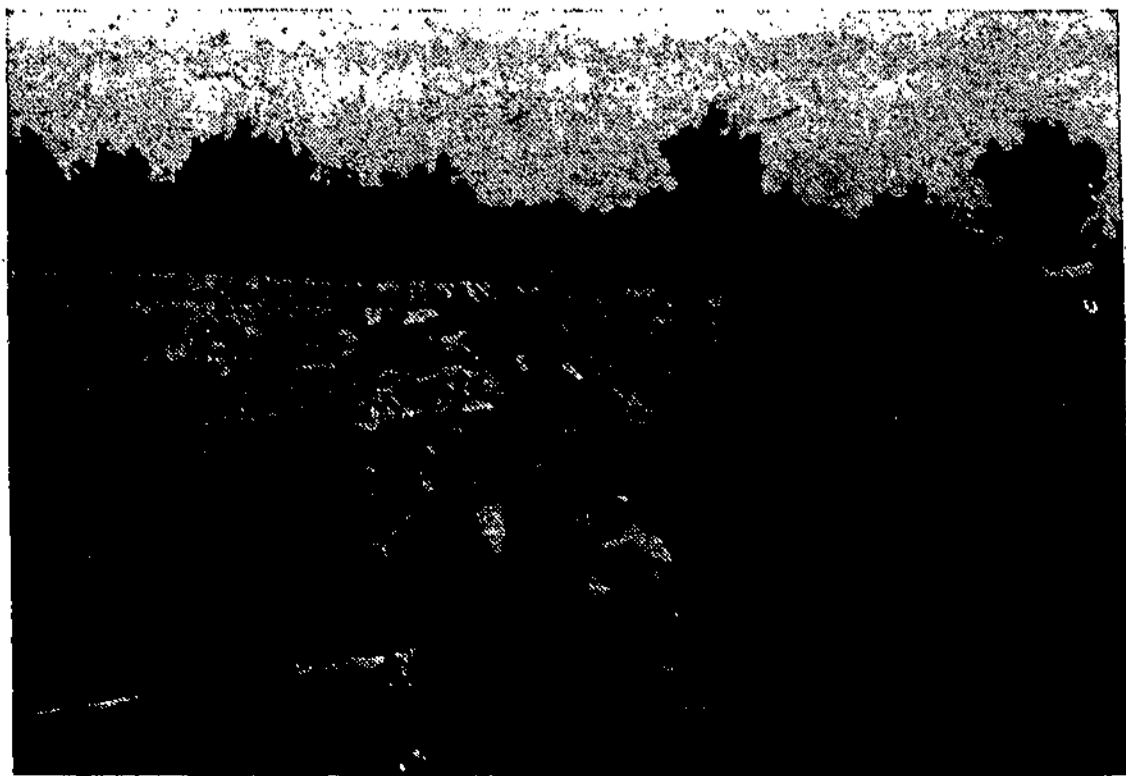
Taip visoje Lietuvoje, kiek turime žinių, mūsų visuomenė išreiškė savo džiaugsmą ir pasididžiavimą išleidžiamaisiais į kariuomenę vyrais. Tai buvo, iš tikrųjų, labai gražus ir nuostabus sąjūdis, rodąs, kaip suprantama sunkiai iškovota tėvynės laisvė ir jos gynėjai — kariai.

Apie naujokų išlydėjimą daugiausia rašė: „Lietuvos Aidas“, „XX amžius“, „Vakarai“, „Ūkininko Partarėjas“, „Mūsų Kraštas“, „Jaunoji Karta“, „Žemaičių Prietelius“ ir t. t.

Padarius šio reikšmingo momento apžvalgą, tenka pageidauti, kad toks naujokų išlydėjimas nenyktų, bet kasmet būtų vis plačiau įgyvendinamas. Pašauktųjų tėvynės gynėjų išleidimas, o taip pat ir sutikimas grįžusių iš kariuomenės, turi virsti reikšmingomis mūsų savaimingo gyvenimo tradicijomis.

Ko mes, kariai, ypač jaunieji, taip gražiai palydėti, galėtume iš to pasimokyti?

Pirmiausia, atsiminkime, kad į mus visada yra atkreiptas visuomenės dėmesys ir akys. Visuomenė ka-

Didžiąją sėją pradedant

Tėviškės lauką vagomis suvartėm,
Dainas išdainavom rausvais vakarais.
Dar mojanči sesė menas ties vartais...
Ir, štai, jau mes stovim eilėse kariais!

Pavasariais auksą arimuose sėjom,
O vasaros bėgo — kaip bangos rugiais.
Dabar, štai, pradedam didžiąją sėją,
Kur arklą ir dalgį — ginklas pakeis.

Vėl rankos bus — plienas, krūtinė — lyg varis,
O džiaugsmas su daina jaunyste skambės, —
Nes šventajai žemei ir dainos vakarės,
Ir darbas ir mokslas dėl josios garbes.

Antanas Linka

Artojo laiškas kareiviui

Kareivi, mano mielas drauge,
Laiškan pinu tau brangius žodžius.
Širdim aš su tavim suaugęs —
Abiem mums mielas gimtas sodžius.

Žinau, tau draugas — ginklas šaltas,
O man — noragas kieto plieno.
Tu saugai trispalvę iškeltą,
Aš vargus užverčiu velėnom.

Kai vieškeliu jūs žengia voros,
Šalmai plieniniai saulėj tviska —
Artojui bręsta didis noras
Tėvynei paaukoti viską...

Petras Dobilėnas

ryje mato ne svetimą žmogų, bet artimą, iš tos pačios visuomenės išėjusį pilietį, kurio rankose tūkstančio žmonių gyvybė ir laisvė. Visuomenė žino, kad karys, tik gerai pasirengęs, bus tikrasis krašto gynėjas ir visuomenės vadovas tėvynės gynimo darbe. Štai kodėl tėvai, broliai, seserys su džiaugsmu aukoja tėvynei savo mylimuosius, jus — kariai.

Na, o mes?

Ar apvilsime tos gerosios mūsų visuomenės norus? Ar būsime apsileidėliai ir ištižėliai darbe? Ne! Mes turime pateisinti savo tėvų, draugų, pažįstamų troškimus ir laukimą. Mes turime dirbti, kad būtume verti tos garbės, kurią teikia visa tauta. Turime dirbti taip, kad visi didžiutūs mumis, kaip ir vyresniaisiais broliais, parodytume daug narsumo ir didvyriškumo, atstatant kautynių ugnimi nepriklausomą Lietuvą. Jų pavyzdys turi būti gyvas mūsų širdyse ir stovėti nuolat kilnaus darbo idealu.

Taip. Mes dirbsime visomis kūno ir dvasios jėgomis, kaip reikalauja mūsų priesaikos žodžiai.

Ir kada vėl grįšime į gimtąją apylinkę, kada visuomenė pareikalaus atsiteisimo, džiaugsmingai galėsime pasakyti:

„Mes pasirengę“.

Ats. j. ltn. B. Vosylius

† MŪSŲ NARSIEJI VYRAI

Netekę arklių patys traukė pabūklą

1919 m. balandžio mėn. naktį iš 26 į 27 d. mūsų kariuomenės Panevėžio atskiro bataliono (dabar 4 p. pulkas) keli būriai, vienas būrys mūsų artilerijos (1 baterijos, dabar 3 artil. pulko), karininko Geigos vadovaujamas, puolė Pagirių miestelį, kuriame buvo įsistiprinę bolševikai. Mūsų artilerijos būrys auštant užėmė poziciją apie pusę kilometro nuo Pagirių miestelio, aikščioje vietoje ir rengėsi pradėti apšaudyti priešą. Pabūklinis (taikytojas) viršila (tada dar buvo eilinis) Pranas Vedegys pastebėjo priešais bolševikų kulkosvaidininkus su kulkosvaidžiu bėgančius į poziciją. Tuoj buvo pranešta baterijos vadui, kuris įsakė apšaudyti matomą priešą tiesioginiu

Virš. Pranas Vedegys

taikymu. Nespėjus paleisti ugnį, bolševikai pradėjo mūsų kulkosvaidininkus apšaudyti smarkia kulkosvaidžių ir šautuvų ugnimi. Pabūklinių dalis paliko savo vietas ir pasislėpė nuo priešų kulkų lietaus, bet Pr. Vedegys nepaliko savo vietos. Pasiryžo žūt-būt iki paskutiniosios gintis ir nepalikti priešui pabūklo. Jis pareikalavo iš likusiųjų draugų, kad pristatytų daugiau sviedinių ir padėtų jam šaudyti. Pradėjus šaudyti, priešų ugnis sumažėjo. Matydami tokią virš. Pr. Vedegio drąsą ir narsumą, grįžo vienas po kito į savo vietas ir visi pabūklininkai.

Paleidus smarkią artilerijos ugnį, bolševikų kulkosvaidžiai buvo sumušti, jų ugnis paraližuota ir mūsų pėstininkai užėmė Pagirių miestelį.

Taip virš. Pr. Vedegio narsumo ir pasiryžimo dėka artilerininkai paleido smarkią artilerijos ugnį ir nugalėjo bolševikus. Mūsų kariuomenė savo tikslą pasiekė. Už pasižymėjimą šiose kautynėse virš. Pr. Vedegys apdovanotas 3 laipsnio Vyčio kryžiumi.

Antrą kartą virš. Pr. Vedegys pasižymėjo kautynėse ties Ramygala. Bolševikai, matyt, susekė mūsų artilerijos poziciją, iš savo artilerijos pradėjo smarkiai ir taikliai apšaudyti mūsų kulkosvaidininkus. Bematant vienas sviedinys krito netoli pabūklo rato, kurį šiek tiek apdaužė. Nors nieko nesužeidė, bet moraliai labai paveikė pabūklinius, kurie tuoj išsislapstė. Netrukus antras sviedinys krito tarp arklių, du nukovė, o kitus sužeidė ir jie kinkymui nebetiko. Šaudyti iš čia buvo nebeįma-

noma. Palikti priešui pabūklą irgi negalima. Virš. Vedegys susirinko savo draugus pabūklinius ir savo jėgomis apie kilometrą vilko pabūklą iš pozicijos į nepašaudomą vietą, kad galėtų išgelbėti nuo priešų.

Virš. Pranas Vedegys kilęs iš Marijampolės miesto. Savanoriu stoji į Lietuvos kariuomenę 1919 m. sausio mėn. pradžioje. Jis yra vienas pirmųjų mūsų artilerininkų. Dalyvavo kautynėse su bolševikais nuo 1919 m. kovo 5 d. ligi 1919 m. gruodžio 15 d., su lenkais nuo 1920 m. liepos 16 d. ligi 1920 m. spalio 15 d. Apdovanotas, be anksčiau minėto Vyčio kryžiaus, savanorių kūrėjų medaliu, nepriklausomybės ir Vytauto Did. ordino III laipsnio medaliu.

Virš. Pranas Vedegys su maža pertrauka iki šiol tebetarnauja 3 artilerijos pulke.

Pr. Sitavičius

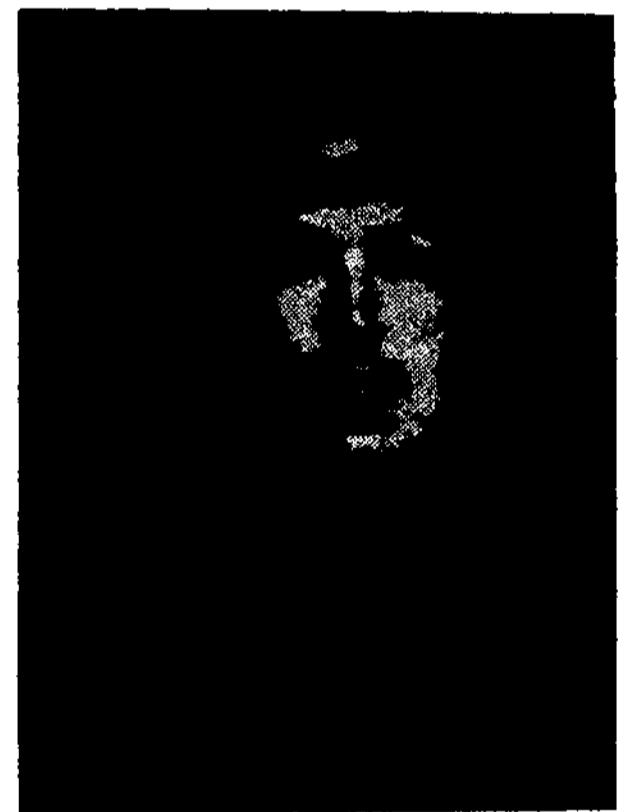
Keturi vyrai puolė priešą grandinę

Eilinis Kostas-Juozas Aušūra gimė 1897 metų birželio 15 d. Šakių ap., Sintautų valsč., Paspirgėlių kaime. Į kariuomenę stoji savanoriu 1919 m. sausio 27 d. Stoji į 2 pėst. D. L. K. Algirdo pulką.

Eilinis Aušūra buvo narsus karys. Visur ir visada rodė pasiaukojimą dėl tėvynės, o savo kariaujančių brolių dvasią stiprino šaltu veikimu ir pasiryžimu.

Kovose su bolševikais jis dalyvavo nuo 1919 m. pradžios iki rugsėjo 6 d., nežiūrėdamas nei į nuovargį, nei į pavojus.

1919 m. rugpiūčio 16 d. kovojant su bolševikais Zarasų aps., eil. Aušūra dar su dviem draugais nakties metu išėjo į žvalgybą. Bolševikai bu-

† Eil. K. J. Aušūra

vo apsistoję viename vienkiemyje. Mūsų žvalgai, pasinaudodami nakties tamsa ir vietomis, laimingai prislinko prie vienkiemio. Nužiūrėję sargybinių slapta puolė jį ir nuginklavę paėmė į nelaisvę. Paskui, prislinkę prie gyvenamo namo, kuriame buvo keliolika bolševikų, sviedė pro langą rankines granatas. Daug priešų kareivių žuvo, o kitus sužeistus paėmė į nelaisvę. Be to, paėmė šautuvų, du arklius ir kitokio karo grobio.

1919 m. rugpiūčio 26 d. kovojant su bolševikais prie Gudų kaimo, priešas pradėjo sulti vieną lietuvių dalinį, kuriame buvo II bataliono vadas, 6 kuopos vadas ir dalis municijos. Priešui apsupus šį kaimą, vadamams gresė pavojus pakliūti į nelaisvę. Tai matydami eiliniai Petras Šmirnovas, Juozas Karlauskas, Antanas

Ne karių skaičius, bet jų drąsa ir sumanumas laimi kautynėse.

Kackauskas ir J. Aušiūra nutarė gelbėti patekusius į pavojų. Keturiems pulki gausias bolševikų jėgas buvo ypač pavojinga, tačiau jų ryžtumas ir drąsa viską nugalėjo. Argi tikri kariai gali leisti, kad žūtų jų vadai ir draugai ir tektų priešui ginklų dalis, apsuptųjų ginama. Lietuvos kareiviai anuomet negalėjo tai išivaizduoti. Žūt būt ryžosi laimėti ir neklausdami kiek ten buvo priešų, šie keturi vyrai, sumaniai išsisklaidę, puolė stipresnį priešą. Šių vyrų narsumo dėka lietuviai išvengė nuostolių ir išgelbėjo patekusius į pavojų vadus ir draugus, ir karinį turtą.

Taip pat eil. J. Aušiūra su šiais trimis draugais visada dalyvaudavo žvalgybose, kurias atlikdavo gerai ir dažnai priešui padarydavo didelių nuostolių.

J. Aušiūra už šiuos žygius apdovanotas 3 laipsnio Vyčio kryžiumi.

Į atsargą išėjo 1920 m. pabaigoje pablogėjusia sveikata. Nors ir sirgo, tačiau iki pat mirties aktingai dalyvavo šaulių eilėse. Mirė 1932 metų vasarą. Palaidotas Plieniškių kaimo kapinėse.

Aug. Aštrauskas

ROOSEVELTO PERRINKIMAS GALI TURĖTI DIDELĖS SVARBOS EUROPOS TAIKAI

Roosevelto perrinkimas Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentu, be abejo, turės didelės svarbos ir Europai. Mat, Rooseveltas neseniai savo priešrinkiminėje kalboje pareiškė, kad Jungtinės Amerikos Valstybės griežtai atsisako priimti bet kokių prievolių, kurios jas galėtų įtraukti į karą užsieniuose ir kad Amerika pageidauja būti toliau ir nuo Ženevos politikos, nors Jungtinės Amerikos Valstybės, vis dėlto, izoliuotis nenorinčios. Iš tos prezidento kalbos matyti, kad Amerika veda dvejetainę politiką. Iš vienos pusės ji nenori pasiimti bet kurių prievolių Europos atžvilgiu, iš kitos pusės ji nenori izoliuotis, t. y., visiškai atsisakyti nuo bet kurios įtakos ir Europos reikalus. Kilus pavojui J. A. Valstybių interesams arba kuriai nors valstybei peržengus jos teises, Amerika visuomet rezervuodavo sau teises įsikišti, kaip kad yra padariusi ir per pasaulinį karą, kad įsikišusi nusvėrė Santarvės valstybių laimėjimą.

Taigi, matome, kad J. A. Valstybės vis dėlto nesilaiko

F. D. Rooseveltas,
didele balsų dauguma vėl išrinktas Amerikos Jungtinių
Valstybių prezidentu

visai griežtos izoliacijos politikos. Ji taip pat kišasi į Europos reikalus ir visais svarbiais politikos klausimais taip pat taria savo žodį. Dabartinei Europos politinei padėčiai Roosevelto perrinkimas turi didelės svarbos. Prezidentas Rooseveltas yra didelis Europos valstybių draugas ir pasaulio taikos saugotojas. Todėl nenuostabu, kad Europos politiniai sluoksniai Roosevelto perrinkimą priėmė dideliu pasitenkinimu.

Latvijos nepriklausomybės ir kariuomenės šventės

1918 — 1919 metai Latvijos istorijoje paliko labai žymią vietą. Tais metais latvių tauta atsistojo į laisvųjų tautų tarpą ir pradėjo nepriklausomą gyvenimą.

Lapkričio 11 d. ir 18 d. Latvija švenčia kariuomenės ir nepriklausomybės paskelbimo šventes. Tas dienas visa tauta apvaikščioja labai iškilmingai, prisimena sunkius nepriklausomybės kovų etapus ir džiaugiasi pasiektais laimėjimais.

Kai tik didžiojo karo audra pradėjo aptilti, daugeliui pavergtų tautų sužibo laisvės rytojus. Tų tautų tarpe buvo ir Latvija. Ji visomis jėgomis ėmėsi savo valstybės atstatymo darbo. Darbą pradėjo sunkiu laiku, tačiau su tikra tėvynės meile, noru ir įsitikinimu atgauti nepriklausomybę.

Nuo XIII-jo amž. latviai buvo svetimųjų valdomi ir kentė jų priespaudą. 1915 m. vokiečiai okupavę Lietuvą pasiekė ir Latviją. Latvių veikėjai, suprasdami vokiečių norą įsigalėti Pabaltijy, griebėsi steigti rusų kariuomenėje savo tautines kariuomenės dalis. Netrukus jie sudarė apie 30.000 kovotojų. Šios dalys nuo 1916 m. pradėjo atkakliai kovoti prieš vokiečius.

1917 m. rugp. mėn. Valke latviai įkūrė tautinę karių sąjungą. Šios sąjungos pagalba buvo sudaryta lai-

kinoji Latvijos tautinė taryba, kuri 1918 m. lapkričio 18 d. paskelbė Latvijos nepriklausomybę.

Paskelbus nepriklausomybę, prasidėjo valstybės kūrimo darbas, kuris buvo labai sunkus. Darbą ypač sunkino įvairūs priešai, kurių buvo nemaža kaip valstybės viduje, taip ir jos išorėje. Norint atsispirti, vesti nuolatinę kovą, reikėjo karinės jėgos, kurios tuo laiku jau nebeturėjo. Senosios dalys likosi svetur, nebuvo nei valstybinių įstaigų, nei valdomojo nuoseklus aparato. Visa, kas buvo daroma, kūrėsi naujai ir tasai, latvių daugelį šimtmečių apleistas valstybės rūmas, buvo pradėtas lipdyti nauja medžiaga ir jėgomis.

Daugiausia trukdė latviams tuo metu Latvijoje buvusi vokiečių kariuomenė. Kiek vėliau pradėjo grėsti Latvijos nepriklausomybei pavojus ir iš bolševikų pusės, galiausiai pasidarė pavojingi ir vietos vokiečiai dvarininkai ir paskiausiai dar atsirado bermontininkai. Aišku, kokiomis sąlygomis latviai turėjo dirbti, kad atstatytų savo valstybę ir ją padarytų tokią, kokią šandien matome.

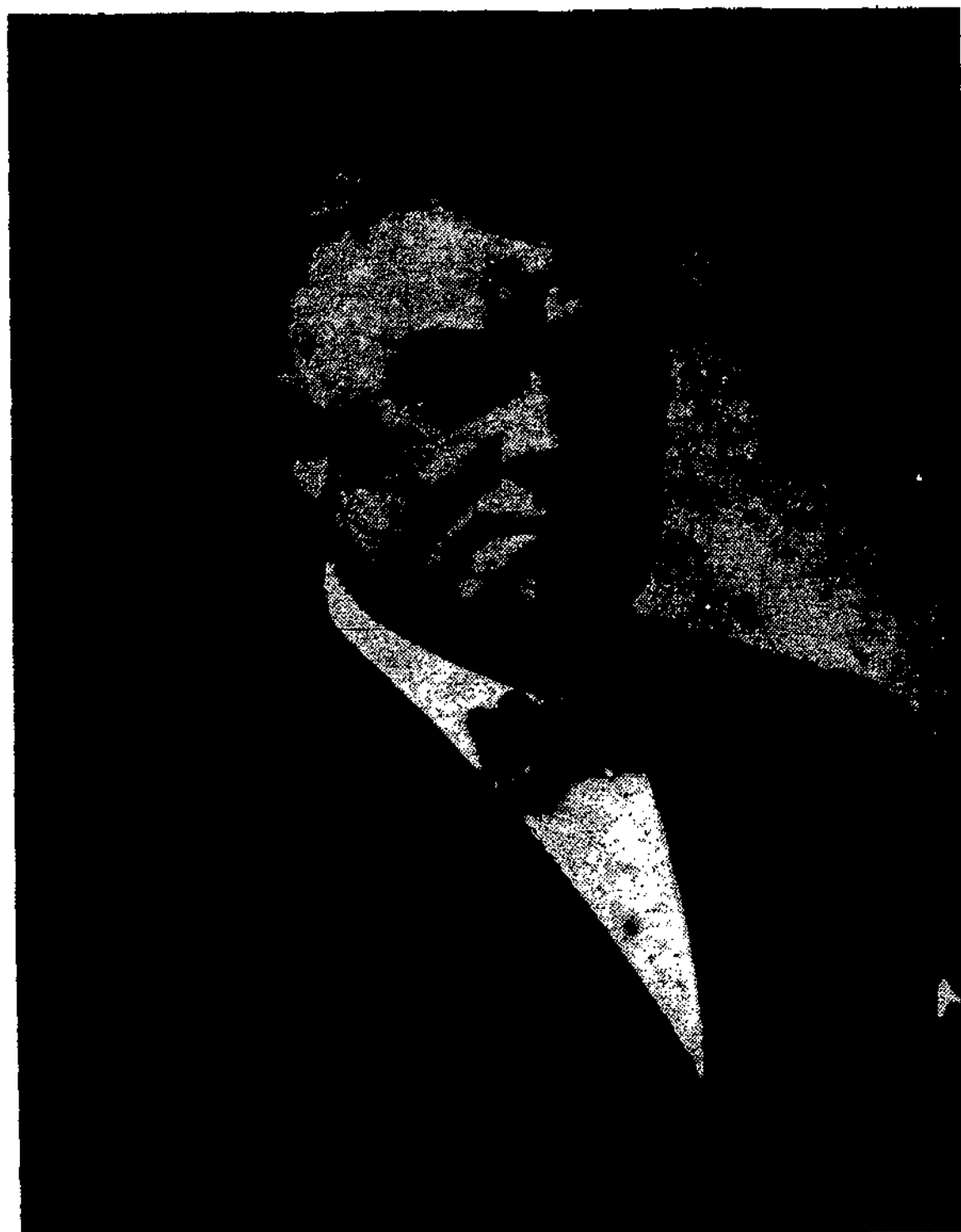
Antrasis latvių valstybės kūrimo etapas buvo kariuomenės steigimas, kovos dėl nepriklausomybės ir kartu visiškas valstybės atstatymas. Latviai gerai žinojo, kad jų nepriklausomybės laidas — kariuomenė.

Todėl jie ir ėmėsi visomis jėgomis organizuoti savo kariuomenę, kad ji ginklu galėtų padėti vyriausybei valstybės atstatymo darbą ir priešams užkirsti kelią. Kariuomenę steigti, kaip jau anksčiau minėjome, trukdė vokiečiai, nes jie bijojo latvių kariuomenės sustiprėjimo. Vokiečiai svajojo karui pasibaigus visus Pabaltijo kraštus kolonizuoti, apgyvendinti vokiečiais. Darbą reikėjo dirbti slapta ir jis ėjo gana lėtu tempu. Kas buvo dirbama kariuomenės ar valstybės kūrimui — reikėjo tartis su vokiečiais, reikėjo gauti iš jų leidimas. Su jais susitarti buvo sunku. Tik po ilgų derybų ir prašymų, pagaliau, buvo gautas vokiečių leidimas organizuoti kariuomenę. 1918 m. lapkričio mėn. latviai pradėjo imti į kariuomenę karininkus ir kareivius. Latvijos kariuomenės kūrimasis vyko 2-jose dalyse — pietinėje jos dalyje ir Estijos teritorijoje.

Toji Latvijos kariuomenė, kuriai teko kurtis pietinėje dalyje, priklausė vokiečių vadovybės. Todėl jai kūrimosi darbas buvo labai sunkus, nes visokiais būdais vokiečiai stengėsi trukdyti. Vokiečių tikslas buvo — trukdyti karinį latvių stiprėjimą, kad šie nepakeltų ginklo prieš juos pačius. Tačiau 1918 m. pabaigoje vokiečiai pralaimėję did. karą buvo verčiami išsikraustyti iš Latvijos. Tai sudarė progą pradėti ir Latvijos karinių jėgų kūrimo darbą. Tačiau didžiojo karo išjudintas pasaulis negalėjo taip greit nurimti. Ir Rusijos bolševikai norėjo visa tai atlaikyti, ką turėjo senoji Rusija. Tuo būdu, kai tik vokiečiai pradėjo kraustyti iš užimtų kraštų, paskui juos grūdosi bolševikai. Latviams tai sudarė naujų pavojų jų nepriklausomam gyvenimui. Vėl užėjo naujas juodas debesys latvių tautai. Jų kariuomenė tuo laiku buvo menkutė, tik tik pradėjusi kurtis ir neturėjo jėgų atsispirti bolševikams. Latviai buvo priversti trauktis ir užleisti palaipsniui savo teritoriją besiskverbiantiems bolševikams. 1919 m. sausio mėn. aplėdo ir Rygą.

Toksai bolševikų staigus ir sėkmingas žygis vakarų kryptimi nemaža baimės sukėlė ir vokiečiams. Vokiečiai bijojo, kad bolševikai, užėmę Latviją, Lietuvą, nepasiektų Rytprūsių. Taigi, vokiečiai skubiai ėmėsi priemonių bolševikus sulaukyti. Jie pasiuntė į Latviją gen. von der Goltz'ą, kuris, pertvarkęs 8 vokiečių armijos dalis, kartu su latvių kariuomene pradėjo bolševikus stumti atgal. Latviams toji vokiečių pagalba sudarė galimumų išvengti bolševikų pavojaus, tačiau jokiū būdu neužtikrino iš jų pusės tolimesnės pagalbos ir apsaugos. Latviai gerai žinojo, kad vokiečiai jiems padeda tik todėl, kad patys nori tuo kraštu pasinaudoti. Latviai nieku nepasitikėdami, kiek sugebėjo, didino savo karines pajėgas ir stengėsi savomis jėgomis gintis.

Labai nepatiko latvių kariuomenės stiprėjimas ne tik vokiečių kariuomenei, bet ir vietiniams vokiečių dvarininkams. Gen. Goltz'as neleido latviams mobilizuotis, o dvarininkai vokiečiai rengė perversmą. Laiikinoji latvių vyriausybė tuo laiku buvo Liepojoj ir neturėjo karinės apsaugos. Perversmas pavyko ir susidarė nauja vokiškos dvasios vyriausybė su Niedra priešakyje. Šis skaudus smūgis smarkiai pakirto latvių tautinės visuomenės jėgas, atrode, pradėtas darbas nu eis niekais. Naujoji vyriausybė palaikė vokiečius, todėl ką nors gero iš jos tikėtis buvo neįmanoma. Visuomenės dauguma šiai vyriausybei nepritarė. Naujoji vyriausybė, norėdama įsigalėti Latvijoje, pirmiausia pasiryžo iš bolševikų atimti Rygą. Bendromis vietos vokiečių — landesvero, Goltz'o kariuomenės ir pietinės

Latvijos Respublikos Prezidentas Dr. Karolis Ulmanis

latvių kariuomenės jėgomis 1919 m. gegužės 22 d. išvadavo sostinę iš bolševikų. Čia persikėlė iš Liepojos ir Niedros vyriausybė, bet latvių daugumos pritarimo ir dabar negavo. Bolševikai, išvyti iš Rygos, traukėsi persekiojami pietinės latvių kariuomenės grupės (2-jų batalionų) ir landesvero kariuomenės. Vienas latvių batalionas liko Rygoje ir telkė savanorius.

Tuo laiku, kai vyko daug svarbių įvykių pietinėje Latvijos dalyje, šiaurinėje dalyje vyko kariuomenės organizavimas ir kovos su bolševikais. Šiaurinė Latvijos kariuomenės grupė turėjo daug geresnes sąlygas kariuomenei kurti, nes ji buvo Estijoje. Iš latvių piliečių buvo sumobilizuota kariuomenės daliniai, kurie ir sudarė šiaurinę grupę. Pirmiausia suformuota Valmieros, kiek vėliau Cėsio pulkai ir atsargos batalionas. Ši grupė, Estijos kariuomenės padedama, buvo gana stipri ir sėkmingai kovojo su bolševikais. Minėta grupė susidūrė ir su vokiečiais. 1919 m. birželio 22 d. Raunos upės krantuose sudavė vokiečiams mirštamą smūgį. (Latvių jėgoms vadovavo dabartinis kariuomenės vadas generolas Berkis).

Sutriuškinta vokiečių galybė pradėjo apilsti, nu-stojo vilties pasilikti Latvijos teritorijoje — pradėjo trauktis atgal. Santarvės valstybių nutarimu liepos mėn. vokiečių kariuomenės turėjo išsikraustyti iš Latvijos, o landesveras turėjo atsitraukti nuo dešiniojo Dauguvos kranto. Landesveras ir vokiečių kariuomenė liepos 5 d. visiškai išėjo iš Rygos, o rytojaus dieną į Rygą išvygiavo šiaurinė latvių kariuomenės grupė. Tuo būdu tik 1919 m. liepos mėn. Latvijos pietinės ir šiaurinės kariuomenės grupės susijungė Rygoje, kurios iki to laiko kūrėsi ir kariavo atskirai.

Nuo tol latviams prasidėjo naujas gyvenimo laikotarpis. Jie pasijuto tikri savo krašto šeimininkai. Dar didesne energija varė valstybės kūrimo darbą. Pradė-

jo stipriau organizuoti kariuomenę, paskelbė mobilizaciją. Darbas energingai dirbamas pasiekė geros sėkmės, atrodė, kad senieji priešai daugiau nebebus pavojingi. Tačiau, ramus darbas netrūkūs vėl buvo sutrukdytas, latviams iškilo dar vienas netikėtumas. Atsirado naujas priešas — Bermonto kariuomenė. Ši avantiūristinė armija buvo sudaryta iš vokiečių karių ir rusų belaisvių. Toji kariuomenė buvo gerai ginkluota, geriau už latvių kariuomenę. Todėl latviams susitikti su tokia armija buvo pavojinga.

Latvijos krašto apsaugos ministeris gen. J. Balodis

Iš karto bermontininkai sakėsi kariausią prieš bolševikus, tačiau, pradėję operacijas, pasuko Rygos link prieš latvius. Latviai vėl atsidūrė tarp dviejų priešų — iš vienos pusės spaudė bolševikai, o iš antros veržėsi bermontininkai. 1919 m. spalio mėn. bermontininkai pradėjo pulti Rygą. Latviai, būdami silpnesni, atsitraukė iki Dauguvos. Jų sostinei vėl grėsė pavojus, o taip pat ir nepriklausomybei. Latviai sukaupe visas tautos pajėgas ir dar kartą stojo į sprendžiamą kovą. Ši kova turėjo išspręsti tolimesnį visos tautos likimą. Latviai kovą laimėjo. 1919 m. lapkričio 11 d. sudavė bermontininkams skaudų smūgį, kurie ir pradėjo trauktis. Sostinei grėsęs pavojus pašalintas, Ryga išlaisvinta. Lapkričio 28 d. bermontininkai buvo visiškai išvyti iš Latvijos teritorijos.

Šis latvių priešas dar nebuvo paskutinis. Dar vis siautė Latvijos krašte bolševikai, o latviai norėjo ir šių galutinai nusikratyti. Dėl daugelio kovų latvių kariuomenė buvo gerokai apilsusi, bet gerokai buvo padidėjusi ir sustiprėjusi organizacijos atžvilgiu. Jų eilės nuolatos pasipildė naujais pulkais, naujomis jėgomis — pasiryžusiomis kovoti iki paskutiniųjų. Taigi, bermontininkus nugalėjus, visa latvių kariuomenė atsigręžė prieš bolševikus. Kovoje su bolševikais nemaža latviams padėjo ir Lietuvos kariuomenė, kuri ilgoką laiką kovėsi Latvijos teritorijoje ir čia paliko nemažą savo žuvusiųjų karių kapų.

Latvių kovos su bolševikais nusitęsė iki 1920 m. pradžios. Vasario mėn. pradžioje latviai su sovietais sudarė paliaubas, o rugpjūčio mėn. su jais pasirašė tai-

kos sutartį. Tik nuo šio momento latviai pasijuto visiškai išsilaisvinę ir pradėjo nepriklausomą gyvenimą.

Trumpai pažvelgę į Latvijos nepriklausomybės kovas matome, kad jos buvo labai sunkios ir pareikalavo iš jų tautos didelio ryžtumo ir geriausiųjų sūnų pasiaukojimo. Latviai, išlaukę tinkamo momento, sutraukė verguvės pančius. Be galo sunkiais laikais sugebėjo sudaryti vyriausybę, kuri nesvyruodama paskelbė Latviją nepriklausoma valstybe. Nuo paskelbimo momento latvių tauta atsistojė į laisvųjų tautų tarpą ir pradėjo naują savarankišką gyvenimą. Deja, savo laisvę, kaip ir mes, turėjo geriausių savo sūnų krauju atpirkti. Daug gobšių priešų brovėsi į jų kraštą ir visi norėjo atnaujinti latviams senąją verguvę — vėl norėjo juos pavergti ir valdyti. Tačiau latviai, pajutę laisvą gyvenimą, stojo visi su ginklu į kovą už savo mylimąją ir gimtąją latvišką žemę.

Lapkričio mėn. latviai švenčia savo tautos dvi garbingas datas — lapkričio 18 d. nepriklausomybės paskelbimo datą ir lapkričio 11 d. kariuomenės šventės. Nors kariuomenė buvo įkurta ir anksčiau, bet lat-

Latvijos kariuomenės vadas gen. K. Berkis

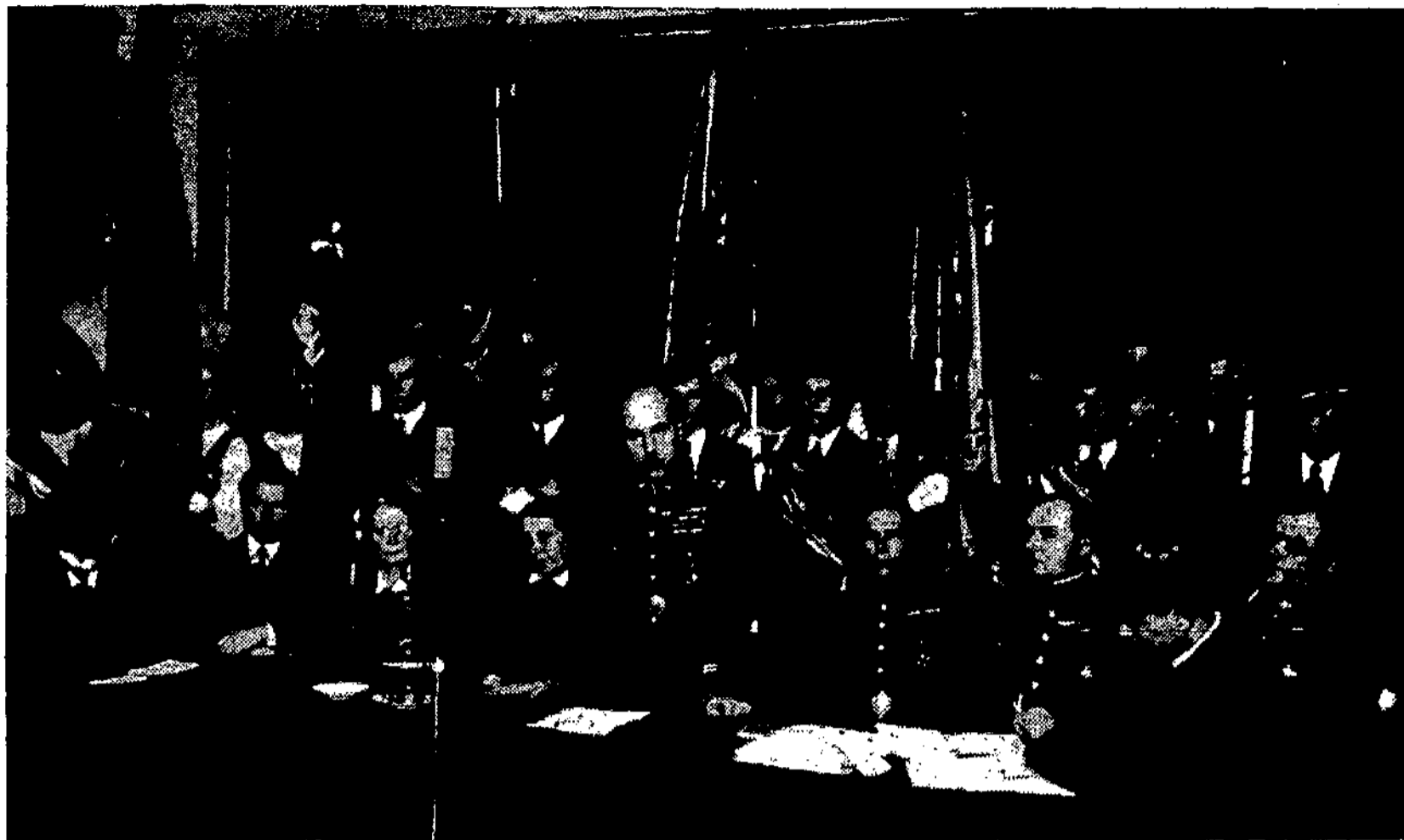
viai lapkričio 11 d. švenčia norėdami pažymėti garbingą savo kariuomenės laimėjimą, ginant nuo bermontininkų savo sostinę Rygą. Latvių karių pasiaukojimui ir karžygiškumui pažymėti lapkričio 11 d. buvo įsteigtas Lačplėšio ordinas (panašiai, kaip mūsų Vyčio kryžius).

Mes džiaugiamės latvių tautos laimėjimais, gėrimės dabartinais pasiektais vaisiais ir linkime visai jų tautai geriausios kloties ateities darbuotėje, garbingai stovint tautos sargyboje jų narsiai kariuomenei.

A. J—tis

LAISVĖS KRYŽIAUS KAVALIERIŲ SUVAŽIAVIMAI

Estijoje kasmet įvyksta apdovanotųjų Laisvės kryžiumi karių suvažiavimai. Šiemet buvo jau aštuntasis iš eilės, jame dalyvavo apie 700 žmonių. Buvo surengtas paradas, kurį priėmė kariuomenės vadas gen. Laidoneris. Po parado buvo aplankytas kautynių laukas ir Laisvės kryžiaus kavaliierių rūmai Udriko dvare, perskaityti pranešimai apie Tapsos miesto išvadavimą 1919 metais iš rusų rankų. Suvažiavimo dalyviai vyksta į suvažiavimo vietą nemokamai, be to, gauna ir visą išlaikymą.

Kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis kalba į studentus šaulius, Sajos šventės iškilnių metu

Aukštoji kariuomenės vadovybė pas studentus šaulius

Lapkričio 8 d. V. D. universiteto studentų šaulių Saja šventė dvejų savo gyvenimo metų sukaktuves ir ta proga šventino išgytąją vėliavą.

Iškilmes pradėjo sąjungos vadas plk. Saladžius 10 val. šaulių sąjungos salėje, užrišdamas vėliavos pirmąjį raištį ir kaspiną. 11 val. visi organizuoti nuvyko į studentų bažnyčią, kur dalyvaujant draugingų korporacijų vėliavoms, naujoji vėliava pašventinta. Vėliavos krikšto tėvu buvo sąjungos vadas plk. Saladžius.

17 val. šaulių sąjungos salėje buvo iškilmingas posėdis ir narių priesaika naujai vėliavai. Į iškilmes, kurios buvo transliuotos ir per radio, atsilankė kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis, kariuomenės štabo viršininkas gen. št. plk. Černius, kariuomenės štabo II skyriaus viršininkas gen. št. plk. Dulksnys, šaulių sąjungos vadovybė su plk. Saladžium priešaky, Kauno m. ir apskr. komendantas ir šaulių rinktinės vadas plk. ltn. Talevičius, daug šaulių sąjungos veikėjų, Dotnuvos žemės ūkio akademijos šaulių būrio ir V. D. Universiteto draugijų korporacijų atstovai su vėliavomis ir šiaip pilnutėlė salė studentų. Atsistojimu pagerbus žuvusius pirmuosius šaulius, kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis, pabrėžęs vėliavos reikšmę ir svarbą, įteikė vėliavą Sajos pirmininkei šaulei stud. Em. Putvinskaitei.

Prie naujosios vėliavos narius prisaikdino šaulių Sąjungos vadas plk. Saladžius. Posėdyje iškauyta daug kalbų, sveikinimų ir linkėjimų. Ypatingai gražūs ir įsidėmėtini linkėjimai buvo kariuomenės vado. Sąjungos vadas, linkėdamas tikslus atsiekti, nurodė ir kilnų Tautos Vado Respublikos Prezidento A. Smetonos pavyzdį, už kurį sušuktas griausmingas valio.

Pasibaigus oficialiajam susirinkimui, užkandžiauta ir linksmintasi. Vėliau buvo meniškoji dalis: komiškai inscenizuota (pačių kūryba) liaudies dainelė „ant kalno karklai siubavo“, feljetonistas studentas vyr. pusk. Nykštaitis paskaitė savos kūrybos — feljetoną, pademonstruota keletas tautiškų šokių.

Šiaip ar taip, tenka pripažinti, kad po studentų šaulių vėliava bene bus susispietę energingiausi studentai. Tai galima pasakyti net iš to, kad tokį linksmą vakarą ir tokią puikią nuotaiką gali sukelti tik tautinių tradicijų palaikytojai šauliai. Ir tai visai nuotaikai palaikyti nereikėjo nė lašo alkoholio.

V. D. Un-to studentų šaulių Saja, kaip ir kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis pažymėjo, universitete nepasižymi gausumu. Tačiau atsiektosios pozicijos yra tvirtos. Iš pradžių universitete susikūrė šauliškos propagandos sekcija, kuri palaengva išaugo į kuopą. Toliau išsiplėtė šaulių moterų korp. Živilė ir bendra šaulių korp. Saja, kuri dabar jau turi savo šauliškos propagandos sekciją, meno sekciją ir mėgina sudaryti net savo chorą. Šventės proga du Sajos nariai pakelti sendraugiais, kaip baigę universitetą. Kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis ta proga palinkėjo, kad Saja kuo daugiau išsiplėstų ir kitais metais sendraugių turėtų jau žymiai daugiau.

Saja užmezgė santykius ir su provincijos šauliais, o išsteigus meno ir šauliškos propagandos sekcijoms, numato

ateityje ir dažniau pasirodyti provincijos šaulių būriuose. Iš visa ko matyti jaunystės energija, gyvumas. „Per maža Sajai tai, ką ji dabar turi, aš linkiu jai kuo plačiausiai išsiplėsti“ — pabrėžė savo kalboje kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis. Iš tikrųjų, iš nuveiktų darbų ir pasiryžimų matyti, kad studentai šauliai savo viršininkų neapvils ir jų linkėjimus atsieks. To jiems linki ir kariai.

Pageidautina, kad studentai šauliai ir karių neužmirštų ir su jais žiniomis pasidalintų ar ką nors meniško parodytų. Nes tik kariai besimokančiai jaunuomenei garantuoja ramų darbą ir mokslą. Tikimasi, kad studentai šauliai ir šito nepamirš.

Al. Ž. Fukas

VISOJE LIETUVOJE ŠAULIAI RUOŠĖ NAUJOKŲ IŠLEISTUVES

Šaulių S-gos vadovybės atitinkamai paraginti, beveik visose Lietuvos miestuose, miesteliuose ir kaimuose šaulių būriai gražiai išlydėjo vykstančius atlikti karinės prievolės. Daugely vietų šaulių būriai pasikvietė talkon kitas tautiškas organizacijas. Prisdėjo ir miestų bei valsčių savivaldybės. Išvykstantiems naujokams šauliai suruošė pasilinksminimus, vaišes be svaigiųjų gėralų. Pasakyta nuoširdžių, gražių kalbų, kuriuose išaiškinta kario vardo taurumas ir pasidžiaugta, kad Lietuvoje išnyks tas blogas paprotys — išvykstančių naujokų svautimas ir girtavimas. Išvykimo vietose moterys apkaišė išvykstančius karius gėlėmis. Ypač gražiai išlydėti naujokai Ukmergėje, Viekšniuose, Surdaičiuose, Veliuonoje, Ylakiuose ir k.

GRAŽIAI PALYDĖTI IŠVYKSTANTIEJI Į KARIUOMENĖ NAUJOKAI

Dusetų šaulių būrio šauliai ir šaulės spalį 31 d. išvykstantiems į kariuomenę naujokams išleisti šaulių namuose suruošė išleistuves su pasilinksminimu ir dovanomis.

Šaulių būrio vadas p. Kuzmickas, o taip pat vietos viršaitis ir kiti kalbėję išleistuvių metu, palinkėjo išvykstantiems atlikti kilnias ir garbingas pilietines pareigas. Su linkėjimais ir sveikinimais neatsiliko ir sesės šaulės. Be to, išvykstantiems buvo įteikta gėlių ir dovanų — rankšluosčių su juose išsiuvinėtais šūkais, pav.: „Su daina į Vilnių“, „Nedrebėk kovoj“ ir daugeliu kitų. Ši kukli ir graži dovana puošė nė vieno dusetiškio kareivio lovą, tuo parodydama, kaip gražiai dusetiškiai šauliai moka mylėti savo broliukus karius.

Reikia pažymėti, kad Dusetų naujokai, šaulių būrio vado lydimi, atvyko ir į rinkimosi vietą lapkričio 3 d.

Iš tiesų visiems gali būti gražiu pavyzdžiu šis Dusetų šaulių suruoštas naujokams išleisti vakaras, o taip pat ir tas darumas, kuris buvo jaučiamas tarp visuomenės, šaulių ir naujokų.

Taip pat naujokams išleistuves suruošė ir Aželių bei Antazavės jaun lietuviai.

P. Kunca

Pėstininkai ir lėktuvas

Kaip žinome, pėstininkai yra pagrindinė ginklų rūšis.

Visos kitos ginklų rūšys padeda pėstininkams, jų tarpe ir lėktuvas. Darnus visų ginklų rūšių veikimas, geras vienas kito savumų žinojimas, laiku ir reikiamas jų panaudojimas yra tiesus kelias ir daug stipresnį priešą nugalėti. Mūsų vadovybė žino, ko, kaip, kada ir kur gali reikalauti iš vienos ar kitos ginklų rūšies, bet mes, eiliniai kovotojai, nevisada žinom, ko tyli ar dunda pabūklai, ko tankai mauroja per lygius laukus,

Krašto apsaugos ministeris plk. inž. Dirmantas prie tolimačio, priešlėkt. aps. rinktinės pratimuose N. Gaudios nuotr.

ko šmaikšto tarp krūmų šaunūs raitininkai, ko dūzgia virš galvų lėktuvas. Mūsų vadai viso to moko, bet kartais pravartu ir pačiam kai ko daugiau išmokti, kad vadų darbas palengvėtų. Šiuo rašinėliu ne mokyti noriu, bet pasidalyti tuo, ką esu pastebėjęs, ką ne taip darom, kaip turėtumėm daryti.

Taikos metu, kai manevruojam poligone, susiduriame beveik su tikromis kautynių aplinkybėmis. Veikdami su kitomis ginklų rūšimis, neišskiriame ir lėktuvo. Tiesioginiai pėstininkams padeda visose kautynių formose ir fazėse taip vadinamas pėstininkų lėktuvas. Pėstininkų lėktuvo lakūnai gauna uždavinius iš pėstininkų vadovybės ir juos vykdo pagal vadovybės nurodymus ir vėlyvesnius, jau darbo metu, papildymus. O šių uždavinių štai kokių yra: 1) sekti kautynių lauką, 2) korektuoti artilerijos ugnį, 3) lydėti, nurodyti taikinius ir saugoti puolančius tankus, 4) sekti ginamosios pozicijos pasikeitimus ir savo dalių veiksmus, 5) lydėti kontratakuojančius pėstininkus, saugojant juos nuo priešo netikėtų puolimų, 6) sekti priešą jėgų dėstymosi ir jo judesio kryptį.

Šie ir daug kitų uždavinių skiriama pėstininkų lėktuvui, atsižūrint į tai, kur, kada ir kokiose kautynės formose ir fazėse jis turi padėti pėstininkams. Vienoki uždaviniai susitinkamos, puolamosiose kautynėse, kitoki ginamosiose, stabdomosiose, bet visur ir visada pėstininkų lėktuvo lakūnai stengsis kuo daugiausia naudoti atnešti saviems ir vienokiu ir kitokiu būdu prisidėti prie kautynių laimėjimo ir priešą nugalėjimo.

Kad lakūnai be pertraukos galėtų palaikyti glaudų ryšį su pėstininkais, jie šiam reikalui turi turėti ir priemonių. Susižinoti su žeme lėktuvas turi: 1) radio,

2) radio-telefoną, 3) šviesos signalus (raketos, dūmus, žibintus), 4) mėtomoosius pranešimus (pranešimų maišelius), 5) kablį pranešimams nuo žemės paimti, ir dar 6) gali duoti sutartus ženklus lėktuvo padėties ir krypties kaitaliojimais bei šaudymu iš kulkosvaizdžių.

Lėktuvui nuo žemės ženklai paduodami: 1) radio, 2) radio-telefonu, 3) marškomis (kilminės, signalinės, pasiženklinamosios), 4) šviesos signalais (dūmai, ugnis, raketos, žibintai), 5) pranešimų kartelėmis (pranešimui pakabinti). Kai yra reikalas ir tinkama prie vadovybės lėktuvui nutūpti aikštelė, tai lėktuvas gali nutūpti ir lakūnai žinias perduoda ir gauna asmeniškai pasikalbėdami su vadovybe.

Viena iš prieinamiausių ir paprasčiausių susižinavimo priemonių yra pranešimų paėmimas ir išmetimas. Išmesti pranešimą nesudaro didelių sunkumų. Žvalgas, surinkęs bet kurių žinių, parašo pranešimą ir, įdėjęs į tam tikrą maišelį, iššaukia vadovietę (šauna sutartą raketą, praneša per radio ar skraido visai žemai, o po to vadovietė tiesia kilminę maršką) ir nusileidęs žemyn, praskrisdamas virš pažymėtos vietos, išmeta, iš kur pasiuntinys nuneša į štabą. Čia sunkumai susidaro tik tada, kai vadovietė negreit save pažymi arba pažymi tokioje vietoje, kur lakūnams sunku išžiūrėti (po medžiais, miške, tokioje vietoje, kur marškos spalva susilieja su vietoje, žiemos metu, kai ant sniego tiesia į viršų ne raudoną, o baltą marškos pusę). Skraidyti ir ieškoti vadovietės be reikalo gaištama laikas ir varginami lakūnai.

Pranešimą paimti lėktuvas turi kablį, o žemėje pėstininkai stato dvi karteles po 3—4 m aukščio ir 10—15 m tolumo viena nuo kitos, ant kurių kabinama virvelė su pranešimu. Kai kartelės pastatytos geroje vietoje (300—400 m nuo gyvenamų vietų, triobesių, medžių, miško, iškilioje vietoje), tai paimti pranešimą visai lengva. Bet atsitinka, kad pranešimo karteles pastato čia pat (50—100 m) prie tokių vietovės daiktų, kurių lėktuvas turi saugotis ir negali tinkamai prieiti pranešimo paimti. Dar blogiau, kai pranešime kartelės pastatytos įdubusioje vietoje, pav., upelio slėnyje, tada tenka mesti pranešimą ir prašyti, kad karteles perkeltų į geresnę vietą, nes iš upelio slėnio lėktuvo kablui labai sunku pranešimą nuo kartelių nukabinti.

Pranešimo kartelės statomos visada taip, kad paėmimas vyktų prieš vėją, nes tada lakūnui nereikia

Nekviestiesiems svečiams sutikti

A. Šulco nuotr.

saugoti lėktuvo, kad vėjas jo nenuneštų nuo ėmimo krypties. Apie 300 m už ir prieš pranešimo kartelės neturi būti aukščiau minėtų vietovės daiktų, kurie kliudytų tinkamą prie pranešimo priėmimą. Kai vėjas nestiprus (3—5 m per sekundę), tai karteles galima statyti neatsižūrint vėjo krypties, o tik žiūrint vietovės patogumų. Paženklinti ėmimo kryptį iš ėmimo pusės tiesiamos ties kiekviena kartele po 1×4 m dydžio marškos, o kartelių viršutiniuose galuose prikabinamos vėliavėlės. Šis ėmimo krypties ir kartelių aukščio paženklinto būdas yra geriausias. Kartais kartelių viršutiniai galai ir ėmimo kryptis neženklinama, o aplink tiesiamos keturios marškos arba viena ties viduriu. Kai marškos patiestos aplink, tai nežinia iš kurios pusės reikia prieiti pranešimą paimti, o kai patiesta ties viduriu, tai labai sunku lėktuvą užvesti ant kartelių vidurio, nes, priskridus arčiau, marška atsiduria ties lėktuvo nosimi. Ji maršką uždengia ir lakūnui lieka sekti tik pačias karteles, kurios ne taip gerai matomos. Todėl visada geriau tiesti dvi marškas ties kartelėmis ir ant viršutinių galų kabinti vėliavėles.

Dažnai lakūnams reikia žinoti, kur yra savo dalys. Jų vietą lakūnai nustato pagal pasiženklintą marškelę. Paprašydami, kad pėstininkai pasiženklintų, lakūnai išsauna sutartą raketą. Pamatę raketą, pėstininkai tiesia savo mažas ženklimosi marškelę, bet marškelės tik tada gerai matomos, kai jos paklotos ten, kur jas lakūnai gali matyti. Jei pėstininkai miške, krūmuose ženklinasi marškelėmis, tai jų niekas nepastebės. Dengtose vietose reikia ženklintis žibintais, dūmais, ugnimi. Paklotos marškelės laikomos tol, kol lakūnai neiššaus sutartos raketos, t. y. ženklą „supratu“.

Pėstininkai gali ženklintis ir be lakūnų prašymo, bet tada turi būti susitarta iš anksto, kad tokioje vietoje ir tokiu laiku atskris lėktuvas, kuriam pakloti ženklimosi marškelę. Bet šiuo atveju pėstininkai turi atidžiai žiūrėti, kad marškų nepaklotų prieš lėktuvui. Tik tikrai pažinę savo lėktuvą kloja marškelę.

Išimtiniais atsitikimais ir prašant nesihenklinama. Kai pėstininkai mato, kad kartu su savo lėktuvu žvalgo ir prieš lėktuvas, tada ženklimosi marškų nekloja, o signalinėmis marškomis praneša, kad pasirodė prieš lėktuvas ir apytikriai nurodo jo aukštį ir skridimo kryptį. Prieš lėktuvui nuskridus tiek, kad jis marškelių negali pastebėti, vykdomas lakūnų prašymas.

Retkarčiais pėstininkų lėktuvui tenka savo ugnimi padėti žemės kovotojams, kad besitraukiančio prieš eilėse sukeltų didesnę paniką ar bent moraliai paremtų savuosius. Tokia ugnis nėra per daug vaisinga, bet toks lakūnų elgesys savo pėstininkų eilėse sukelia stipresnę puolamąją dvasią. Kad galėtų sudaryti reikiamą ugnies efektą, pėstininkų lėktuvas ginkluotas dviem žvalgo judomais ir dviem piloto šaudančiais propelerį kulkosvaidžiais. Kulkosvaidžiai reikalingi ir gintis nuo prieš lėktuvų puolimo.

Pėstininkų lėktuvui nuolat tenka veikti prieš ugnies įtakoje. Kad jis galėtų jos išvengti, pozicinėse kautynėse žvalgo neperskridamas fronto. Jei yra būtinas reikalas perskristi frontą, tai padidintu greičiu daromas šuolis per frontą ir tuoj vėl grįžtama atgal. Užpuolus prieš naikintuvams, stengiamasi pereiti į skutamąjį skridimą ir lėkti per tas vietas, kur yra mūsų priešlėktuviniai pabūklai ir kulkosvaidžiai, kad tuo būdu prieš naikintuvus užvilotų ant priešlėktuvinės

Arkliavedžiai slepiasi nuo oro akių
S. Narušio nuotr.

apsaugos, nuo kurios ugnies jie nukentėtų. Skrendant skutamu skridimu, naikintuvai gali pulti tik iš viršaus, o prieš šį puolimą yra neblogas ginklas žvalgo judomieji kulkosvaidžiai.

Žvalgyti yra geresnis mažesnio greičio lėktuvas, bet gintis ir saugotis nuo prieš lėktuvinės ugnies geriau turėti didesnio greičio lėktuvą. Šias dvi geras savybes turi lėktuvas su dideliu greičio diapozonu (galimumas skristi dideliu ir mažu greičiu). Toks pas mus yra mūsų konstruktoriaus plk. inž. Gustaičio Anbo IV, kurio greičumas galimas nuo mažiausio 90 km iki didžiausio 300 km per valandą. Be to, dar jis turi greit kilti aukštyn, turėti mažą nutūpimo greitį ir trumpą prabėgimą kylant, kad būtų galima tūpinėti ir mažuose (300×300 m) lauko aerodromuose.

Iš viso to seka, kad pėstininkai turi atidžiai sekti lėktuvo reikalavimus, žinoti ko lėktuvas iš jų reikalauja ir ko jie iš lėktuvo gali reikalauti. Tiek lakūnai, tiek žemės kovotojai turi puikiai žinoti visas kautynių aplinkybes, kad vieni kitiems ne tik netrukdytų, bet kiek tik galima broliškai padėtų.

Ma.

RYDZ-SMIGLY PAKELTAS Į MARŠALUS

Lapkričio 10 d. Varšuvoje naujai pakeltajam maršalui Rydz-Smigly iškilmingomis apeigomis įteikta maršalo lazda. Įteikė prezidentas Moscickis, griežiant tautos himną ir saliuotuoju 20 patrankos šūvių. Iškilnėse dalyvavo visa vyriausybė, dvasininkų, kariuomenės ir civilinės valdžios atstovai, diplomatinis korpusas, seimas ir senato nariai. Ta proga prezidentas Moscickis pasakė kalbą, kurioje pabrėžė, kad Rydz-Smigly, saugodamas konstituciją nustatytas valstybės prezidento teises, turįs vesti Lenkiją į šviesesnę ateitį.

Rydz-Smigly pakėlimo maršalu proga visoje Lenkijoje įvyko daug iškilnių. Spauda skiria ilgiausius aprašymus.

Pažymėtina, kad patys lenkai maršalą Rydz-Smigly laiko Pilsudskio ideologijos paveldėtoju ir vykdytoju. Ta ideologija ir toliau vyrausianti Lenkijoje. Anot „Kurjer Poranny“, maršalo Rydz-Smigly, kaip vyriausio vado, pirmasis uždavinys — suburti lenkų tautą, kitaip tariant, maršalas Rydz-Smigly pradedamas laikyti lenkų tautos vadu.

ESTŲ AKADEMIJOS SUKAKTIS

Estų aukštoji karo mokykla paminėjo 15 m. sukaktuves. Ji buvo įsteigta 1921 m. krašto apsaugos ministerio Soots'o, kaip generalio štabo kursai. Iki 1926 m. kai kurie dalykai buvo dėstomi rusiškai, nes dar nebuvo pakankamai parengtų lektorių. Per 15 m. mokyklą baigė apie 150 karininkų, jų tarpe 2 latvių ir 3 suomių karininkai. Baigę mokyklą karininkai dar 1931 m. įsteigė draugiją, kuri visus juos jungia. Draugija tyrinėja karinius mokslus, plečia karines žinias, artina narius, remia juos moraliai ir materialiai. Rengiamos karo istorinės ekskursijos į buvusiųjų kautynių rajonus.

Iš operacijų per vandens kliūtis didžiojo karo metu

(Žiūr. „Kario“ Nr. 45)

III.

Operacija prie Vislos 1914 m. rugsėjo — spalio mėn.

Vokiečiai, atmušę rusų puolimą Rytų Prūsijoje, nutarė perkelti dalį 8 armijos iš Pietų Prūsijos į Kreicburg-Bendin rajoną, kad drauge su austrais (kurie buvo smarkiai sumušti) pradėtų puolimą į rytus. Paaikėjus vokiečių sumanymui, generolas Ivanov, vadovavęs pietų-vakarų fronte, X. 1 padarė tokį sprendimą: dengiantis Vislos upe persigrupuoti taip, kad, sukonzentravus pakankamai jėgų Varšuvos rajone, pereitų į puolimą, davus smūgį vokiečiams savo dešiniuoju sparnu. Taip 2-oji armija tęsėsi nuo Jablona ligi Vilga upės, 4-oji į pietus ligi upės Ilžanka žiočių ir 9-oji dar toliau į pietus iki Sandomiriaus. 2-oji armija turėjo būti stiprinama naujai privežamais korpusais, o jos dešinysis sparnas buvo pridengtas Narevos grupe, 5-oji armija nuo upės San kėlėsi į Liublin — Krasnik rajoną — fronto rezervan, iš kur ją galima būtų permesti į paaikėjusią pavojingesnę kryptį. Kavalerija, stabdydama vokiečius, turėjo trauktis prie Ivangorodo. Tuo būdu nuo Novogeorgievsko iki Sandomiriaus susidarė laikinai pasyvus Vislos upės gynimas, kurio frontas, skaitant tiesia linija, turėjo 220 km. Pastovūs tiltai per Vislą buvo prie Novogeorgievsko, Varšuvoj (du) ir Ivangorode; operacijos pradžioje karo tiltai buvo: prie Sandomiriaus nuimtas rugsėjo 6 d. ir prie Anopolio nuimtas rugsėjo 5 d. Numatytam perėjimui į puolimą įvykdyti, manoma buvo pastatyti tiltus prie: Jablona, Gura — Kalvarija, Kozenica, Novaja — Aleksandrija.

Vokiečiai, greitai eidami į priekį, jau buvo riboje Volperž — Lagov 50 — 100 km nuo Vislos, o X. 8 pasiekė ribą Nove Miasto — Bialobzegi — Zvolen, upė Visla, upė San. Rusai, nuolat traukdami, X. 8. su priekiniais daliniais buvo į šiaurę nuo upės Pilicos ir netoli Kozenicos, Ivangorodo ir Novo Aleksandrijos; pietuose jau persikėlė per Vislą. Hindenburgas, pradėjęs puolimą X. 9 ryte, nutarė Makenzeno grupe (2 korpusai) pulti Varšuvą, dengiantis nuo Ivangorodo pusės Vojeršo grupe (2,5 korpusų), turėdamas vieną korpusą tarpui tarp abiejų grupių laiduoti. X. 10 rusai nutarė vienu laiku pereiti į puolimą. Tam tikslui nusprendė dviem korpusais 2-os armijos persikelti prie Gura Kalvarija, kur jau keletą dienų buvo statomas tiltas; korpusu 5-os armijos prieš Kozenica, kur 4-jai armijai buvo įsakyta pastatyti tiltą ir 4-jai armijai prieš Kozeinica prie Ivangorodo, Novo Aleksandrijos ir Kazimiežo 4-jai armijai buvo įsakyta skubiai išsiųsti pontonierių batalioną į Gura Kalvariją, baigti statyti esantį tiltą.

4-osios armijos rajone, kurios frontą sudarė daugiau 100 km pagal upę, buvo tiltas Ivangorode, apsaugotas tvirtovės fortais, kur buvo vedami intensyvūs apsigynimo darbai: sustiprinimas tarpforčių, iškėlimas į priekį lauko gynimosi pozicijos ir kt. Tiltu medžiaga buvo surinkta Novo Aleksandrijoje, o medžiagos ruošimas vyko Pavlovice prieš Kozeinice; buvo reikalingos pantoninės priemonės tiltui Kazimieže. Buvo numatyta III-jam Kaukazo korpusui persikelti prie Kozeinice ir Ivangorode; pėstininkams — prie Novo Aleksandrijos ir XVI-jam prie Kazimiežo. Toks jėgų

iškirstymas (tarp persikėlimų vietų buvo 20 km) sudarė pavojų būti sunaikintiems atskirai.

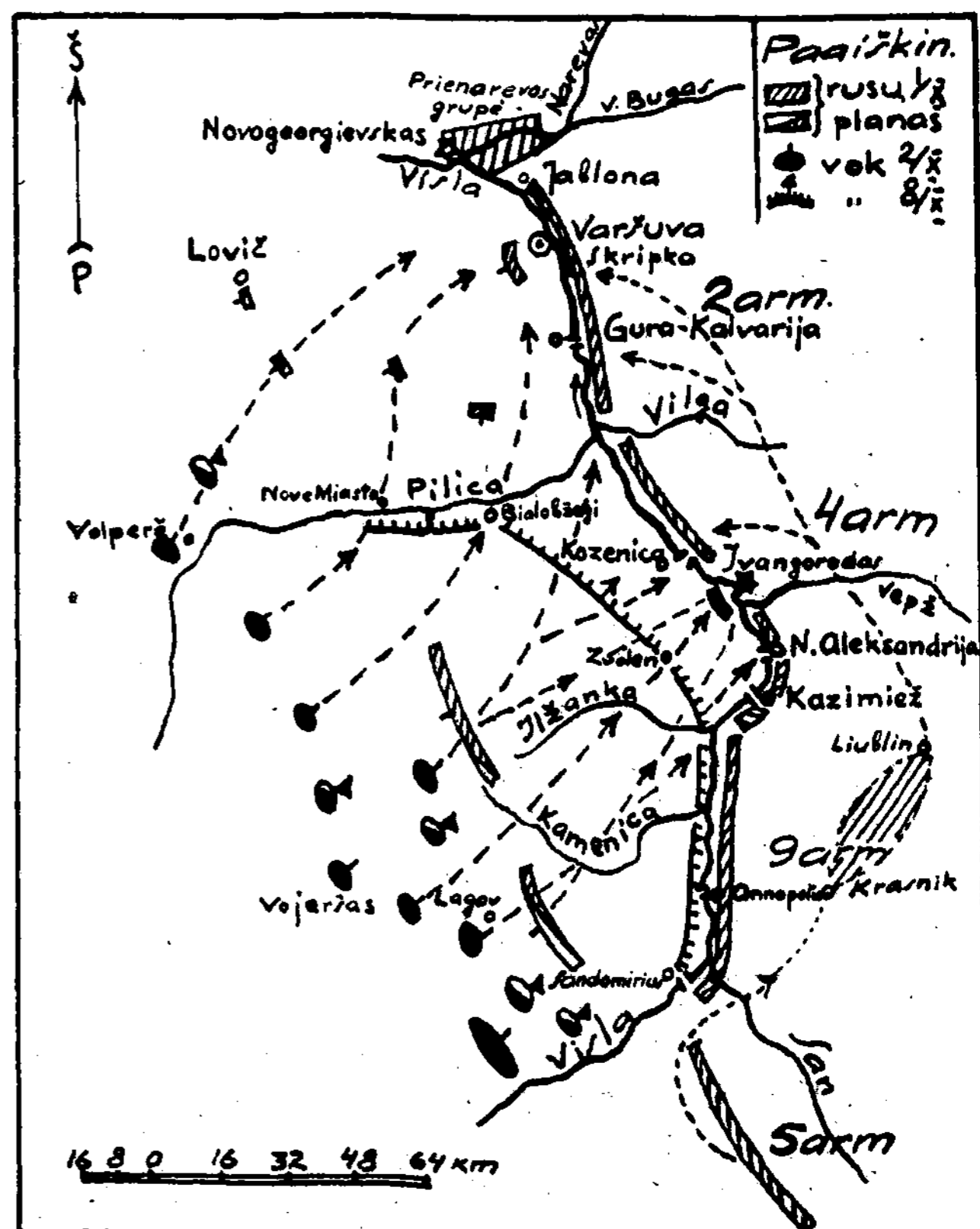
Tuo metu vokiečiai į pietus upės Pilica pasiekė Vislą ir todėl rusams persikėlimą teko vykdyti prieš ugnį, ką rusų vadovybė nebuvo numaciusi.

III-jam Kaukazo korpusui tilto statyba užsitęsė. Jo baigimas buvo laukiamas ne anksčiau X. 11. ryte ir todėl persikėlimą teko vykdyti garlaiviais ir baidokais. X. 10, silpnai prieš artilerijai veikiant, suspėjo persikelti viena divizija. Korpuso viena brigada persikėlė prie Ivangorodo ir viena brigada pasiliko dešiniajame Vislos krante prieš Kozeinice.

Pėstininkų korpuso bare, priedangoj pulko ir artilerijos baterijos, tiltas buvo baigtas X. 7, ir X. 10. ryte korpusas pradėjo keltis. Tačiau prieš apeitas iš kairės ir nustojęs 17 pabūklų, korpusas vakare šiek tiek pasitraukė atgal.

XVI-jo korpuso su pontonais buvo perkeltas vienas pulkas, kuris dengė tiltą; pastarasis buvo baigtas 10 val. 30 min. X. 10. Po valandos kairiajame krante buvo 2 pulkai su 4-mis baterijomis; 15 val. puolanti vokiečių dalys buvo atstumtos.

4-sios armijos vadas gen. Evert, bijodamas dėl pėstininkų korpuso saugumo, įsakė X. 10. vakare atitraukti už upės pėstininkų ir XVI-jų korpusus, palikęs kairiajame krante tik priekinę saugą. X. 11. buvo leista ir III-jam Kaukazo korpusui pasitraukti už upės. Norėta išardyti ir tiltas, bet korpuso vadas nutarė tiltą

Operacijos prie Vislos 1914 m.

palikti ir apsaugoti, palikęs jo priedangoj brigadą, kitoms dalims pereinant į dešinįjį krantą X. 10. 21 val.; bet pakilęs ligi to laiko vanduo pagadino tiltą, kurį skubiai reikėjo naktį taisyti. Pėstininkų korpusas pergyveno sunkią naktį užimdamas prieštilčio įtvirtinimą ir turėdamas užpakaly pagadintą tiltą, kuris jau buvo prieš tolimos artilerijos ugnyje. X. 11. armijos vadui leidus, visas korpusas pasitraukė į dešinįjį krantą; tiltas, susprogdinus keletą (baidokų) atramų, iš dalies paskendo, o dalis buvo priglauta prie dešiniojo kranto, kur ją X. 12. sunaikino vokiečių artilerijos ugnis.

XVI-ame korpuse pirma pasitraukė artilerija, kuri užėmė poziciją dešiniajame krante, kad pridengtų pasitraukiančias pėstininkų pagrindines jėgas; ariergardai galėjo trauktis tik paruošus gynimuisi pagrindines jėgas dešiniajame krante prie Kazimiežo. Vandens pakilimas trukdė persikėlimą, kadangi įvažiavimas į tiltą ir į salą, esančią vidury upės, buvo vandens apsemti. Naktį pasitraukė artilerija ir pagrindinių jėgų pėstininkai. Ry tą, po prieš ugnimi, armijos vadui leidus, pasitraukia užpakalinė sauga, dengiama ugnimi savo baterijų, jau pastatytų dešiniajame upės krante. Paskutinės dvi kuopos persikėlė su pontonais iš jau ardomojo tilto. Pontonieriai turėjo daug nuostolių, o dalis pontonų prieš ugnies buvo sugadinti ir paskandinti.

Taip pirmasis operacijos etapas pasibaigė nepasisekimu, kuris įvyko armijos persikėlimą išmėčius keturiuose punktuose, 60 km fronte; be to, patys persikėlimai nebuvo ganėtinai parengti. Rezultate, armija grįžo į pirmąsį padėtį prieš Kozeinice. Čia, X. 12. ryte, atėjo priekinė sauga ir paskui ją pagrindinės XVII-jo korpuso jėgos. Užėmė barą prieš Kozeinice ir Ivangorodo tvirtovės fortus su išstumta kiek į priekį lauko pozicija. 4-sios armijos nepasisekimo rezultate, fronto vadas įsakė atidėti puolimą, ligi bus baigtas koncentravimas visų armijų. Vėliau prie Kozeinicos atkakliai kovėsi III Kaukazo ir XVII korpusai prieš 2 vokiečių gausiai artilerija aprūpintas divizijas ir negalėjo pasistūmėti ligi X. 1., kada vokiečiai pradėjo trauktis.

Persikėlimas dviejų korpusų (XXIII ir II), laikinai priskirtų prie 5 armijos, prie Gura Kalvarija turėjo prasidėti X. 10. rytą; pionierių statomas tiltas dėl medžiagos trūkumo ir didelio upės pločio (800 m) nebuvo pabaigtas. Iš 4-sios armijos išsiųstajam pontonierių batalionui pirmiausia reikėjo pasiekti Novaja Aleksandrija, kur jis turėjo įsėsti į garlaivius ir baidokus. Pakrovimas pasibaigė naktį į X. 10., bet garlaivių kapitonai negalėjo plaukti nakties metu nežinomu farvateriu ir išplaukė tik auštant, esant rytiniam rūkui. Netoli Kozeinice baidokai užkliuvo ant sekumos ir buvo apšaudyti vokiečių artilerijos. Todėl pontonierių batalionas pavėlavo ir ligi jo atvykimo prie Gura Kalvarija persikėlimą teko organizuoti garlaiviais ir baidokais, atsiųstais iš Varšuvos, priedangoje pulko ir artilerijos, buvusių prie Gura. Kadangi tiltas buvo pradėtas statyti nuo kairiojo kranto, tai perkeliamus dalimis teko privežti prie tilto galo upės viduriu. Tas sudarė daug sunkumų ir ligi X. 10. vakaro iš viso buvo perkelta 14 batalionų ir 18 pabūklų. Atvykus pontonierių batalionui, iš pontonų buvo sudaryti keltai, likusieji pontonai panaudoti baigti tiltui, kuris ir buvo baigtas vidudienį X. 11. ir ligi vakaro pasibaigė XXIII korpuso persikėlimas ir prasidėjo II korpuso persikėlimas. Apie vidudienį gautas įsakymas atsitraukti. Atsitraukimas prasidėjo X. 12 d. 1 val., o auštant prasi-

dėjo tilto apšaudymas. Apšaudė prisiartinusi vokiečių artilerija, tuo gi laiku, ligi auštant kairiajame krante dar buvo likę 18 batalionų ir 30 lauko pabūklų. Pakilęs upėje vanduo trukdė persikėlimą, kuris pasibaigė 9 val. Tiltas buvo sunaikintats (dalis prie kairiojo kranto likosi sveika); ir pontonai su tilto gristu buvo nunešti pavandeniu. Apie 100 m tilto vėliau buvo surasta netoli Varšuvos.

Tuo tarpu Makenzeno grupė X. 9. pradėjo energingą puolimą, stumdama 2-sios armijos avangardus Varšuvos link, kurios prieigose jau buvo vedamos kautynės X. 10. Vokiečiai pradėjo spausti 2-sios armijos dalis, kurios X. 12. naktį pasitraukė į priedangą Varšuvos fortų likučių; be to, ir Makenzenas turėjo susilaikyti, laukdamas ateinančios paramos. Varšuva buvo išgelbėta dėka didelių nuostolių, kuriuos turėjo ją dengiančios Sibiro ir I-jo korpusų dalys. Atvykimas naujų dalių leido ne tik sustabdyti vokiečių puolimą, bet dargi pereiti ir į kontrpuolimą, nežiūrint į vokiečių vadovybės pastangas sustiprinti Makenzeno grupę. Vėliau X. 20 vokiečiai, prisipažinę savo nepasisekimą, pradėjo nuo Varšuvos trauktis.

Dar keletą žodžių dėl XIX-jo korpuso iš 5-sios armijos persikėlimo X. 18. (rytą) prie Skripkos. Persikėlimas buvo vykdomas užpakaly savo jėgų. Persikėlimui skirti pionierių batalionai buvo išmėtyti ešlonais pagal geležinkelį, ir persikėlimą teko organizuoti penkiais garlaiviais ir keturiais baidokais, gautais iš Varšuvos; persikėlimas pradėtas po pietų sunkiomis sąlygomis: krantinės netinkamumas trukdė pakrovimą ir iškrovimą, ypač pabūklų, gurguolės ir arklių, todėl ligi vakaro pavyko perkelti vos 2 pulkus ir 2 pabūklus.

Būtų buvę daug paprasčiau nukreipti korpusą į Varšuvos tiltus (ligi jų atstumas 10—11 km). Naktį X. 19. persikėlimą vykdė prie dirbtino apšvietimo; X. 19. atvyko dalis pontonų, bet prasidėjęs vandens pakilimas žymiai padidino srovės greitį, kas labai trukdė persikėlimą keltais iš pontonų. Ligi X. 18. vakaro pasisekė perkelti visus korpuso pėstininkus ir 12 pabūklų. Kita dalis artilerijos dar liko kitame upės krante.

I š v a d o s :

1. Kariuomenė turi būti gerai susipažinusi su operacijomis per vandens kliūtis, kad nepasikartotų tokios stambios klaidos, kaip kad persikėlimas prie Skripkos laivais, tuo tarpu, kai už 10—11 km per upę buvo 2 pastovūs tiltai.

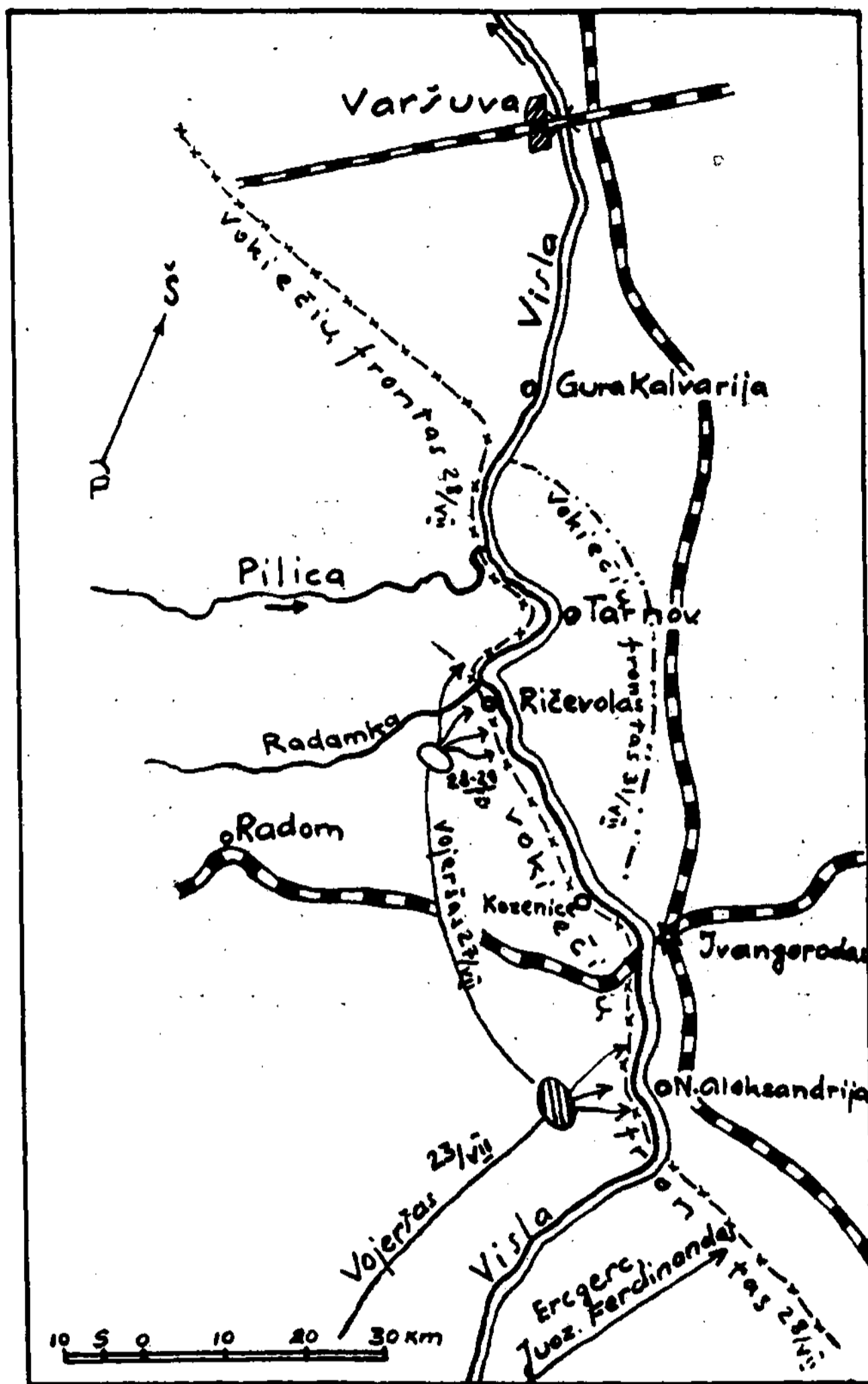
2. Persikėlimai reikalauja stropaus pasirengimo, nes visokios improvizacijos baudžiamos nepasisekimais ir dideliais nuostoliais.

3. Kariuomenės dalys privalo turėti ganėtinai persikėlimo priemonių, atvirkščiai — susitrukdoma, kaip kad ir įvyko prie Gura-Kalvarija ir Skripkos.

Operacija prie Vislos 1915 m. birželio mėn.

Pavasary, Makenzenui pralaužus rusų pozicijas Galicijoje, prasidėjo austrų-vokiečių puolimas plačiu frontu. Vokiečiai priėjo prie Vislos, rusai gi pasitraukė už jos, palikdami persikėlimus Varšuvoj ir Ivangorode. Iš pradžių vokiečiai numatė Vislos forsavimą į pietus nuo Ivangorodo, sąryšy su austrų puolimu, bet vėliau jį perkėlė į šiaurę. Vojeršo grupė gavo užduotį forsuoti Nova Aleksandrija rajone; kai persikėlimui pasirengimas buvo baigtas ir net pėstininkų ir pio-

nierių buvo užimta persikėlimui išėties punktai, staiga gautas paliepinimas, sąryšy su vokiečių Narevos grupės veikimu, neatidėliojant perkelti persikėlimą prie Ričevolo, kad užimtų Varšuvą. Tuo būdu smarkiai lyjant teko atlikti forsuočius žygius. Kai kurie daliniai

Vislos forsavimas 1915 m.

per 26 val. nužygiavo 90 km., kiti per 31 val. — 72 km., o treči per 10 val. — 54 km.

Tarnov—Kozenice bare rusai turėjo XXXVI ir XVI armėnų korpusus. XVI-ji aviacijos eskadrilė (Kleipikov) padarė vienos kolonos nuotrauką, žygiuojančios upės link, ir iššifravus nusprendė, kad žygiuoja pontonų gurguolė. Bet aviacijos pranešimas pasiekė vadovybę tada, kai persikėlimas buvo jau baigtas. 1 val. vokiečiai staiga paleido artilerijos ugnį, ir prasidėjo vokiečių persikėlimai ten, kur vidury upės buvo sala. Persikėlime dalyvavo 6 pionierių kuopos, vokiečių 2-jų divizijų tilto kolonos, pusė korpuso tilto kolonos ir austrų tiltų vora.

Nors ir mažas buvo persikėlimui pasirengimas, persikėlimas rusams buvo visai nelauktas, taip kad artilerijos ugnis ne tik nepadėjo, bet sukėlė pas besiginantį pavojų.

Rusų atkaklumas buvo jau palaužtas nuolatiniais pasitraukimais, todėl ir vokiečių persikėlimas neišaukė reikiamo atsparumo, nors netoli, be XXXVI ir XVI korpusų, buvo ir kito korpuso dalys.

XVI-jo korpuso vadui Klembovskui buvo pavestas vadovavimas daliniams, paskirtiems kontrsmūgiui — bet tie mėginimai nepavyko. Jau X. 31 vokiečiai pradėjo spausti rusus Varšuvos ir Ivangorodo link, pastatę prie Ričevolo 2 tiltus. Smarkus Vislos vandens pakilimas ir stoka tilto priemonių atsargos privertė išardyti vieną tiltą papildymui antrojo ligi bendro ilgio 966 m. Rezultate rusams teko palikti Varšuvą ir Ivangorodą, susprogdinti pastovius tiltus ir pradėti pasitraukimą Vakarų Būgo link.

I š v a d o s:

1. Labai daug reikšmės tenka skirti pažymint vokiečių ypatingą neišsemiamą energiją ir aktyvumą, iš antros pusės — visišką rusų pasyvumą.
2. Esant staigiai artilerijos ugniai, kartais pastaroji ne tik kad nepadeda, bet net iššaukia besiginančio dėmesį.
3. Persikeliant per dideles upes, būtina reikia turėti persikėlimo priemonių atsargą.

J. ltn. inž. Ščepavičius

Redakcijos prierašas: Čia minimų operacijų aprašyme operuojama daugiausia armijomis ir korpusais, todėl, gal būt, daugumai karių ne tiek ir įdomu. Tačiau charakteringos smulkmėnos apie techniškąją persikėlimo pusę — įdomios ir įsidėmėtinos.

NAUJOS SROVĖS VOKIETIJOS MOKSLE

Neseniai Vokietijoje, Tübingene, įvyko Vokietijos teisės istorijos atstovų suvažiavimas. Suvažiavime kalbą pasakė valstybės teisės vadas Frankas. Jis pažiūrėjęs suvažiavime iškeltu šūkiu: „Teisė ir tautiškas“ ir pažymėjo, kad teisės istorikai turi visas istorijas taip traktuoti, kad jos sudarytų nacionalsocializmo bazes nuo seniausių priešistorinių laikų. „Kiekviena mokslinė tezę, sakė Frankas, turi tiesai tarnauti, išvadoje, betgi turi sutapti su nacionalsocialistiniams pagrindais“. Jis pareiškė viltį, kad ankstyvesnė Vokietijos mokslų kryptis bus jau pamiršta visiems laikams.

Taip pat neseniai Jenoje įvyko vokiečių geografų suvažiavimas. Ir šiame suvažiavime, lygiai kaip ir teisininkų istorikų suvažiavime, buvo pabrėžta nauja vokiečių mokslo kryptis. Prof. Meckingas pareiškė tokią pažiūrą: „Geografija, vietoje fizinės geografijos ir morfologijos, turi atiduoti pirmenybę geopolitikai ir vokiečių tautos gyvybinėms reikalams“. Toliau kalbėjo prof. Konradas Mekeris, valstybinės darbo bendruomenės viršininkas. Jis pažymėjo: „Esminės geografijos uždavinys turi būti erdvės ištyrimas, kaip parengiamasis darbas naujam vokiečių gyvenamos erdvės sutvarkymui. Erdvės tyrimo uždavinys yra iš senų dinastinių griuvėsių sujungti į vieną valstybę vokiečių tautos kiltis ir sritis... Be to, ji tu-

rinti numatyti kelius, kurie vestų į geresnį vokiečių gyvenamos erdvės sutvarkymą...“

Tame suvažiavime kaip atskiri dalykai figūravo taip pat „gynimosi geografija“, „vokiečių sudetų geografija“ ir „kolonialinė geografija“.

Net paukščių kelių tyrimo suvažiavime Rasyteje, kuris įvyko spalio mėn. pradžioje, taip pat pasireiškė nauja kryptis. Tilsiter Zeitung žodžiais — „paukščių draugai ir paukščių sekėjai įrodė, kad šiandien plačiosios vokiečių masės į šį reikalą žiūri ne iš tuščio susidomėjimo „maloniais paukščiais“.

SOVIETŲ AUKŠTOSIOS KARO MOKYKLOS

Sovietų Respublikos Sąjunga turi dabar 15 aukštųjų karų mokyklų, iš kurių Maskvoje: 2 karų akademijas, karų aviacijos akademiją, mechanizacijos ir motorizacijos akademiją, karų inžinerijos akademiją, karų transporto akademiją, karų veterinarijos institutą, karų teisės fakultetą, karų kapelmeisterių fakultetą, karų politinę akademiją; Leningrade: karų laivyno akademiją, artilerijos akademiją, karų elektrotechnikos akademiją ir karų medicinos akademiją; Charkove: karų ūkio akademiją.

Lietuviai kariai, žuvę Vokietijos ir Rusijos kariuomenėse

Vėlinių vakarą kapuose sužiba tūkstančiai žvakučių. Prie žuvusių karių kapų ateina giminės, artimieji pasime'sti už savo tėvus, brolius ir pažįstamus. Vėlinių diena ypač iškilingai minima Kaune, Marijampolėje ir kituose mūsų krašto miestuose. Tačiau mūsų krašte yra dar daug lietuvių karių kapų, prie kurių Vėlinių dieną niekas neatėjo, niekas ten neužžiebė žvakučių ir niekas nesimeldė. Tai didžiojo karo laikų kapai, kur yra palaidota tūkstančiai karių. Nemažas skaičius tokių kapų šiandieną apžėlę žolėmis, prie kitų stovi begriūvą mediniai kryžiai, o kiti jau seniai susilygino su žeme ir iki mūsų dienų neišliko jų nė pėdsako.

Artėjant Vėlinių dienai susidomėjau tais kapais, kuriuose yra palaidota ir mūsų tautiečių, žuvusių už Vokietijos ir Rusijos reikalus.

Prieš vykdamas į provinciją, užėjau į Vokiečių pasiuntinybę Kaune gauti reikalingų žinių apie karių kapus. Vokiečiai savo žuvusiais kariais rūpinasi nuo pat karo pradžios ir čia Lietuvoje, kaip ir kitose valstybėse, laiko specialius valdininkus, kurie tvarko ir prižiūri didž. karo karių kapus. Žinias gavau tik apie Nepriklausomos Lietuvos teritoriją, be Klaipėdos krašto, kur yra specialus valdininkas, prižiūris vietos kapus. Iš pasikalbėjimo su tais valdininkais aiškėja, kad nuo 1914—1918 metų Nepriklausomoje Lietuvoje buvo per 500 atskirų kapinių. Tik vėliau juos tvarkant, žuvę vokiečių kariai, o iš dalies ir rusai, buvo perkelti į didesnes kapines. Jų dabar yra apie 200. Pagal surinktus statistinius duomenis matyti, kad Neprikl. Did. Lietuvoje yra palaidota apie 35.000 karių. Iš jų apie 23.000 vokiečių ir 12.000 rusų. Tačiau turint galvoje Klaipėdos kraštą ir Okupuotą Lietuvą, reikia manyti, kad žuvusių per didįjį karą karių skaičius Lietuvoje sieks apie 50.000, o gal net ir daugiau.

Lietuviai kariai, žuvę rusų kariuomenėje. Vokiečių pasiuntinybės valdininkas, rinkdamas žinias apie savo karius, surinko ir apie žuvusius rusus. Kaip minėjau, statistinėmis žiniomis Nepriklausomos Didž. Lietuvos teritorijoje yra palaidota apie 12.000 rusų karių. Tačiau reikia manyti, kad šis skaičius gali būti žymiai didesnis. Mat, ne visur žuvusieji buvo surasti, ne visur pastatyti jiems paminklai. Šimtai rusų karių, žuvę laukuose, buvo palaidoti ir iki mūsų dienų apie jų žuvimą neišliko jokių pėdsakų. Lankant rusų karių kapus, užtikau nemaža ir lietuviškų pavardžių.

Lietuviai kariai, žuvę vokiečių kariuomenėje. Apie vokiečių kariuomenės karius yra tikslios žinios. Galima surasti ne tik kario vardas, pavardė, kariuomenės dalis, bet net ir žuvimo data ir vieta Taigi, turėdamas tokias smulkias žinias, vienoje kitoje vietoje iš vokiečių karių kapų galėjau išskirti palaidotus mūsų tautiečius,

kilusius iš Klaipėdos, Ragainės, Gumbinės, Įsrutės ir kitų apylinkių. Pagal vokiečių statistinius duomenis matyti, kad Lietuvoje yra palaidota apie 23.000 vokiečių karių. Tame skaičiuje, tur būt, bus keli šimtai karininkų. Lankant kapus, greta vokiškų pavardžių teko rasti lenkiškų, daniškų ir lietuviškų. Daugiausia lietuvių karių žuvo puolant Kauno tvirtovę.

Tenka pažymėti, kad tarp žuvusių lietuvių karių vokiečių kariuomenėje yra ne tik puskarininkų, bet ir karininkų. Nustatyti tikslų skaičių, kiek lietuvininkų žuvo vokiečių

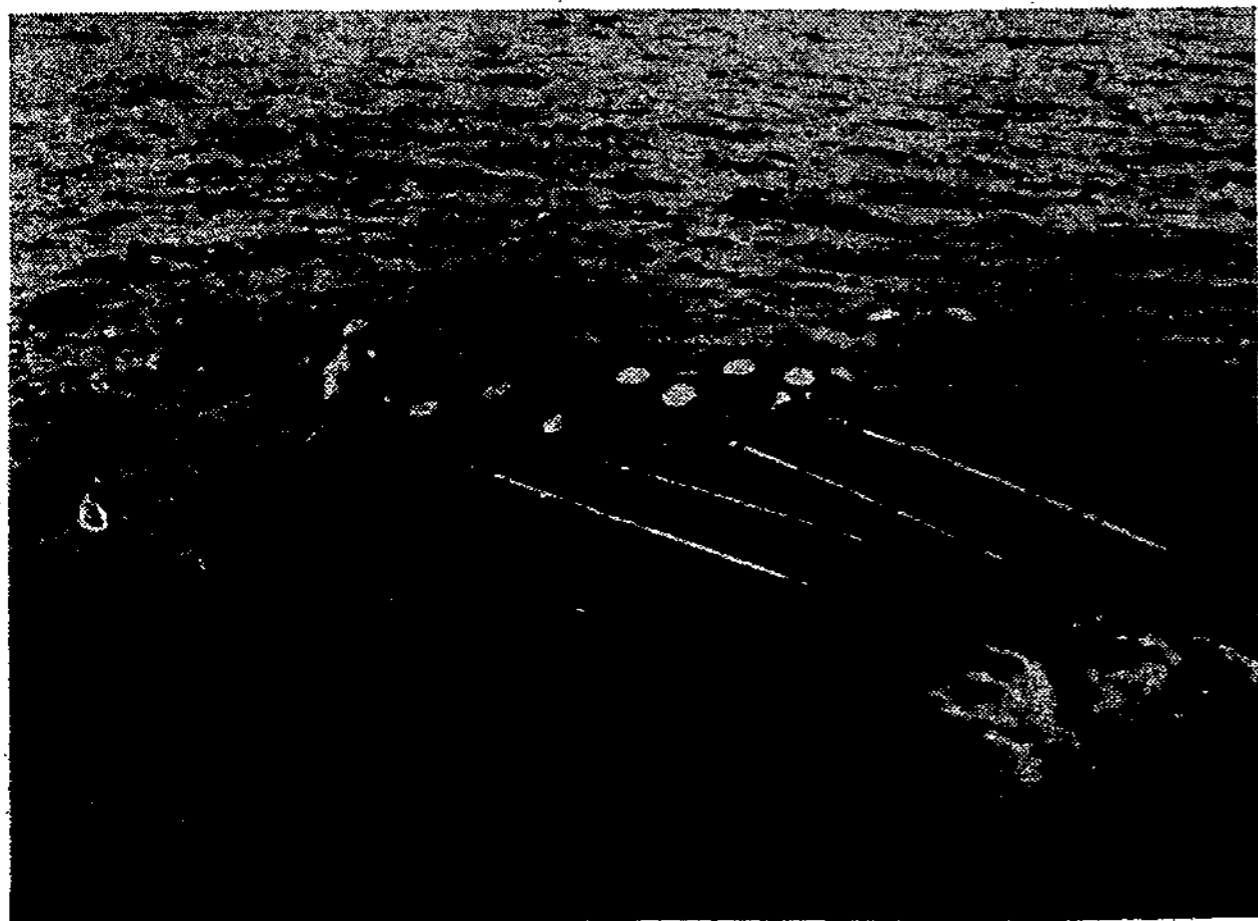

Žuvusių vokiečių kariuomenės lietuvininkų kapai

kariuomenėje, nelengva. Nes juk yra daug mūsų tautiečių, turinčių ir vokiškas pavardes. Mano surinktomis žiniomis, Nepriklausomos Lietuvos teritorijoje lietuvininkų gali būti palaidota keliolika šimtų.

Bet mūsų tautiečių — lietuvininkų yra palaidota ir kitur — Prancūzijoje, Vokietijoje, Belgijoje, Austrijoje, Italijoje ir kitur, kur vokiečių kariuomenė kariavo su santarvininkais. Bet tai jau atskiras dalykas ir apie juos surinkti žinių yra žymiai sunkiau.

Jurinas

„Prezidento Smetonos“ karo laivo nuleista valtis
V. Gavėno nuotr.

Prof. Mandelstamas apie tautinių mažumų apsaugą

Lapkričio 7 d., lietuvių prancūzų draugijos pakviestas, prof. Mandelstamas minimos draugijos būste skaitė paskaitą apie tautinių mažumų apsaugos suvisuotinimą. Pažymėjęs, kad tautinių mažumų apsaugos klausimas oficialiai buvo iškeltas XIX amžiaus pradžioje (jis minimas kai kuriuose Vienos kongreso aktuose), profesorius trumpai nušvietė jo raidą iki Tautų Sąjungos sukūrimo ir įvairius etapus Tautų Sąjungoje. Pasibaigus pasauliniam karui, tautinių mažumų apsaugos klausimas kai kuriose valstybėse, kaip pav., Lenkijoje, Čekoslovakijoje, Jugoslavijoje ir kitur — buvo sureguliuotas tam tikromis tarptautinėmis sutartimis. Austrijoje ir kai kuriose Balkanų valstybėse tautinių mažumų apsauga tvarkoma tam tikrais nuostatais, kurie buvo įrašyti į taikos sutartis. Lietuva ir kitos Baltijos valstybės dėl tautinių mažumų apsaugos yra padariusios atitinkamas deklaracijas Tautų Sąjungos Taryboje. Prof. Mandelstamas, tarp kitko priminė, kad savo laiku ir Lietuvos vyriausybė buvo pateikusi Tautų Sąjungai pasiūlymą dėl tautinių mažumų apsaugos suvisuotinimo.

Eskadrilės prieš mėlynuosius

Ilgai gyvenę vienuose angaruose, ilgai vieni kitiems spaudę dešines, staiga nusidažėm sparnus ir uodegas raudonai ir virtome aršiais priešais. Mat, prasidėjus tarp raudonųjų ir mėlynujų karui, prie jų prisijungė ir lakūnai. Pasidalijo tarp abiejų kovojančių pusių ir virto nedraugais.

Raudonieji traukia iš angarų lėktuvus. Čia pat ir mėlynieji savuosius rikiuoja. Bet kai paklausi, kur kils, pusiau atbulas, atsako:

— Tai kariška paslaptis. Nesakysiu, kad paskui mūsų aerodromą nepultumėt.

— Nesakot, — rasim patys, o tada tai jau pilsim, kad tik dulkės iš mėlynujų teliks, — atsakai ir nudroži prie savųjų.

Mūsų Anbo eskadrilė buvo priskirta prie raudonųjų divizijos ir veikimo patogumui turėjo iškilti į lauko aerodromą. Aerodromas buvo parinktas tokioje vietoje, kur galima gerai paslėpti lėktuvus nuo oro sekimo, o toji vieta tai ir buvo mums jau pažįstamas Gaižiūnų poligono aerodromas. Rytuose miškas, vakaruose miškas, pietuose miškas, šiaurėje miškas. Kur ne miškas? Visur miškas. Todėl šioji vieta ir tiko mūsų veikimui, nes saugumas iš oro buvo beveik patikrintas, bet... su dideliu „bet“. Kaip pasirodė — mėlynujų akys matė ir pro mišką.

Skutamu skridimu atpiovėme į Gaižiūnus, nutūpėm, suvilkom lėktuvus po pušimis, apmovėm tinklais ir šakomis ir laukėm iš savųjų įsakymų žvalgyti. Darbo buvo apščiai. Bet juo daugiau lakūnams darbo, juo jie žvalesni. Darbas juos gaivina, darbas suteikia naujų, gražių išpūdžių, darbas moko išvengti pasitaikančių klaidų, darbas grūdina lakūno kūną ir sielą.

Daugiau ar mažiau, bet visi manevrų laukė ir ruošėsi. Laukė jų ir Anbo eskadrilės lakūnai. Reikiamai pasiruošę, norėjo parodyti tai, ko jie išmoko, ko iš jų reikalauja jų pareigos, norėjo patikrinti save ar jie yra tiek pasiruošę, kad, pašaukti ginti savo kraštą, neapviltų savo tėvų, brolių, sesučių, kurie yra tikri turį tvirtus ir visam kam atsparius bei gerai žinančius savo pareigas Lietuvos padangių saugotojus.

Atidumia dulkėtas motociklas su įsakymu eskadrilei iš raudonųjų štabo. „Išžvalgyti kelią Bukonys — Žeimiai — Jonuva ir nustatyti ar ten vyksta koks nors priešo kariuomenės judėjimas šia kryptimi... pakartoti anksčiau atliktą žvalgybą rajone: Juškonys—

Kovos paukštis mėgina pasislėpti žemėje.
P. Turčilos nuotr.

Varpėnai—Trakai—Pėdžiai... nustatyti ar priešas neruošia persikelti per Šventąją ties Santakais... atlikti artilerijos ugnies korektavimą su 2 art. pulko 1 baterija, kuri stovi Martiniškių dvaro sodne... stereoskopiniai nufotografuoti Šventąją nuo santakos 10 km aukštyje, kad būtų galima nustatyti geresnę persikėlimo vietą... sudaužyti bombomis Kėdainių geležinkelio ir medinį tiltus per Nevėžį... ir t. t. skamba visa eilė įvairių įsakymų eskadrilei.

Ruošiamės kilti žvalgyti, bet tuo tarpu iš Neries slėnio išneria 9 Ansaldo, tai priešo bombonešiai puola mūsų aerodromą. Sutrata aerodromo apsaugos kulkosvaidžiai, ištiesa aukštyje kaklus oerlikonai, kyla naikintuvai. Bombonešiai piauna tiesiai ant mūsų užmaskuotų lėktuvų ir meta bombas. Kartu su bombomis išmeta lėlę, ant kurios rankų ir kojų po bombą ir pririštas raštelis: „Prašykite taikos“. Mes nukentėjom: 3 naikintuvai turi „mirti“ 4 valandom, o mūsų Anbo pusei valandos.

Praėjo pusė valandos. Atsikėlėm ir išlėkėm ieškoti, iš kur mus bombonešiai puolė. Surasim jų aerodromą ir atsilyginsime. Kartu reikia surinkti žinių ir apie priešą. Tiršta savųjų vora traukia nuo Kaišiadorių vieškeliu Jonuvos link. Priekelyje lengvoji divizijos rinktinė, kuri šalina sutinkamas kliūtis ir skina kelią pirmyn. Užskrendam virš priešo užimtų plotų, bet nė gyvos dvasios nematyti, gerai slepiasi. Kelio pro Vaivadiškius Jonuvos link traukia kariškų gurguolių eilė, bet vežėjai nepanašūs į karius. Paspaužiam žemyn ir aiškiai matom, kad ant gurguolių sau ramiai sėdi seniukai ir čiulpia pypkių kandiklius.

Pasikeičiam su žvalgu žvilgsniais ir pakraipom galvas. Gurguolės kariškos, bet važiuoja civiliai.

— Aa, jau žinau, tai piliečiai pasamdyti su savo arkliais vežti karišką mantą, — šaukia žvalgas.

— Rašyk, vis vien priešas, kad ir civilis.

Nuo Šėtos į Kėdainius keliu ritasi artilerijos pabūklai, kurie mus pastebėję sustoja. Žvalgas fotografuoja ir žymisi ant žemėlapijo pabūklų radimo vietą. Niekur negali pėstininkų pastebėti. Matyt, tik išgirdę lėktuvo ūžesį — slepiasi miškuose ir gyvenamose vietose, kurių šiame vietovės ruože gana gausu.

Šiaip taip ties Varpėnais pastebim kelis paskirus žmones, kurie išduoda ir daugiau sugulusių griovyje žmonių. Šalikelyje matyti trys vienašiai vežimėliai, gal būt su sunkiaisiais kulkosvaidžiais. Po medžiais juda be raitelių 5—6 arkliai. Iš bendrų aplinkybių galima spręsti, kad čia gali būti priešo ariergardo dalis.

Grižtam į savo pusę, ir žvalgas meta pranešimą divizijos štabui, kuris yra Skaruliuose. Nutūpę randam ir daugiau grįžusių iš žvalgybos, kurie taip pat prieš pusėje mažai ką pastebėję. Bet vienas žvalgas taip karštai pasakoja savo išpūdžius, kad visi klausosi.

— Ties Trakais pamačiau raitelių būrį, bet jie pastebėjo lėktuvą ir į mišką. Jie į mišką, aš paskui ir nufotografavau, — baigia įsikarščiavęs žvalgas.

— Taip, jie į mišką, tu paskui, — kažkuris pamėgdžioja.

— Kilkit sugriauti Kėdainių tiltą. Smulkmenas žinot, — įsako eskadrilės vadas.

Grandis šiaudinėmis bombomis apginkluotų lėktuvų, dangstydamosi vietovės nelygumais, artinasi

prie Kėdainių. Vieškelis Taučiūnai—Kėdainiai, kurio šalia baltuoja trikampis paminklas, žymintis pirmojo dėl Lietuvos laisvės, nepriklausomybės kare žuvusio kovotojo — Povilo Lukšio žuvimo vietą. Įspūdingas paminklas nejučiomis primena netolimų laikų didvyrius, kurie kovėsi su daug gausingesniu ir geriau ginkluotu priešu. Jų drąsa ir naršumas teskatina mums ryžtis tokiems žygiams, kaip jie kad ryžosi.

Mums dabar vadovybė pastatė uždavinį, per kurį mes turime parodyti ar tinkamai esame pasiruošę ginti savo kraštą, ar tinkamai atliksime savo uždavinį, ar mūsų pirmieji karžygiai bus patenkinti mūsų pasiruošimu, ar jie galės būti ramūs dėl tėvynės rytojaus, ar mes jų neapvilsime. Ne! Daug kartų ne! Turėdami tiek daug pavyzdžių iš senovės, turėdami dar daug gyvų karžygių, turėdami daug žuvusių didvyrių paminklų, mes pasižadame atlikti tai, ko reikalauja mūsų pareigos; nesigailėdami savo gyvybės kovosime, kad priešas nemindžiotų savo purvinu batu mūsų karžygių krauju nulaistytų dirvonų ir nenugriautų jų atminimui pastatytų paminklų ir viso to, kas jiems ir mums buvo, yra ir bus brangiausia... Prieš lėktuvo nosį geležinkelio pylimas ir telefono stulpai...

Plėšiam lėktuvus aukštyn ir sukam ant tilto. Šiaudinės bombos krinta ant tilto, krinta į Nevėžį. Iš Kėdainių aerodromo kyla lėktuvai mus pulti, prie tilto pastatyti priešlėktuviniai pabūklai savo vamzdžius kreipia paskui mus. Staiga atsiradom, staiga išnykome. Kiek mūs puolimas buvo sėkmingas — nuspręstarpininkai. Sužinojom, kad priešo bombonešių aerodromas yra netoli Baisogalos, bet jo nepuolėm, nes turimomis žiniomis, buvo labai gerai pasiruošęs oro puo-

Ginkluotieji lietuviai debesyse

limus atremti. Per laukus, pievas, miškus, išnaudodami vietovės žemesnes vietas, grįžome į aerodromą.

Raudonųjų puolimas artėjo prie galo. Eskadrilės lakūnai ir mechanikai buvo pasiruošę kiekvienu momentu ištraukti visus lėktuvus iš pušų tarpo ir grįžti į nuolatinį aerodromą. Kelios nemigo naktys, kelios įtemptos darbo dienos jų nestengė nuvarginti ir nuslopinti trykstantį džiaugsmą dėl gerai pasisekusio pratimo, dėl galėjimo parodyti tai, ko jie yra išmokę.

Bet nelemtas likimas nedavė laimingai prasidėjusių pratimų gražiai užbaigti. Skaudi žinia apie karo lakūno ltn. Skaržinsko per lėktuvo avariją žuvimą visiems prislėgė pakilusią nuotaiką. Tik betrukoporos valandų, kad sugaustų trimitas ir paskelbtų pratimų pabaigą, kai nutrūko gyvenimo siūlas, ir vienas drąsus sakalas palaužtais sparnais nuplaskeno amžinybėn.

Sugaudė skardus trimitas, iš krūmų, miškų, griovių susirinko kovotojai ir dainos palydėti sugrįžo į kareivines. Išvilkome ir mes paslėptus lėktuvus ir paršvilpėm į angarus. Nuplovėm raudonus dažus ir vėl grįžo draugystė.

Kai mūsų vadai pašauks tikron kovon, nereiks raudonų nei mėlynų dažų. Iš visų angarų kils bendron kovon žali kovos paukščiai — lėktuvai, ir nė vienas atėjūnas neras Lietuvon laisvo kelio: nei žemėje, nei padangėje.

Ma.

KARINIAI ESTŲ MOKSLEIVIŲ PRATIMAI

„Sōdur“ žurnalo duomenimis šią vasarą Estijoje buvo surengti kariniai moksleivių pratimai, kuriuose dalyvavo 4521 moksleivis. Moksleiviai buvo suskirstyti į 5 skyrius: pradėdami, jaunųjų, vidutinių, vyresniųjų ir specialųjų. Pratimams vadovavo karo apygardų viršininkai; batalionų, kuopų, būrių vadų ir instruktorių pareigas ėjo komandiruoti iš dalių karininkai ir karo mokyklos kariūnai. Pratimai pavyko gerai.

Jaunų kareivių instruktoriams

Kariškojo mokymo darbas nėra lengvas. Jaunų kareivių instruktoriui jis stato daug sunkių reikalavimų. Jaunų kareivių mokytojui reikia griežtai laikytis taisyklės: gerai žinoti mokomą dalyką ir mokėti mokyti.

Žiūrėdami į atvykusių jaunų kareivių mokymą aikštėse, kiekvienas gali pastebėti, kad ne visi moka juos mokyti. Kartais būrininkų, skyrininkų ar žemesnių jaunų kareivių viršininkų mokymo darbas neduoda reikiamų vaisių tik todėl, kad pastarieji nesugeba kaip ir koku būdu perduoti savo žinias jaunesiems. Todėl, nors ir pakartotinai, dar kartą prisiminkime būdus, kaip galima pasiekti geresnių rezultatų jaunų kareivių mokyme.

1. Mokyk ne tik pasakomuoju, bet daugiausia eksperimentiniu būdu. Stenkis, kur tik galima, veiksmu parodyti, kaip tas ar kitas veiksmas turi būti atliekamas. Vienas pavyzdys daugiau padės, negu visa virtinė žodžių.

2. Žiūrėk mokymo tvarkingumo. Geriau yra mokyti mažiau, bet geriau, negu daug ir silpnai. Mokymas turi būti kuo paprastesnis, nes tik paprasti, nekombinuoti veiksmai yra lengvai suprantami ir sėkmingai vykdomi.

3. Kiekvieną pamoką baigdamas patikrink savo klausytojus: statyk jiems klausimus ir jie teatsako. Nenorėk staiga pasiekti bendro visiems žinojimo lygio, nes vienas tą patį dalyką greit išmoksta, kitas iš lėto. Skubumas gali nuslopinti silpnesniųjų gerus norus.

4. Paaiškink jauniems kareiviams, kam mokomasis veiksmas ar dalykas yra reikalingas ir kaip jis pritaikomas praktiškai. Dažnai jaunųjų mokymas nukentčia tik dėl to, kad jie nesuprato mokomo dalyko prasmės bei reikalingumo.

5. Mokymo klaidas taisyk vietoje — ir ne rankomis, bet žodžiu. Kiekvieną netiksliai atliktą pratimo veiksmą ištaisyk ir tiek kartų duok jį pakartoti, kol bus atliktas teisingai.

6. Mokėk savo mokinius sudominti. Kiekvienas žmogus jaučia patraukimą tam mokytojui, kuris moka sudominti. Tada ne tik pati pamoka būna įdomi, bet ir mokomasis dalykas. Tokiose pamokose kiekvienas dalyvauja ne tik kūnu, bet ir siela; be to, greičiau persiima mokomuoju dalyku. Mokiniam sudominti vartojami gyvi palyginimai, pavyzdžiai, istoriniai įvykiai, o kartais ir pamokomo turinio linksmesni nuotykių, anekdotai.

7. Pastebėjęs kareivių pavargimą — duok pasitaisyti. Kol ištempis jaunas dirbti, leisk jam dažniau atsikvėpti, pasitaisyti.

8. Jaunų kareivių tarpe įskiepyk norą eiti varžytynių, lenktyniauti, stengtis dirbti geriau už kitus. Toks mokymo būdas kariuomenėje yra visiškai tinkamas. Mokydamas būk atidus. Žiūrėk, kad visi mokiniai sektų pamoką, o nesidomėtų kuo nors kitu.

9. Būk pasiryžęs kiekvieną pavestą dalyką gerai atlikti ir tuo pačiu pasiekti mokymo tikslą. Jei neišėjai dienos programos, stenkis kaip nors išlyginti, nes kiekvienas pradėtas mokymo darbas turi būti užbaigtas iki galo.

LAKŪNO MARŠAS

Sveikas, paukšti sidabrini,
Kilk į tolius, į erdves!
Laužyk kliūtis, debesynus
Kieto plieno krūtine!

Juoda žemė — miškai, upės --
Visa tirpsta rūkuose...
Miestai — kaimai susisupo —
Balto šydo rūbuose.

Švilpia, staugia propeleris,
Dūksta audra nemari.
Šaltis užu kaulų tveria,
Bet kvatoju širdimi!

Aš galiūnas, pažabojęs —
Audras, vėsulus žaibus...
Tartum pasakos herojus —
Kas man toliai, kas dangus?!

Bet nukrypo mano akys,
Užu kalnų Panerių — — —
Tenai dienos tartum naktys
Pavergtųjų lietuvių!

Erdvių paukšti — sidabrini,
Šviesk padangę ugnimi!
Ir vilnietišką krūtinę
Atgaivinki viltimi.

Klemensas Jūra

10. Kad pasiektum savo sunkų mokymo tikslą, kiekvieną kartą iš anksto pasiruošk pamokai, apsvaistyk visus mokymo būdus ir priemones. Žinok, kad žinių trūkumas mažina tavo autoritetą valdinių aki-vaizdoje. Būk su valdiniais mandagus, ne koliauk jų, rūpinkis tėviškai jų reikalais, gerbk juos ir pats būsi gerbiamas. Būk teisingas, bet taip pat ir griežtas.

Būrininkai, skyrininkai, instruktoriai, laikydamiesi čia paminėtų nurodymų bei metodų jaunų kareivių mokyme, stebėkite, kokių darbo vaisių sulauksite po 1—2 mėnesių.

V. p. Gerulaitis

Kaip pasigaminti gerą šluotą-gesyklę

„Miestų trobesių pastogėms laikyti ir prasidedantiems nuo padegamųjų bombų gaisrams gesinti“ taisyklių (V. Ž. Nr. 551 eil. 3836) § 11 reikalauja trobesių pastogėse, be kitų įrankių, laikyti po vieną šluotą — gesyklę. Taip pat šluotos — gesyklės turi būti laikomos ir kariuomenės dalių gaisriniuose punktuose (1936 m. Įsak. Kar. Nr. 41 § 9). Kauno miesto ir apskrities viršininko privalomo įsakymo 1920 m. Nr. 4 § 4 irgi reikalauja prie kiekvieno namo laikyti po vieną šluotą. Visus šiuos privalomus įsakymus tenka pildyti ir šluotas — gesyklės laikyti. Kokios tos šluotos gesyklės turi būti — kalbamos taisyklės ir įsakymai nenustato.

Šluotų — gesyklių vertė gaisro metu yra didelė, o vartojimo būdas paprastas ir lengvas. Ypač gesyklės naudingos saugoti arti prie gaisro esančius trobesius, nes pastebėjus užkrintant ant medinio ar šiaudų stogo kibirkštį — lengva ją priblokšti. Taip pat pasiseka užgesinti ir prasidedantį gaisrą, jei tik ugnis dar nėra išsiplėtusi. Miestuose, kur yra stiprios ugniagesių komandos (pav. Kaune), kurios pajėgia ne tik kilusius gaisrus greit užgesinti, bet ir apsaugoti gretimus trobesius, gesyklių vertė yra mažesnė. Tačiau karo metu, pasipylus iš priešų lėktuvų padegamosioms bomboms, ir galingosios komandos pasidarys bejėgės, nes vienu metu kils keletas, o gal ir keliasdešimt gaisrų. Tada patiems gyventojams teks griebtis visų galimų priemonių tiek bombų ištašytas degamas medžiagas, tiek prasidedančius nuo jų-gaisrus, gesinti savo jėgomis. Miesteliuose ir kaimuose, kuriuose nėra ugniagesių komandų, šluotos yra nepamainomos: jos ne tik palengvina gaisro plėtimąsi sustabdyti, bet sutaupo ir vandenį, nes su pamirkyta gesykle daug lengviau į reikalingą vietą pataikyti, kaip su vandens kibiru, ir vandenį tiksliau galima paskleisti didesniame plote. Vandens sutaupymas gaisro metu turi ypatingą reikšmę, nes jo pristatymas į gaisro vietą dažnai yra sunkus, o kartais vandens ir visai pritrūksta.

Tačiau, kad visa tai būtų galima atsiekti, gesyklės turi būti tinkamai pagamintos. Čia pridedami brėžiniai aiškiai atvaizduoja, kaip reikia gerą gesyklę pasigaminti.

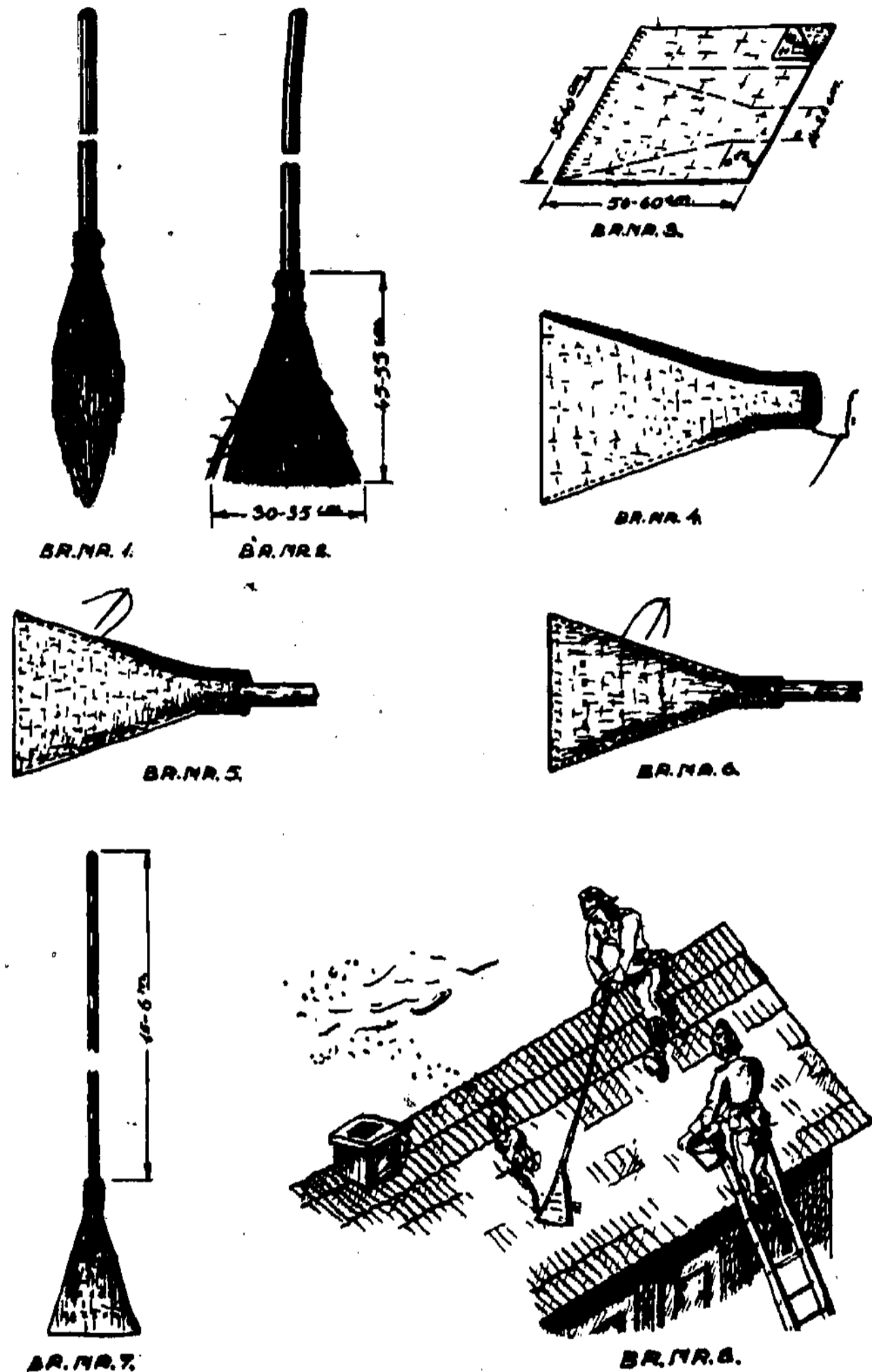
Pirmiausia surišama paprasta šluota ir užsmeigiama ant 1,5 — 6 m ilgio koto (žiūrint kokiam reikalui gesyklė skiriama), kaip parodyta 1 brėž. Paskiau šluotos (žabų) laibgaliai skiečiami ir 2—3 vietose su virvute arba špagatu perpinami ir tvirtai surišami, o patys galai aplyginami (2 brėž.). Tai atlikus, paimama kokio nors storo audeklo, pav. maišo, čiuzinio, deki, ar k., gabalas, sulenkiamas dvilinkas, atmatuojama ir atkerpama, kaip parodyta 3 brėž.

Atkirpus, vienas šonas tvirtu siūlu, virvele ar špagatu susiuvamas, audeklo kraštus bent po 1,5 cm. įlenkiant į vidų, kad neiširtų (4 brėž.). Tada audeklas užmaunamas ant šluotos ir panašiu būdu užsiuvamas antras šonas (5 brėž.). Kad audeklas prie žabų gerai prisiplotų, keliose vietose, skersai gesyklę špagatu ar virvele kryžmai perveržiama, tvirtai suveržiama ir surišama, kaip parodyta 6 brėž.

Brėž. 7 atvaizduota galutinai paruošta darbui gesyklė. Kad žabai su audeklu nuo koto nenusmuktų, partina plačiagalvėmis vinelėmis per medžiagą ir žabų

drutgalius perkalti, t. y. prikalti prie koto (6 brėž.) ir ar apvynioti virvele arba špagatu (7 brėž.).

Gesyklių naudojimo būdas parodytas 8 brėžinyje. Naudojant gesyklę, vandens suvartojama labai mažai, o stogo ar kitų degamų daiktų paviršiai pakankamai

sudrėkinami. Atneštoji nuo gaisro kibirkštis ugnies įžiebtį nebepajėgia ir gęsta.

Gesyklės po vartojimo reikia išplauti, išdžiovinti ir laikyti sausoje vietoje, kad nepūtų. Panašios gesyklės yra vartojamos vienoje mūsų kaimyninėje valstybėje.

V. V.

KLAIPĖDOS KRAŠTO NAUJOKUS LYDĖJO DŽIAUGSMO IR LAIMĖS ŠYPSENOS

Lapkričio 3 d. Pagėgių visuomenės salėje buvo to apskrities naujokų skirstymas į kariuomenės dalis. Išskirstymui atvyko visi savo laiku, o kai kurie net iš vakaro laukė tos valandos. Dauguma atvyko ne vieni — atlydėjo artimieji ir pažįstamieji. Atlydėjusieji buvo linksmi, patenkinti, o išvykstantieji — laimingi. Ypač malonu buvo į juos pasižiūrėti stotyje, kada atsisveikinant jų veiduose buvo matyti ne liudėsio iškreipti veidai, bet laimės ir džiaugsmo šypsėnos. Traukiniui sujudėjus, perone pakilo šimtai moterų skarėlių, o traukinyje per langus — būsimųjų karių skrybėlės. A.

Gražiai paminėkime lapkričio 23-ją mokykloje

Štai jau aštuoniolika metų, kai gyvename savitą, niekieno nepriklausomą lietuvišką gyvenimą. Tautų istorijoje tiek metų tėra nežymi dalelė, tačiau atgijusiai Lietuvai aštuoniolika metų atstoja ištisus kitų valstybių laisvojo gyvenimo šimtmečius. Mūsų valstybė per tą laiką išvarė didelę kultūrinę vagą, atsistojusi greta kitų senųjų pasaulio valstybių, kurių niekas nespaudė, nevaržė, nevargino.

Kas visa tai davė?

Vienas tėra atsakymas — mūsų narsioji kariuomenė, to laisvo ir nepriklausomo gyvenimo iškovotoja. Ji sutramdė visus piktus priešų norus ir karžygiškai laimėjo grumtynes dėl savaimingo lietuvių tautos gyvenimo. Kariuomenė didvyriška pirmųjų savanorių dvasia, krauju ir gyvybėmis davė Lietuvai brangiausią troškimą — laisvę.

Ir štai — jau netoli lapkričio 23-ji diena, kariuomenės šventė — džiaugsmo ir entuziazmo diena: juk jau aštuoniolika metų, kai atgaivinta kariuomenė stovi nepriklausomybės sargyboje ir yra pasirengusi kiekvienu momentu apginti tautos teises tarptautinėje arenoje. Kariuomenė budi, saugodama tautos laisvę, garbę ir nepriklausomybę. Kariuomenė, kuriai kelią klojo didvyriški savanorių žygiai, yra pasirengusi vėl tuos žygius pakartoti.

Taip — tai tokia yra mūsų kariuomenė.

Artėjant lapkričio 23-jai, garbingai kariuomenės sukakčiai, visa tauta turi sukrusti ir tinkamai paminėti šią įžymiąją datą. Neturi likti nė vieno lietuvių, kuris nesidžiaugtų ir nesididžiuotų savąja kariuomene. Kiekvienas, pradėdamas mažiausiu, tą dieną turi pareikšti kariuomenei pagarbos ir meilės jausmus, parodyti kariuomenės supratimą ir jos darbo įvertinimą. Lapkričio 23-ji turi parodyti, kad visuomenė giliai išgyvena kariuomenės dvasią ir kad už tą gerą visuomenę, — kaip pasakė anais laikais didysis rašytojas Tumas-Vaižgantas, — verta galvas guldyti.

Kaip mokytojas, noriu atkreipti savo kolegų dėmesį į lapkričio 23 dienos minėjimą mokyklose. Ak, ir jaunoji karta negali būti apleista, bet giliai išsąmoninta didžiausiais kariuomenės karžygiškumo pavyzdžiais ir laimėjimais. Jaunieji — būsimieji tėvynės gynėjai — kariuomenėje turi matyti ryžtingų kovų dėl nepriklausomybės idealą. Kariuomenės darbai jaunuosius turi vilioti, masinti.

Kaip visa tai atlikti?

Ta proga mokytojams noriu priminti švietimo m-jos 1935 m. lapkričio mėn. 22 d. aplinkraštį Nr. 428, kuriame kiekviena mokykla įpareigojama kariuomenės šventės dieną skirti šiam reikalui dvi pamokas, arba surengti vakaro minėjimą, kviečiant į iškilmes ir platesnę visuomenę.

Minėjimas turi būti pradėdamas tautos himnu, po kurio laikoma pritaikyta iškilnių dvasiai paskaita ar pašnekesys. Paskaitos temą imti iš kovų dėl nepriklau-

somybės, iškeliant didįjį mūsų kariuomenės vaidmenį.

Pasakojant apie nepriklausomybės kovas svarbiausia būtų paliesti šie punktai:

a) **To laiko priešai:** bolševikai, bermontininkai, lenkai. Lietuvos žemėlapyje vaizdžiai parodyti kovų su priešais frontus.

b) **Mūsų jėgos.** Savanoriai. Ginklų ir apdaro trūkumas. Gražūs gyventojų palankumo pavyzdžiai, teikiant kariams kovų metu maistą ir rūbus.

c) **Įžymieji didvyriai.** Eimutis, Juozapavičius, Lukšys ir pirmasis žuvęs kovotojas Vainauskas. Svarbesnės kautynių vietos: 1919 m. Panevėžio, Dauguvos ir Radviliškio kautynės, 1920 m. Širvintų ir Giedraičių kautynės ir t. t. Kiti kariai didvyriai — bet kuris pavyzdys iš „Kario“, „Mūsų narsiųjų vyrų“ skyriaus. (Mokytojas paskaito ir „Kario“ numerius su didvyriškų žygių aprašymais duoda vaikams pasiskaityti į namus).

d) **Laimėjimas.** Čia reikia iškelti tą svarbą ir reikšmę, kurios turėjo kariuomenė mūsų valstybei atstatyti.

Šiam pasakojimui pailustruoti labai tinka piešiniai ar nuotraukos iš nepriklausomybės kovų. Jų daug galima rasti karinėje spaudoje.

Iškilnių metu reikia atitinkamai pagerbti iš apylinkės kilę ar jos kautynėse žuvę kariai. Gera būtų, kad gyvieji nepriklausomybės karo dalyviai savo atsiminimais dar paryškintų mokytojo pasakojimą apie garbingą kovų dėl laisvės metą ir kovų žygius uždegtų jaunųjų širdis.

Mokiniai ta proga turėtų padeklamuoti kariškai patriotinių eilėraščių, pasakyti šūkių, raketų, padainuoti kariškų dainų, kurie dar labiau pabrėžtų šventės prasmę.

Kur galima, tą dieną reikia aplankyti žuvusiųjų dėl tėvynės kapus ar paminklus, uždėti vainikus. Ta proga plačiau papasakoti apie garbingas žuvusiųjų asmenybes ir karžygišką jų pasiaukojimą.

Visas minėjimas reikia praveisti taip, kad kariuomenės karžygiškumas paveiktų jaunuosius piliečius, sukeltų norą dirbti tėvynei, kad pateisintų mūsų didvyrių pastangas, pasišventimą ir aukas.

Čia tenka pažymėti, kad kariuomenės sukaktis, kaip ir visos kitos sukaktys, turi dvejopą tikslą: 1) nušviesti minimo įvykio eigą ir 2) sukelti patriotinių jausmų. Tad, aišku, sukakčių minėjimo programa turi būti sudaryta taip, kad ji padėtų šių tikslų siekti. Sukaktis nėra tik techninis kurio nors objekto minėjimas, bet jaunimo auklėjimas pagal didingus pavyzdžius, tikros lietuvių tautinės ugnies kurstymas bei uždegimas naujiems žygiams. Atsitikimai, istoriniai faktai tėra sukakčių minėjimo medžiaga, turinys, o idėją sudaro dvasinis — auklėjamasis pradas. Todėl, rengiant kariuomenės sukakties minėjimą, šiuos du — turinio ir idėjos — principus reikia mokėti suderinti ir pasiekti

vispusiško kariškai patriotinio išamoningumo ir nutėikimo: pasakomieji ir vykdomieji programos dalykai turi vaiką žavėti ir iššaukti patriotinį entuziazmą.

Taigi, lapkričio 23-ji tebūnie jaunųjų širdyse įrašyta didžio džiaugsmo ir savąja kariuomene pasidžiavimo jausmu. Jaunieji tegul pasiryžta sekti taurųjį kariuomenės pavyzdį ir reikale atiduoti tėvynei tikrąją auką — save.

Prierašas. Medžiagos minėti kariuomenės šventę galima rasti 1927 ir 1929 metų „Lietuvos kariuomenės“ brošiūroje, „Savanorio“ knygoje, 1930 — 1936 metų „Kario“ kalendoriuose, L. Šaulių S-gos „Vasario 16“ leidiniuose, „Kary“ ir kitoje spaudoje, skiriamuose lapkričio 23-jai straipsniuose.

Mokyt. Kazys Valiulis

Vakaras tėviškėje

Nepasijuto Algirdas, kai jam vieną vakarą tėvas pasakė: — Tai ką, sekmadienį jau vėl išvažiuosi.

Išvažiuosi... Algirdo ausyse keistai nuskambėjo tas žodis. Šiomet jis išvažiuos septintą kartą. Važiuos ilgą kelią, tylėdamas, kažko paniuręs, ilgėsis žalios vasaros.

Už 40 kilometrų gimnazija.

Vėl susitiks draugus, ir naujos, lyg pavasari atgijusios plaštakės, mintys lėks giliai į ateitį, ten ieškos laimės.

Ir paskutinės prieš mokslo metus dienos pasidaro tokios brangios, tiek daug atrodo dar nepamatyta, tiek maža daryta.

Šią vasarą Algirdas drauge su tėvu stojo rasotos pievos šone, drauge pustė dalgius ir koja kojon tiesė gėlėtus, smilgomis drebančius pradalgius. Bet pievos jau spėjo ataugti atolu, ir rugiai kluone. Tėvas atžymėjo pūdymą ir rengėsi kultū sėklai. Darže geltonavo keli pasenę agurkai, ir kūgyje, lyg susimąščiusios, spaudės sėklinės kanapės. Motina ne kartą prašė sunėsti jas į kluoną — žvirblai su pelėmis lizdus suko.

Sėdas Algirdas už stalo. Šiandien jis nepavargęs — darbo beveik nebuvo. Ne taip kaip vasaros vidury kluone mėtė eilėn rugių pėdus. Pėdai sunkūs, šakės linksta, o jis, atsitiesdamas, skuba mėtyti aukščiau balkio. Skuba, nes vakaruose juodas debesys grasino lietumi...

Pirkioje temo. Krosnyje pakurta ugnis virino didelį puodą vakarienės. Ant sienų šokinėjo dideli tylūs šešėliai greitai ir nesuprantami, kaip jauna pasakų karalaitė. Algirdas tokių pasakų prisimena daug. Pargins, būdavo, karves, o akys pačios merkiiasi. Krenta į lovą, atsižadėdamas skanios vakarienės — šutintų bulvių su rūgštum pienu. Tik jo motina prieidavo, ir tempdama už rankovės, skatino:

— Vakarienė ant stalo — kelkis.

— Dar nėra, — sumurmėdavo ir versdavos ant kito šono, kad ir jis ir jo niekas nematytų.

— Nemik, — vėl kalbina motina, vakarienė tuoj, o dabar aš tau vieną pasaką. Žinai, apie du riešutus ir vaiką su mėnuliu kaktoje; kaip jis kariavo su pulku kareivių.

Vaikas su mėnuliu? Negali būti. Algirdas šokdavo iš lovos. Mirguliuojant liepsnai, jis atidžiai išklausydavo mamos žodžių, o tuo tarpu ji nukošdavo garuojančias bulves.

— Matai, jau ir vakarienė.

Greit švystelia prisiminimai. Argi tie laikai seni? Čia tos pačios sienos ir stalas, kurios kraštą tuomet nupiovė nauju peiliu. Čia tas suolas, gal kiek daugiau nuzulintas ir motina vis tokia rūpestinga...

Tikrai prabėgo. Jis žengia į septintąją klasę, o motina vis linksta... Ir tyli Algirdas. Susimąsto. Aplink viskas taip greit lekia. Nesuprantamos jėgos pasuktas gyvenimo laikrodis viską stumia į ateitį, skandina mūsų pragyventas minutes atsiminimų pasaulin. Iš ten jos gražios, jų gaila.

Algirdo mintis pertraukia įėjęs jaunesnis brolis Juozukas.

— Va, slyvų atnešiau. Ta dičkė greičiau prinokina. Valgyk — gardžios. Patrink truputį — bus minkštesnės, — ir pats valgo.

Juozukas gano. Prieš kelerius metus Algirdas jo vietoje vydavo ilgus botagus, pietų laiku bėgdavo alksnynėlin susiieškoti smagaus botkaičio, o rytais ir vakarais visą gerklę laidydavo ant žaliosios. Tokia buvo landi. Vis į dobilus.

Žaloji paseno. Ją pardavė. Algirdas tą vakarą užsivilko juodą su stačia apykakle švarką.

— Susitikau Adamonio Vladą, — tauška brolis. — Žadėjo ateiti vakare pas mus. Neužmik.

Tas Vladas. Ar ne su juo prauogautos vasaros. Ar ne jis išmokė Algirdą iš gluosnio šakutės padaryti švilpuką, kad visi palaukiai staugtų. Jis vyresnis, pernai grįžo iš kariuomenės, Algirdui rodė atsarginio knygutę. Smarkus bernas.

Tikrai atėjo. Tauškindamas klumpėmis peržengė slenkstį, stipriai paspaudė ranką.

— Sėskis, seniai matėmės.

— Ačiū. Šiandien beveik visą dieną sėdėjau.

— Papasakok kas naujo.

— Pats žinai, kas čia yra. Va, kariuomenėj, tai kasdien būdavo šio to naujo. Vieną dieną šaudai, kitą — mini koją net padai žvanga. Ateina vakaras — nueini skaityklon. O kiek ten laikraščių. Kiek žinių. Pripratau skaityti. Ypatingai „Kari“. Ir dabar negaliu be jo. Nors iš paskutinių užsisakau. Ir ko jame nerandu... Tiesa, čia mūsų bernai išigėdė šaulių būrio. Steigsime. Padarysime savo skaityklą.

Vlado ryžtingos akys ir šviesūs plaukai dar labiau skaidrino veidą. Iš jo spindėjo noras eiti su gyvenimu ir gyventi tomis mintimis, kurias išigijo kariuomenėje.

Algirdas sėdėjo panarinęs galvą. Jam darėsi kažko neįjauku, kad jis, būdamas arčiau knygų ir laikraščių, daug mažiau jais domėjosi. Paskaitydavo kartais, bet tūkstančiai kitoikių reikalų...

Prabėgo savaitė. Algirdas su tėvu sėdėjo vežime. Motina giliu žvilgsniu lydėjo sūnų su viltimi ir paslėptu ilgesiu veide.

Arkliai trukterėjo.

— Palauk, — sušuko Juozukas, — aš būčiau pamiršęs.

Jis tekinas nubėgo į pirkį ir atnešė pintinę slyvų.

— Bus kelionei. Savo draugams turėsi lauktuvių.

Ir į ausį prašnibždėjo:

— Išrašyk ir man „Kari“. Tai turėsiu ko skaityti...

Algirdas vėl atsidūrė pažįstamų draugų būryje. Tarp pamokų ir pertraukų triukšmo bėgo savaitės, artėjo galas trimestro.

Dažniau apsilankydavo ir Algirdas skaityklon. Pasidarė įdomesni laikraščiai.

Prisiminęs paskutines atostogų dienas jis lyg atgydavo. Prieš jo akis stovėdavo tas įdeges kaimo bernas Vladas, gyvenęs gražiai ateičiai, aukojąs save tėvynei.

Gavo ir nuo Juozuko laišką. Jis dėkoja už puikų laikraštį, visuomet jį skaito.

Algirdui anas vakaras įkvėpė gražių minčių — kaip mylėti tėvynę ir kaip rengtis ją ginti.

Daugirdėlių svečias

PER VĖLINES SKAUTAI PAPUOŠĖ KARIŲ KAPUS

Radviliškio skautai-ės lapkričio 1 d. karių kapus papuošė žvakutėmis ir dirbtiniais žibintais. Matydami tai žmonės, jog skautai puošia karių kapus, atsirado daugelis, kurie prisidėjo prie jų. Per Vėlines nors kapai turėjo atrodyti gražiau, bet buvo visai tamsu, tik karių kapai liepsnojo, o prie jų stovėjo būrelis skautų-čių.

Matęs

PASKAITOS IŠ AVIACIJOS SRITIES

Prieš porą metų įsikūrė Aukšt. Technikos Mokykloje aviacijos mėgėjų būrelis šiais metais žymiai pagyvino savo veiklą. Kiekvieną penktadienį būna paskaitos iš aviacijos srities. Paskaitas skaito inžinieriai ir lakūnai. Mokiniai paskaitomis labai domisi. Į jas atsilanko nemaža ir ne būrelio narių.

St. Vargūnas

BENDRAUJAME SU ULONAIŠ

Lapkričio 8 d. 2 ulonų pulko salėje pulko dūdų orkestras, kapelmeisterio kompozitoriaus Likerausko vadamas, surengė puikų koncertą moksleiviams ir kariams. Pagriežti vertingi svetimų kompozitorių veikalai. Ypač didelio įspūdžio moksleiviams paliko Šuberto „Serenada“, Kinų serenada, Turko malda ir „Rakoči“ maršas. Prie kiekvieno pagriežto kūrinio kapelm. Likerauskas pridėjo savo aiškinius ir paskaitė trumpą paskaitą apie muziką, jos elementus — ritmą ir melodiją, ir jos veikimą į žmogų, ypačiai į kari.

Moksleiviai koncertu labai patenkinti. Gimnazijos literatūros mėgėjų būrelis rengiasi atsilyginti pulkui už šį gražų žygį.

A. N.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

MARIJAMPOLĖS ĮGULOS KARIAI GEDI DĖL PLK. SVYLO MIRTIES

Dėl Marijampolės įgulos viršininko plk. Aleksandro Svylo mirties Marijampolės įgulos kariai paskelbė 2-jų mėnesių gedulą. Per visą tą laiką įguloj jokių pasilinksminimų nebus.

Ignis

ALYTAUS ĮGULOS KARIAI MELDŽIASI PUOŠNIOJ BAŽNYČIOJ

Neseniai baigtas remontuoti įgulos bažnyčios vidus: perdažytos sienos ir lubos, didysis altorius perkeltas giliau į bažnyčią. Kariai ir dalis miesto gyventojų galės melstis puošnioj bažnyčioj.

—tuk—

MIRĖ 7 P. P. AUKLĖTINIS

Lapkričio 1 d. mirė 7 p. p. auklėtinis Antanas Lebukas. Nors Antanas buvo dar visai jaunas, turėjo tik 16 metų, tačiau jį gerbė ir mylėjo visi. Jaunuolis buvo doras, mėgstas darba ir karštai mylėjo savo tėvynę ir kariuomenę. Iš pat mažens jautė patraukimą tarnauti kariuomenėje ir tikėjosi jos eilėse dar ilgai, ilgai dirbti. Palaidotas savo tėviškoje — Šilalėje.

Ats. eil. J. Jonikas

PARĖMĖM NORS KUKLIOMIS AUKOMIS

4 art. pulko kariai, prašomi kilniems tikslams aukų, visada uoliai remia. Štai ir iš lapkričio mėn. algos paaukojo Vilniaus Geležiniam Fondui, karininko Juozapavičiaus paminklui ir Telšių „Alkos“ muziejui po keliasdešimt litų. Kiek kas galėdamas aukojo kiekvienam tikslui, tačiau nemaža paaukojo net po kelis litus.

Benas Jablonskis

VISĄ ALGĄ BROLIAMS VILNIEČIAMS

5 p. pulko mokomoji kuopa Vilniui vaduoti sąjungai paaukojo 40 lt. 5 ct. Taip pat neatsiliko ir kitos kuopos. Visi kas kiek galėdami savo parašais užpildė aukų lapus.

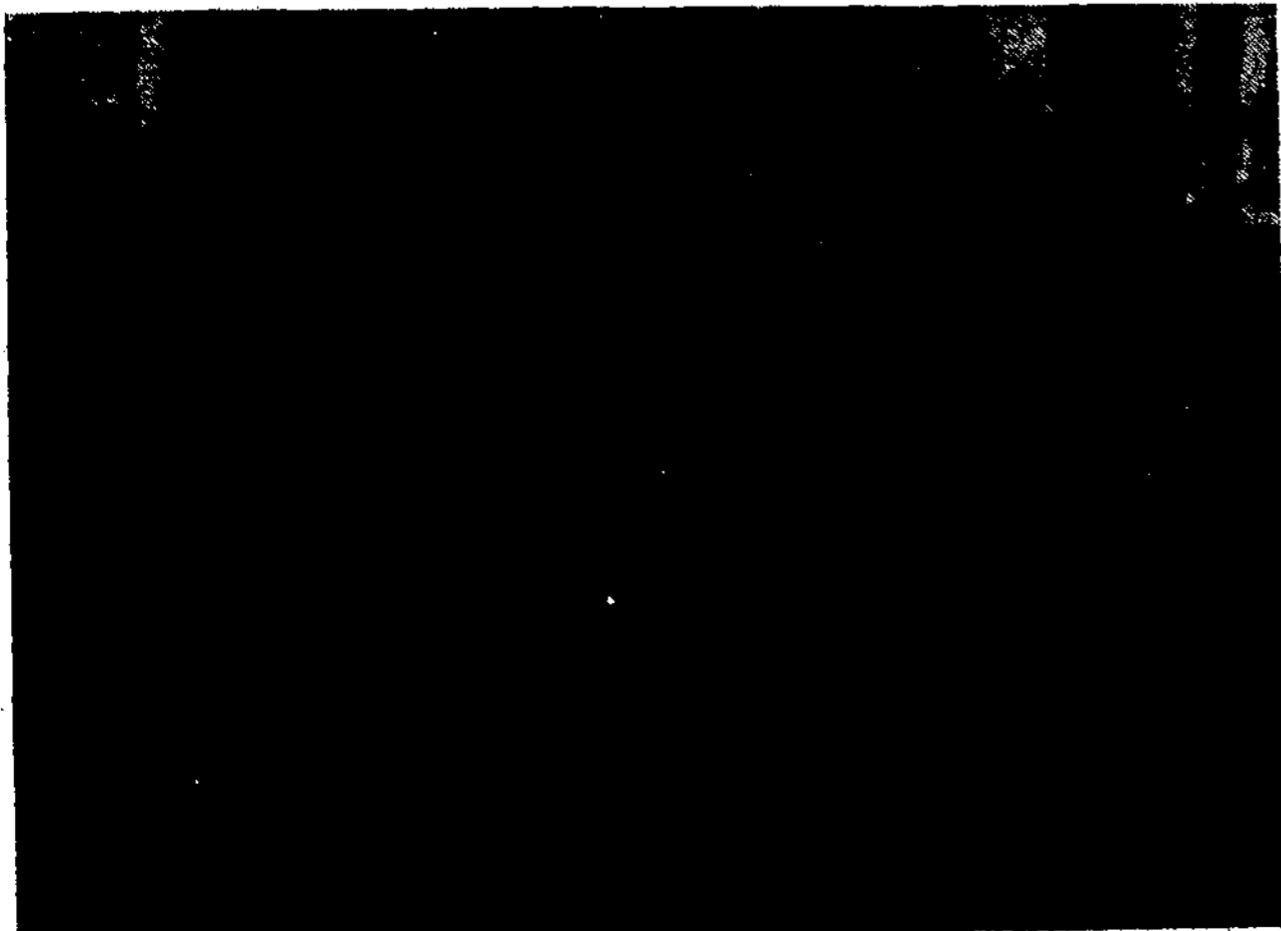
Pažymėtina, kad mok. kuopos klaipeidietis eil. Paulius Milkeraitis paaukojo visą savo mėnesinę algą 5 litus. Tai kilnus ir sektinas pavyzdys.

V. p. T. Znotinas

BAIGĖ 1 P. P. RYŠIŲ KURSUS

Lapkričio 6 d. 1 p. D.L.K. Gedimino pulko ryšių kuopoj buvo paskiausios ryšių kursų laidos egzaminai. Paskutinįją egzaminų dieną išvyko į laukus patikrinti ryšininkų apmokymą praktiškai — lauko sąlygose. Ryšininkų darbu komisija buvo visai patenkinta. Egzaminus išlaikė 90% buvusių kursantų, kurie įgijo kvalifikuoto ryšių tarnybos specialisto vardą.

V. p. Žaltauskas

5 p. pulko kariai, vaidinę veikalą „Savanoriai“

AUKOS VVS

1 pėst. pulko kareiviai, suprasdami mūsų brolių vilniečių sunkią būklę, mielai aukojo Vilniui vaduoti sąjungai. Iš kuklios gaunamos mėn. algos kareiviai aukoja po 20 ir 50 ct.; yra nemažas % aukojusių po 1 ir 2 lt.

V. J. J.

DALIES VADAS PAREIŠKĖ PADĖKĄ

1 pėst. pulko 4 kp. eil. Mauša Žibulis, užėjęs į savo brolio siuvėjo dirbtuvę, pastebėjo pas jį atneštas persiūti naujas kariškas kelnes. Suprasdamas, kad tos kelnės gali būti vogtos, nes naujos neparduodamos, tuojau pranešė apie tai savo tiesioginiams viršininkams. Pulko vadas eil. Žibuliui už gerą pareigų supratimą ir sąžiningumą pareiškė padėką ir leido išmokėti 10 litų dovanų.

J. pusk. Ant. Umbrasas

SULAUKĖME JAUNŲ GINKLO DRAUGŲ

Lapkričio 3—4 d. į 5 p. D. L. K. Kęstučio pulką atvyko naujokų. Tenka pastebėti, kad kas metai iš atvykstančiųjų naujokų pastebimas gana didelis skirtumas. Visai nebematyti girtų ir triukšmaujančių, švariai apsirengę, mandagesni, sukalbamėsi. Kaip matyt, daugumas yra buvę šauliai. Nemažas skaičius atvyko ir klaipeidiečių. Iš jų nemokančių lietuviškai beveik visai nėra.

V. p. T. Znotinas

ĮSTEIGTAS 7 PĖST. PULKO LIKTINIŲ PUSKARININKIŲ MOTERŲ RATELIS

Lapkričio 7 d. buvo pirmas liktinių puskarininkių moterų ratelio susirinkimas. Susirinkimui vadovavo ir jį atidarė švietimo vadovo padėjėjas jaun. ltn. Namajūnas. Po to buvo narių įsirašymas ir kiti įvairūs ratelį liečiantieji klausimai ir jų nagrinėjimas. Į ratelio narius įsirašė visos susirinkime dalyvavusios liktinių puskarininkių žmonos. Taip pat išrinkta valdyba iš keturių asmenų. Ratelis pavadintas Lietuvos kun. Gražinos vardu. Ratelio tikslas: labdarybė, kultūrinis veikimas, pasilinksminimų rengimas ir t.t. Visos liktinių puskarininkių žmonos patenkintos ir džiaugiasi suorganizuotu rateliu.

O. G-nė

PASIBAIGĖ GRANDINIŲ INSTRUKTORIŲ KURSAI

Lapkričio 3 d. pasibaigė 3 dragūnų pulke grandinių instruktorių kursai, kurie tęsėsi visą mėnesį.

Minėtų kursų tikslas: per trumpą laiką parengti iš gabesniųjų eilinių jaunesnįjį kadra, kuris savo viršininkams padėtų geriau parengti jaunus kareivius. Baigiant šiuos kursus, pulko vadas pasveikino baigusius ir palinkėjo sėkmingo darbo mokant jaunus kareivius.

SUSIPAŽINO SU SLĖPTUVIŲ KASIMU IR ĮRENGIMU

Spalio 30 d. karo aviacijoje mjr. Vitkus skaitė paskaitą apie slėptuvių ir apkasų įrengimą nuo lėktuvų puolimo. Lapkričio 6 d. ltn. Žeimiui vadovaujant buvo atliktas praktinis tokių slėptuvių kasimas, įrengimas, maskavimas ir joms vietos parinkimas.

Paskaitos klausėsi ir praktikos darbus atliko skirti iš dalinių karininkai ir puskarininkiai.

Čp.

JAU VEIKIA GARSINIS KINAS

5 p. pulko salėje jau baigtas įrengti garsinis kino aparatas. Po kelių bandymų lapkričio 6 ir 7 d. buvo rodoma filma „Havajų Gėlė“. Abi dienas salė buvo pilna karių ir svečių.

Garsiniu kinu visi džiaugiasi, ypač naujokai, nes kai kurie dar visai nėra girdėję garsinės filmos.

Lapkričio 8 d. 5 p. pulko mokomoji kuopa pulko salėje surengė vakarą. Programą atliko patys mokiniai. Buvo suvaidinta iš nepriklausomybės kovų trijų veiksmų vaizdelis „Savanoriai“, kuris gana vykusiai pasisekė. Toliau scenoje pasirodė mokomiečių choras, eil. Kreivaičio diriguojamas, kuris sudainavo linksmų ir skambių karinių dainų.

Publika programa buvo labai patenkinta ir iš savo pusės nesigailėjo katučių.

V. p. T. Znotinas

Pirmomis dienomis į valgyklą.
M. Bilvaiso nuotr.

1 P. P. KAREIVIŲ GERAS KONTINGENTAS

Lapkričio 3—4 d. į 1 p. p. atvykę jauni kareiviai sudaro gražų kontingentą. Iš bendro skaičiaus apie 12% baigę aukštąjį mokslą, kiti vidurinį ir pradžios ir tik apie 10% savamokslių ir beraščių. Iš jų turime daug šaulių, gerų ir miklių sportininkų ir įvairių amatininkų.

Visi gerai nusiteikę ir jau pirmomis dienomis rodo didelį norą dirbti ir mokytis. Aiškinamus dalykus užsirašinėja ir labai mėgsta skaityti laikraščius. Neigiamų palinkimų tik mažas procentas tėra.

U-tis

ŠACHMATININKAINUSISTATĖ DARBŲ PLANĄ

Karo aviacijos puskarininkiai — šachmatininkai, š. m. pavasarį laimėję Kauno įgulos puskarininkių-šachmatininkų turnyre pirmąją vietą, darbą tęsia ir toliau.

Ateičiai puskarininkiai-šachmatininkai yra numatę tokių darbų planą. Nuo lapkričio 10 d. iki gruodžio 10 d. turnyrą praversti savo dalies šachmatininkų tarpe — nustatymui dalies reprezentacinės komandos sudėties 1937 metams. Lapkričio 15 d. iškviesti „Maisto“ fabriko šachmatininkų komanda. Lapkričio 22 d. numatyta žaisti simultaną su Lietuvos šachmatų meisteriu — Mikėnu. Be to, puskarininkiai mano aplankyti ir kai kurias kitas dalis, būtent: gruodžio 6 d. žaisti su 9 p. pulko puskarininkiais-šachmatininkais, gruodžio 13 d. su Ukmergės įgulos puskarininkiais, gruodžio 20 d. su Panevėžio įgulos puskarininkiais ir 1937 m. sausio 6 d. su Šiaulių įgulos puskarininkiais. Šachmatininkams vadovauja jaun. ltn. A. Mejeris.

Čp.

DARBŠČIŲJŲ PASTANGOS ĮVERTINTOS

Lapkričio 7 d. 1 pėst. pulko grandiniai, išlaikiusieji patikrinamuosius egzaminus, pakelti į jaunesniojo puskarininkio laipsnį. Geriausiai išlaikė: 9 kp. gr. J. Kairys ir mok. kp. gr. J. Zizas.

J. pusk. Ant. Umbrasas

1 INŽINERIJOS B-NO LIKTINIŲ RAMOVĖ

Iki šiol b-no liktiniai turėjo tik atskirą valgyklą. Dabar visai baigiama įrengti graži ramovė. Ramovės būstinėse bus didelė salė su scenos įrengimu, skaitykla, žaidimų kambariai, valgykla ir kt. Prie papuošimo daug prisidėjo eilin. dail. Koščiūška, nupaišęs keletą charakteringų portretų ir didelį, gražų, kombinuotą paveikslą.

Ramovės atidarymas numatytas lapkričio 22 d.

B-no liktinių ramovės valdyba, kuriai pirmininkauja j. ltn. Matonis, yra numachiusi daug įvairaus turinio paskaitų. Kvieskaityti savo ir kitų artimesnių dalių karininkus.

Paskiausiai ramovės valdyba numatė praversti ir šachmatų turnyrą. Norinčių turnyre dalyvauti liktinių jau susidarė apie 14.

— V-tas

JAUNIEJI KARIAI MĖGSTA SPAUDĄ IR RADIO

2 p. D.L.K. Algirdo pulko 5 kuopa lapkričio mėn. pirmomis dienomis sulaukė naujųjų ginklo draugų.

Isikalbėjus su jaunaisiais draugais kariais tenka išgirsti jų nuomonę, kad kariuomenėje yra daug geriau negu jie, jų namiškiai ar draugai manydavo.

Jaunuųjų karių tarpe pastebimas didelis spaudos pamėgimas. Jie uoliai skaito visus kuopoj pareinančius laikraščius, bet ypatingai mėgsta „Kari“. Dažnai matyt tokių vaizdelių: vienas geriau skaitantis garsiai skaito „Kari“ o kiti apie jį sustoję ratu atidžiai klausosi.

Turime kuopoje ir radio garsiakalbį. Jaunieji kareiviai radio mėgsta ne mažiau, kaip ir spaudą.

Vytautas K. Labunaitis

KARYS — MENININKAS

3 pėst. Vytauto Didžiojo pulko II batalione turime gabų menininką vyr. pusk. Sabaliauską. Nors kalbamas menininkas ir nėra baigęs jokios meno mokyklos, tačiau savo gabumais yra daug pažengęs meno srityje.

Būdamas gimnazistu paišybos pamokose visuomet pasižymėdavo pirmu mokiniu. Gyvendamas kariuomenėje daug yra nupiešęs įvairių paveikslų, puikių meno dekoracijų. Ypačingai pasižymėjo neperseniai batalione suvaidintos istorinės dramos „Taip mirdavo lietuviai“ dekoracijų darbu. Vyr. pusk. Sabaliauskas visą savo meno kūrybą atlieka vien tik sunaudodamas savo atliekamą laiką. Be to, vyr. pusk. Sabaliauskas taip pat yra sumanus bei prityręs režisorius, nes prieš įstojant į kariuomenę mokėsi ir dirbo Valstybės teatre. Tuos savo gabumus panaudoja įvairiems batalione rengiamiems vaidinimams.

B.

PADIDĖJO SEREDŽIAUS ĮGULOS KARIŲ ŠEIMA

Lapkričio 4 d. į Seredžiaus įgulą iš įvairių komendantūrų atvyko gausus būrys naujų vyrų — naujokų.

Atvykusieji fiziškai atrodo gana stiprūs, gražaus kūno sudėjimo, išsimokslinę. Nemaža jų yra lanke gimnaziją. Pažymėtina, kad kiekvienais metais savamokslių skaičius vis mažėja. Visi atidžiai stebi bendrą karinę tvarką ir gyvenimą. Daugelis pareiškia, kad nekantraudami laukė tos dienos, kada reikės vykti į kariuomenę.

J. Būga

NAUJOS BUTEGEIDININKŲ KADRO PAJĖGOS

7 pėst. pulko I batalione buvo sudaryta iš pirmojo kareivių šaukimo (kadro papildymui) instruktorių komanda, kuri per du mokymosi mėnesius praėjo iki grandinio (imtinai) instruktavimą ir visus skyrininkui žinotinus dalykus išstatutų.

Lapkričio 2 d. šios instruktorių komandos mokinių buvo egzaminai, kuriuos geriausiai išlaikė 3 kuopos eil. S t a s y s B u t k u s.

A. G.

TURIM SALĘ, RADIO IR KIRPYKLĄ

Karo policijos mokykla iki šiol neturėjo tinkamos salės. Dabar atremontuotas vienas buvęs nenaudojamas trobesys, kuriame įrengta didelė salė su patogia vaidinimų scena. Šiomis dienomis įrengta moderniška kirpykla, kuria visi esame patenkinti.

Vyr. pusk. Gerulaitis

JAUNIEJI GRAŽIAI UŽSIREKOMENDAVO

Lapkričio 5 d. į Pagėgių įgulą atvyko jaunieji kareiviai. Jaunieji naujame gyvenime gražiai save užsirekomendavo ir kartu pradžiugino viršininkus. Visi atvyko gan švariai apsirengę, mandagūs, tvarkingi ir blaivūs. Kurio nors vyresniojo užkalbinti atsako taip ir taip „tamsta puskarininki“, „tamsta viršila“, „tamsta kapitone“ ir t.t. Daugumas jaunųjų atrodo tikri kareiviai, nes padaro gražų sukinių, atsiliepia „aš“, kariškai pasiprašo, ant gimnastikos įrankių atlieka gražius numerius ir t.t.

Be to, išgavęs valdiškus drabužius, municiją, ginklus ir kita prižiūri, gerai užlaiko ir saugo kaip nuosavą turtą. Tai įrodo, kad būdami namuose daugumas buvo šauliai, jaunalietuviai, sekė karinę spaudą, mokėsi, domėjosi kariniu gyvenimu ir t.t.

Apseiname ir be šeiminių.
M. Bilvaiso nuotr.

AR NEVERTĖTŲ SUTRUMPINTI VYR. PUSK. LAIPSNĮ

Mūsų kariuomenėje kareivių laipsniuose yra jaunesniojo ir vyresniojo puskarininkio laipsniai. Ar negeriau būtų sutrumpinti vyresniojo puskarininkio laipsnį į puskarininkio, panašiai, kaip buvo padaryta iš vyresniojo leitenanto į leitenanto laipsnį.

Šis sutrumpinimas ir praktikoje geriau skambėtų. Dabartiniu laiku daugumas raportuodami vis tiek nepasako pilno laipsnio, vien tik dėl per ilgo titulo. Savaiame, kiekvienam norisi greičiau ir trumpiau persistatyti.

A. B.

PATENKINTI KINU

Marijampolės įgulos kariai beveik kas sekmadienis vedami į įgulos kiną, kur esti rodomos kariams tinkamos filmos. Kadangi įėjimas pigus — tik 20 centų, tai kariai į kiną eina labai gausiai.

Be to, įgulos kariai dažnai vedami ir į miesto kiną, dažniausiai „Rambyną“, kai ten yra rodomos gražesnės ir įdomesnės filmos. Kino administracija padaro kariams atskirus seansus, kad kariai galėtų žiūrėti visiškai nesigrūdami ir visi norintieji sutilptų į salę. Kadangi ir į miesto kiną įėjimas nebrangus, tad ir čia randasi nemaža lankytojų.

Ignis

KAS KARTA Į KARIUOMENĖS EILES ATVYKSTA VIS KULTŪRINGESNI VYRAI

Lapkričio 4 d. butegeidininkai susilaukė šio rudens šaukimo naujokų, kurie beveik visi buvo Žemaitijos apskričių vyrai. Tą pačią dieną pulko vadas juos išskirstė į kuopas, kurios, kaip išsilavinimo, taip ir išvaizdos atžvilgiu gavo vienodai. Tenka pabrėžti, kad iš šio šaukimo naujokų visai mažas % beraščių, daugiausia baigę pradžios mokyklas. Be to, į kariuomenę atvyko švariai apsirengę ir nepasigėrę. Atvykę elgėsi gražiai ir mandagiai. Tai vis spaudos, ypač „Kario“ nuopelnas, nes tai patvirtina ir patys atvykusieji.

A. G.

MATĖME FILMĄ IŠ SUOMIŲ GYVENIMO

Lapkričio 6 d. 3 drag. Geležim. Vilko pulko kareiviai buvome nuvesti į kiną. Kine buvo demonstruojama filmas iš suomių 1900 m. tautinio judėjimo prieš rusų valdžią. Filme buvo įdomiai parodyta suomių jaunimo patriotizmas. Be to, gražiai buvo parodyta kaip suomių tauta švenčia Joninių šventes. Į kiną buvo nuvesti ir jauni kareiviai. Iš jų tarpo buvo daug tokių, kurie matė filmą tik pirmą kartą.

J. pusk. Mačionis

APLANKĖM ARTILERIJOS DIRBTUVES

Artilerijos lektoriaus rūpesčiu lapkričio 4 d. 1-os kadro kuopos I-mas būrys aplankė artillerijos dirbtuves. Per pus-trečios valandos žiūrėjome gaminamų ir remontuojamų ginklų.

Žinoma, dirbtuvėse skyriai yra labai įvairūs, o jų yra labai daug, todėl per tą trumpą laiką smulkiai į viską prisi-žiūrėti negalėjome, bet vis dėlto daug pamatėm ir sužinojom.

KO TRŪKSTA MŪSŲ PIRŠTINĖMS?

Kaip kiekvienas daiktas, tinkamai prižiūrimas, gali būti vertesnis negu jis iš tikrųjų yra, taip ir mūsų pirštinės. Nėgaila pasakyti, kad dabartinės mūsų pirštinės yra aukštos rūšies. Tai, manau, pasakys kiekvienas, kam tenka jomis movėti, nes yra kietos, neprigula gerai prie kūno, neturi švelnumo ir nepalaiko šilumos. To viso priežastis yra jų netinkamas pagaminimas švaros atžvilgiu. Pirštinės pagamintos iš neplautų vilnų ir pagamintos taip pat neišplaunamos. Reikia pasakyti kad yra kaltė jas gaminančios įmonės, nes prakaituotos pirštinės, pagulėjusios ilgesnį laiką nedėvimos, prakaito suėdamos ir nustoja didelį % stiprumo, todėl vartotojas turi nuostolių.

Aukščiau minėtus pirštinių trūkumus galima pašalinti jas išplaunant su muilu šiltame vandeny. Tada pirštinės pasidaro minkštesnės, stipresnės ir šilimą geriau užlaiko, nes plaunamos susivelia ir todėl būna patvaresnės. Tik plaunant reikia vengti per daug suvelti, nes nuo to gali sumažėti. Pats pirštinių plovimas turėtų būti atliktas dalių skalbyklose, nes be šilto vandens patiems kareiviams sunkiau tai atlikti.

Šią priemonę esu išmėginęs praktiškai ir yra neabejotinai gera, todėl noriu patarti ir kitiems ją išmėginti.

Virš. A. Šimkevičius

IŠRAŠO NAMIŠKIAMS „KARI“

Daugelis Marijampolės įgulos karių yra išrašę šiais metais savo namiškiams „Kari“. Namiškiai, kiek girdėti, „Kariu“ labai džiaugiasi ir mielai jį skaito, net kartais ateina ir kiti pasiskaityti, kurie negauna į namus „Kario“.

Kariai pasiryžę „Kari“ namiškiams užprenumeruoti ir kitiems metams ir patys su „Kariu“ būdami atsargoje nesiskirti. Jau taupo pinigų 1937 metų „Kario“ prenumeratai.

Ignis

STIPRINAMA A. PANEMUNĖS APSAUGA. Šiuo laiku Kauno priemiestyje A. Panemunėje, kuris smarkiai išaugo, vėl yra dvi kariuomenės ugniagesių komandos. Karo butų valdyba nupirko vienai komandai naują rankinį siurbį. Be to, tai pačiai komandai numatoma perduoti vienos iš Kauno įgulos komandų motorinį kilnojimąsi siurbį ir kitus įrankius. Artimiausioji civilė ugniagesių komanda laikoma Šančiuose, pačioje A. Panemunėje yra šaulių būrio ugniagesių skyrius, tačiau skyrius neturi gesinimo įrankių.

APDOVANOJIMAS. Lietuvos ugniagesių sąjungos įsakymu Nr. 27 š. m. spalio 29 d. apdovanoti už nuopelnus ugniagesyboje „Artimui Pagelbon“ III laipsnio garbės ženklais: Kauno komendantūros ugniagesių komandos viršininkas kpt. Juozapas Janickas ir karo butų valdybos kpt. Kazimieras Jasėnas.

FUTBOLO PIRMENYBIŲ RUDENS RATAS BAIGTAS

Lapkričio 8 d. buvo baigtas Lietuvos 1937 m. futbolo pirmenybių pirmasis ratas, kuris buvo pradėtas rugpjūčio 17 d.

Paskutinės pirmenybių rungtynės buvo sužaistos lapkričio 7—8 d.: ŠMSK sunkiai įveikė Taurą 1:0, ŠŠ Kovo Marijampolės šaulio rungtynės davė sensacingą rezultatą — 0:0 ir Klaipėdoje KSS įveikė vietos Švyturį 6:1.

ŠMSK ir paskutinėse rungtynėse nesugebėjo jas baigti įtikinančiu rezultatu. Per visą ratą iš aštuonių rungtynių įmušti tik 4 įvarčiai (kiekvienoms rungtynėms po pusę įvarčio) yra labai maža.

Mūsų meisterio ir Marijampolės šaulio kova praėjo nemažai ŠŠ Kovo persvaroj, bet baigėsi be rezultatų — 0:0. Tai buvo gera šaulio pirmenybių ir visai bloga koviečių pabaiga. Vietoj laukto koviečių įtikinančio laimėjimo ir netikėtos lygiosios — beveik didžiausia sezono sensacija. Iš aštuonių rungtynių šaulys 4 baigė lygiomis, vienas laimėjo ir trejas pralaimėjo. ŠŠ Kovas iš tiek pat rungtynių penkias laimėjo, dvi sužaidė lygiomis ir vienas pralaimėjo (KSS 1:3).

KSS savo pirmenybes baigė gražiu laimikiu prieš Švyturį — 6:1. Pirmas puslaikis 2:1. Per visas pirmenybes KSS nustojo vos vieno taško (lygios su Kauno Tauru — 1:1) ir iš 16 galimų taškų surinko 15 taškų. Čia dar tenka pažymėti aktyvų KSS įvarčių santykį, kuris yra 34:7. Švyturys iš aštuonių rungtynių vos vienas laimėjo (prieš Marijampolės šaulį 3:2) ir vienas baigė lygiomis (su Kauno LFLS — 0:0).

ŠMSK pirmenybių eigoje dvi rungtynes laimėjo, dvi sužaidė lygiomis ir ketverias pralaimėjo. Tauro pirmenybių balansas taip pat nekoks: vienos rungtynės laimėtos, dvi sužaistos lygiomis ir likusios pralaimėtos.

Komandos vietomis pasiskirstė taip: I vietoj Klaipėdos KSS su 15 tšk., II v. — ŠŠ Kovas su 12 tšk., III—IV v. — LFLS ir C JSO po 10 tšk., V—VII v. — LGSF, ŠMSK ir Marijampolės šaulys po 6 tšk., VIII v. — Tauras ir IX v. — Klaipėdos Švyturys. Čia įdomus sutapimas: lentelės priešakyje ir pabaigoje dvi Klaipėdos komandos — KSS ir Švyturys.

Pirmenybių rungtynių Kaune buvo sužaistos 23, Klaipėdoje 8 ir Marijampolėje 5. Pirmenybių eigoje buvo pasiekta 115 įvarčių, iš kurių 66 buvo įmušti Kaune, 39 Klaipėdoje ir 10 Marijampolėje. Įdomus dar įvarčių santykis tarp Kauno ir provincijos komandų: Kauno komandos provincijos komandoms įmušė 26 įvarčius ir gavo 24 įvarčius.

Antras pirmenybių ratas prasidės 1937 m. gegužės mėn.

BOKSO PIRMENYBĖS

Lapkričio 15 d. Kaune, Tilmanso salėje, įvyksta Lietuvos bokso ir sunkumų kilnojimo pirmenybės. Bokso pirmenybėse dalyvauja apie 50 boksininkų iš Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Kybartų ir kt. miestų. Po prarastų pirmenybių paaiškės Lietuvos rinktinės sudėtis, kuri gruodžio mėn. 3—4 d. d. kovos Baltijos bokso turnyre Taline.

KREPŠINIO PIRMENYBĖS

Tolimesnės Kauno krepšinio pirmenybių rungtynės davė tokius rezultatus: LK klasėje C JSO laimėjo prieš LGSF 36:16, LFLS prieš Grandį 17:13 ir prieš Taurą 25:15; A klasėje C JSO laimėjo prieš Taurą 22:13, Al. JSO prieš ASK 37:12, LGSF prieš LFLS 15:9; B klasėje — Š MSK — C JSO 22:12, CJSO II — LGSF 24:2 ir moterų grupėje LFLS suplikė KJK 41:0.

KSS — ŠVYTURYS 6:1 (1:1)

Lapkričio 8 d. Klaipėdoje buvo paskutinės Lygos klasės Lietuvos futbolo pirmenybėmis rungtynės tarp vietinių komandų. KSS pavyko Lygos klasės naujoką švyturį net 6:1 nugalėti, nors pirmas puslaikis baigėsi 1:1.

KDS PERĖJO Į ŠAULIŲ SĄJUNGĄ

Penkis metus gyvavęs Klaipėdos darbininkų sporto klubas: KDS šiomis dienomis likvidavosi ir perėjo į Šaulių Sąjungą. Dabar šis darbininkų klubas vadinsis: Klaipėdos Dariaus ir Girėno šaulių būrio darbininkų sporto klubas arba sutrumpintai: Š KDS.

Š KDS kultyvuos ir toliau tikrai sunkiąją atletiką ir futbolą. Šiam klubui vadovaus senoji valdyba su pirmininku Stašausku priešakyje; tik iš jos išstojo p. Bireta.

Jonas A. Misiūnas

MIRĖ ŠAULYS SAVANORIS KŪRĖJAS

Spalių 29 d. Panemunio kapuose buvo palaidotas šaulys savanoris kūrėjas Petras Barzda-Barzdys. Vėlionis buvo gimęs 1896 m. Rokiškio apskr., Rumpiškenų kaime. Dabartiniu metu gyvena Panemunio miestelyje, savo gautame sklype. Vietiniame šaulių būryje ir kitose organizacijose pasižymėjo kaip vienas uoliausių ir drauge kukliausių darbininkų. Laidotuvėse dalyvavo ir Panemunio šaulių būrys. Šaulys mokyt. K. Taliunevičius prie duobės pasakė kalbą, kurioje priminė, kiek gyvybių bei kraujo buvo paaukota pirmųjų savanorių atkovoju tėvynės laisvę ir, sekdamas poeto mintimi, kad geriausias paminklas didvyriams yra vykdymas jų idealo, pareiškė, kad šauliai, stovėdami prie atviro kapo vieno iš tų kovotojų, dar kartą pasiryžta niekam neatiduoti to, ką atkovojo ar dėl ko kovojo mūsų savanoriai, o Aukščiausias, palaiminęs savanorių žygius, palaimins ir tą šaulišką pasiryžimą. Ant kapo šauliai uždėjo vainiką su užrašu: „šauliui ir savanoriui Petriui L. Š. S. Panemunio būrys“.

M.

ŠAULIAI PAGERBĖ MIRUSIUS

Lapkričio 2 d. Kaišiadorių šauliai ir visuomenė, šaulių, orkestro vedami, gražioje rikiuotėje, apšviestoje deglais, nužygiavo į kapus, kur išsirikiavę pagerbė žuvusius dėl Lietuvos laisvės karius. Šaulės ant karių kapų uždėjo vainiką ir gėlių puokštes. Momentui pritaikintą kalbą pasakė mok. Petrušis. Orkestras sugriežė „Marija“, o visuomenė sugiedojo „Angelas Dievo“. Karių ir kitų kapai buvo iliuminuoti. Taip iškilmingai ir gražiai Vėlinių dieną žuvusieji čia pagerbti pirmą kartą.

Marma

DĖL ŠAULIŲ KORESPONDENTŲ

Š. S-gos štabas išpėjo visus būrių korespondentus, kad visos korespondencijos apie šaulių gyvenimą būtų siunčiamos per s-gos štabą. Šauliai - korespondentai betarpiškai siųsti korespondencijas kitiems žurnalams bei laikraščiams negali. Išimtis daroma, savaimė suprantama, Trimitui. Korespondentai taip pat išpėti, kad, darant nuotraukas iš šaulių gyvenimo, mažiau dėmesio būtų kreipiama į grupes, bet į šaulių karinius bei sporto pratimus ir kitus darbus.

AUKA BŪSIMAI ŠAULIŲ AVIACIJAI

Civ. lakūnas Julius Kumpikevičius, savo laiku skridęs iš Pragos į Kauną, paaukavo šaulių aviacijos reikalams 20 lt. Girdėt, kad ir kiti asmenys rengiasi aukoti šios idėjos realizavimui. Šaulių aviacijos klausimas, neseniai iškeltas „Trimitė“, visuomenės tarpe kelia susidomėjimą ir pritarimą. Laukiama netrukus konkretnių žygių — iškeltos klausimo realizavimo.

ŠAULIAI PADEDA NUSIKALTĖLIUS SUIMTI

Kurtuvėnai (Šiaulių apskr.). Spalių 25 d. naktį buvo nužudytas padorus kurtuvėniškis, Jonas Vaišvila. Tai įvykdė, kaip vėliau paaiškėjo, broliai Česnulevičiai ir trečias kažin koks iš Šiaulių miesto. Vyriausias žudikas buvo suimtas tą pačią naktį. Nusikaltėlius suimti policijai padėjo Kurtuvėnų šaulių būrio šauliai Baltrus Linkus ir Jonas Voluckis. Antras Česnulevičius buvo suimtas Šiauliuose, o trečiojo tebeieškoma, nes jo pavardės Česnulevičiai neišduoda.

J. Smilgys

GRAŽUS ŠAULIŠKAS PATARNAVIMAS

Šveicarijoje, Lozanos mieste rugs. mėn. 12—27 d. buvo balionėlių lenktynės. Paleista 4150 balionėlių. Spalių 22 d. Vilkijos apylinkė, Naujatrobių šaulių būrio ribose nukrito vienas iš tų balionėlių. Būrio vadas pagal rastą adresą pasiuntė balionelio kortelę į Lozaną. Pasirodė, kad šis, Naujatrobių būrio ribose nusileidęs balionėlis, laimėjo pirmą premiją, nes nuskrido per vis toliausia — 1450 km. Antrą vietą laimėjęs balionėlis nusileido Rytprūsioje. Tų lenktynių vyriausias komitetas Lozanoje atsiuntė Naujatrobių šaulių būriui nuoširdų padėkos laišką. Tai gražus ir girtinas šaulių žygis, garsinąs ir kelias Lietuvos vardą užsienyje.

IŠKILMINGAI PALYDĖJO TĖVYNĖS TARNYBON

Lapkričio 3 d. į kariuomenę Trakų apskrities naujokai buvo išleisti vakare 19 val. Į stotį prisirinko keli šimtai žmonių ir atvyko šaulių orkestras. Atsisveikinti su naujokais atvyko ir moterų šaulių būrys (kursantės). Čia kalbas pasakė plk. lt. Žutautas ir ponja Žutautienė šaulių moterų vardu. Trankiniui sujudus išėiti, pasigirdo skardus orkestro maršas, o iš vagonų, tarsi užesys, atsidėkodami šaukė valio.

Marma

NAUJOJI ESTŲ KARO MOKYKLA

Lapkričio mėn. Estijoje pradės veikti karo technikos mokykla, kurioje bus pestininkų ginklų, artilerijos ir šaudmenų skyriai. Mokslas truks 4 metus. Į mokyklą bus priimami baigę karo mokyklos aspirantų kursus arba lakūnų mokyklą. Galės įstoti ir tikrosios tarnybos karininkai.

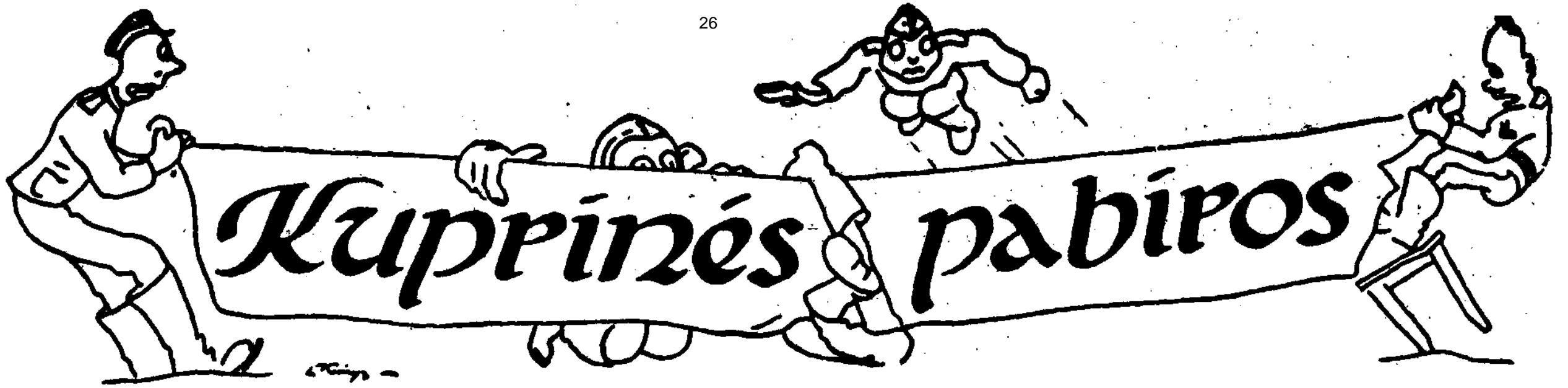
Toki mokykla jau veikė 1919—1923 metais (iš pradžių buvo kursais vadinama). Ją baigė 71 karininkas. Dabar pasireiškė technikos karininkų stoka, be to, jų reikalinga dabar žymiai daugiau.

SOVIETŲ KARIUOMENĖS MOTOMECHANIZACIJA

Lenkų duomenimis SSSR kariuomenė turi jau maždaug 1000 šarvuotųjų automobilių, 1000 vidutinių tankų, 4000 lengvųjų tankų, 6000 tankečių, 100 sunkiųjų tankų, 15.000 automobilių, 5000 motociklų ir apie 1500 specialių vilktuvų. Organizuojami atskiri šarvuotųjų vienetai, didieji motomechanizuoti vienetai; didžiuosiuose pestininkų ir kavalerijos vienetuose organizuojamos moto-mechanizuotos dalys žvalgymo tikslams, vykdoma plačiu mastu kariuomenės motorizacija.

STIPRINAMA KRAŠTO APSAUGA

Čekoslovakijoje priimtas prieš kurį laiką krašto apsaugos įstatymas, kuris teikia plačias teises krašto apsaugos ministeriui. Dabar ministeris išleido įsakymą, pagal kurį nuo 1937 m. sausio 1 d. Čekoslovakijos pasieniuose korpus vadai duos leidimus statyti trobesius, vesti melioracijos darbus, kirsti miškus ir steigti įvairias pramonės įstaigas. Tokias maždaug teises turėjo prieš d. karą Rusijos ir kitų valstybių tvirtovių komendantai. Be to, korpus vadai duos leidimus svetimšaliams apsigyventi pasienyje. Nepageidaujami svetimšaliai korpus vadų įsakymais bus ištremiami iš rajonų į krašto vidų arba į užsienį.

RIMTA PRIEŽASTIS

Kalbasi du kaimo jaunuoliai, būsiantieji kareiviai.

— Kuo tu norėtum kariuomenėj būti, aviatorium ar karo laivo „Prezidentas Smetona“ jūreivių? — klausia vienas.

— Žinoma, aviatorium.

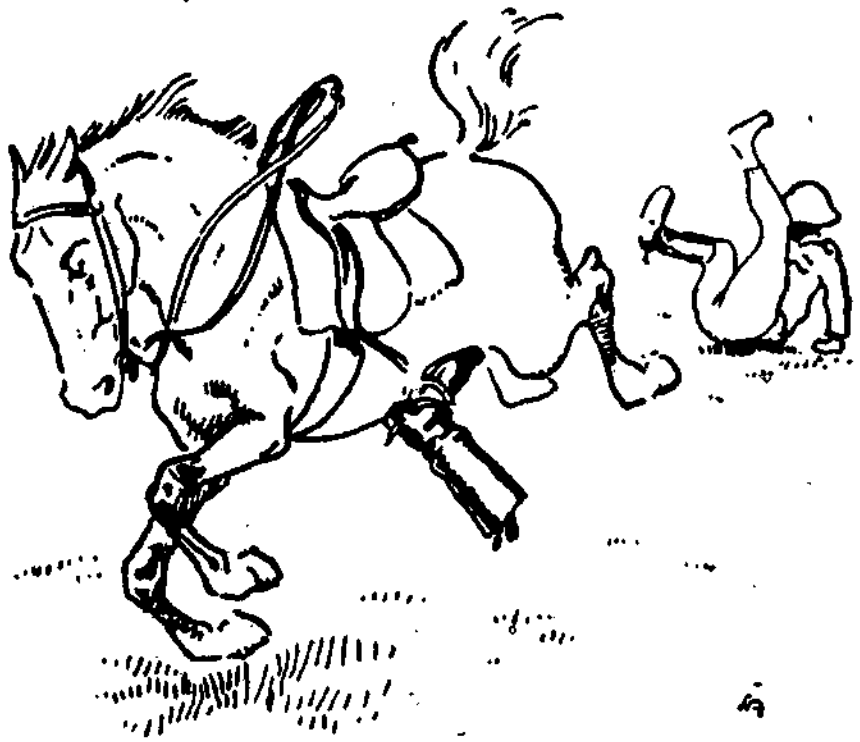
— Kodėl?

— Todėl, kad aviatorium būdamas nenuskęsi. Juokdarys

NESUPRATO

— Vyrai, aš šiandien iš viršilos veido pastebėjau, kad iš jo gresia mums tikra karštinė (aštresnė priežiūra) — sako eilinis.

— Vaje, Dievuliau, — stebisi nugirdęs j. kareivis, — gerai dar, kad mūsų pulke yra kariškas gydytojas. Mk.

GERAI ŠOKA

Onutė: Gavau nuo Jonelio laišką. Rašo, kad puikiai sekasi, geriausia per kliūtis šoka.

Marytė: Čia tai tiesa. Teko man su juo šokti — gerai šoka. V. S-s

ATSAKĖ

Civilis (šnipas): — Ar budri pas jus sargyba?

Kareivis: — Už kilometrą viską girdžia.

— Ar daug kareivių yra jūsų kuopoje?

— Kai visa kuopa žygiuoja, tai per du kilometru aplink žemė dreba.

— Ką veikia jūsų kareiviai atliekamu laiku?

— Skaito „Kari“ ir mokosi kaip reikia kovoti su priešo šnipais. Mk

KARIŠKI ĮPROČIAI

— Sako, Juknų Simas, iš kariuomenės grįžęs, dar tebesilaiko kariškų įpročių.

— Tikrai taip. Vis anksti keliasi, kasdien švariai prausiasi, dantis ir panages valo. o prie darbo tai vis būna pirmu-

KARŠTI KOPŪSTAI

Didžiojo karo metu iš Rusijos užkampių mobilizuoti keli kareiviai užėina pas lietuvių ūkininką. Ūkininkas pietums valgė virtų kopūstų. Kareiviams pasimaginus, ūkininkas ir jiems įpylė. Kopūstai buvo labai karšti ir kareiviai, pirmą kartą valgę tokio valgio, išdegė burną. Ūkininkas jiems paaiškino, kad reikia pirma išsipūsti, o tik paskui valgyti.

Po kiek laiko tie patys kareiviai eina pro kopūstų daržą.

— Čia kopūstai auga, — sako vienas.

— Tai pūsk, kad atšaltų, nes kitaip — juos valgydamas išdegsi burną, — atsakė kitas.

ŠIAIS LAIKAIS ŽIOPLIŲ NĖRA

Lenkų šnipas, traukinyje prisitaikęs prie teismo reikalais namo atostogų važiuojančio jauno kareivio, užmezga su juo pašnekę ir norėdamas iš neprityrusio jauno kario išgauti apie mūsų kariuomenę žinių, tarp kitko, lyg nieko nedėtas, išsitaria:

— Na, vis dėlto kariuomenėj, tur būt, tenka ankštokai susigrūdus gyventi. Kariuomenės turime daug, o kareivinių — dar maža. Ir jums, tur būt, tenka ankštai gyventi. Ar daug jūsų kuopoj kareivių?

— O, prieteliau, labai daug! — atsako jam jaunas kareivis. — Vakare po patikrinimo kai sugulam, tai užimam visas kuopos lovas; belieka tuščios tik tai kuopos budėtojo, tvarkinio ir sargybinių lovos. Juokdarys

ILGAS PLAUKAS — TRUMPAS PROTAS

— Na, sūneli, pasakyk man, kodėl kariuomenėje neleidžia auginti ilgų plaukų? — klausia tėvas atostogaujančio sūnaus.

— Matai, tėveli, kas iš tų ilgų plaukų. Ilgas plaukas — trumpas protas.

Al. Sicila

KARINĖ ARITMETIKA

Skyrininkas klausia per aritmetikos pamoką eilinio Bimbalo:

— Kiek bus triskart po aštuoniolika?

— Kautynių būrys, tamsta skyrininke, — atsakė eil. Bimbalas, kuris anksčiau buvo „nukentėjęs“ nuo būrio vado už nežinojimą kautynių būrio sudėties.

J. J-ka

KOMBINATORIUS

— Žinai ką, Stepai, — sako j. kareivis Pimpė savo draugui, — aš turiu, vyruti, gerą sumanymą.

— Na, na, sakyk kokį?

— Matai, tu man paskolink 10 litų, bet duok tik penkis. Tada aš tau būsiu skolingas penkis litus ir tu man penkis,

DIDELĖS PAŽINTYS

— O, aš čia pulke turiu dideles pažintis — giriasi naujokas draugui. — Tik pamanyk — mūsų būrininkas man gerai pažįstamas — iš mūsų kaimo, grandinis — sukasi apie mano seserį Magdutę, o viršila — tėvo dėdė. B. Ag

DAILININKAS

Kuopoj dailininkas Bekulnis jau kelintą dieną piešia kažin ką drobėje, bet vis nieko neišeina. Priėjęs viršila pasižiūri ir klausia jo:

— Tai kas gi čia yra?

— Šis paveikslas, tamsta viršila, rodo kaip persekiojami izraelitai bėga per Raudonąsias jūras.

— Tai kur gi ta tavoji jūra?

— Ji juk persiskyrė, kad izraelitai galėtų pereiti.

— O kur izraelitai?

— Jau perėjo, tamsta viršila.

— Na, tai kur tie jų persekiotojai egiptiečiai?

— Tie netrukus ateis, — atsakė „dailininkas“.

IŠ VIRŠININKO SUGRĮZUS

— Klausyk, Bepiršti, — teiraujasi kuopos draugai, — ką tau sakė viršininkas, kai buvai pas jį?

— Nežinau. Tiek buvau užimtas, kada sakiau: „Taip, tamsta“, kad neturėjau laiko išgirsti, ką jis sakė. b

PO ŠAUDYMO

— Tu, Obuolaiti, iš kulkosvaidžio šaudydamas daugiau taip nesikarščiuk, — skyrininkas sako eiliniui.

— Tamsta skyrininke, kai pamatau garuojantį kulkosvaidį, tai ir nepajuntu, kaip pradėdu karščiutis. M

„ŽINOVAS“

— Sakyk, Adomai, kodėl garas traukinį paveža, o mūsų pirties tai nė nepajudina?

— Ugi dėl to, kad ji ratų neturi. Mk

„ŽINO“

Buvęs boksininkas, patekęs į kariuomenę, aiškina jaunam kareiviui Birbinei apie boksavimosi taisykles. Paskui jo klausia: „Ar žinai, koks veiksmas yra vadinamas nuokautu?“

— Žinau, nes apie tai girdėjau iš senų kareivių, — atsako Birbinė, — kad nuokautais kai kada tenka būti poligone, kai manevruojant tarpininkai paliepia.

IŠKILMINGAI ATIDARYTAS NAUJASIS PANEVĖŽIO — RAMYGALOS PLENTAS

Panevėžio apskrities valdyba su vyriausybės pinigine ir vietos gyventojų — ūkininkų darbo parama tarp Panevėžio ir Ramygalos nutiesė 21,8 km. ilgumo plentą, kuris jungia su Panevėžiu Ramygalos, Vadoklių, Truskavos apylinkių gyventojus ir sudaro dalį magistralės Biržai — Panevėžys — Kėdainiai — Kaunas. Parengiamieji plento statybos darbai buvo pradėti 1934 m. rudenį, o ši rudenį darbas buvo baigtas. Šiam plentui nutiesti iš viso išleista 543.691 lt., iš kurių 281.196 lt. davė viešųjų darbų fondas, 182.832 lt. — apskrities valdyba, 46.800 lt. įvertinama natūralė ūkininkų prievole ir 32.862 lt. — miesto savivaldybė. Ūkininkams už akmenis išmokėta 80.000 lt. Plento projektą parengė ir darbams vadovavo apskr. inž. K. Germanas ir technikas V. Vilkas.

Lapkričio 8 d. Ramygaloje įvyko iškilmingas plento atidarymas. Į atidarymą atvyko seimo pirmininkas inž. K. Šakenis, vidaus reikalų ministeris ats. gen. ltn. Čaplikas, susisiekimo ministeris inž. J. Stanišauskis, seimo prezidento nariai, tautininkų sąjungos gener. sekr. dr. S. Janavičius ir saviv. dep. dir. P. Barkauskas, tautos atstovas Šegamogas, vyr. statybos inž. Navickis, kultūros dep. dir. Dr. A. Juška ir kt. Taip pat dalyvavo Panevėžio apskrities viršininkas A. Staškevičius, burmistras T. Chadakauskas, divizijos vadas gen. ltn. Pundzevičius, ats. gen. Tamašauskas, Ukmergės apskr. viršininkas Stasiūnas, komendantas plk. ltn. Andrašiūnas ir daug kitų Panevėžio visuomenės atstovų. Pamaldoms pasibaigus 13 val. prie garbės vartų ant plento, kur jau buvo išsirikiavusios vietos organizacijos su vėliavomis bei orkestru, o taip pat gausiai prisirinkę vietinių gyventojų ir panevėžiečių, atvyko aukštieji iškilnių dalyviai. Seimo pirmininkas inž. Šakenis pasisveikino su išsirikiavusiomis organizacijomis. Apskrities viršininkas A. Staškevičius trumpai apibūdinęs plento statymo darbus pakvietė vidaus reikalų ministerį ats. gen. ltn. Čapliką atidaryti naująjį plentą. Perkirpus tautiškų spalvų kaspiną, plentą iškilmingai pašventino prel. Labanauskas. Toliau pirmas sveikino seimo pirmininkas inž. Šakenis, kuris trumpai atvaizdavo susisiekimo raidą Lietuvoje ir pažymėjo, kad buvo kilęs klausimas, kas geriau ar geležinkeliai ar plentai tiesti. Tobulėjant susisiekimo technikai, pasirodė, kad plentai visais atžvilgiais patenkina mūsų susisiekimo reikalus, o išleidžiamos lėšos paliekančios savajam krašte. Baigdamas pažymėjo, kad šis naujasis plentas padėtų kilti to krašto visos Lietuvos kultūrai ir ekonominei gerovei. Po kalbos buvo giedamas tautos himnas.

Toliau kalbėjo vidaus reikalų ministeris ats. gen. ltn. Čaplikas, išskeldamas susisiekimo reikšmę ir pažymėdamas, kad svetimieji, valdydami Lietuvą, nesirūpinę kelti mūsų krašto kultūrą ir gerovę, todėl jie ir kelių nestatė. Dabartinė vyriausybė tiesianti daug naujų kelių. Kelių tiesimas valstybės išdui palengvėtų, jei vietos gyventojai prisidėtų savo darbu, kaip kad yra padarę panevėžiečiai.

Susisiekimo ministeris inž. Stanišauskis savo kalboje ypatingai pabrėžė glaudų bendradarbiavimą tarp savivaldybės, valdžios įstaigų ir ūkininkų, statant šį naująjį plentą. Tai tikrasis kelias, kuriuo reikia eiti ne tik šioje apylinkėje, bet ir visur kitur. Šis plentas sudaro dalį didžiojo kelio, jungiančio Aukštaičius su mūsų laikinąja sostine ir, gal būt, vėliau ir su mūsų sostine Vilniumi. Todėl šio plento tęsimas sudaręs vieną iš svarbesnių susisiekimo ministerijos rūpesčių. Per artimiausią dešimtmetį tautiškoji vyriausybė pasirūšusi pastatyti apie 700 km naujų plentų. Bet ir tai bus dar tikrai dalis kraštui reikalingo kelių tinklo.

Toliau dar sveikino Panevėžio miesto burmistras T. Chadakauskas, Ramygalos valsčiaus viršaitis Kuodys ir vietos organizacijų atstovai, o raštu — Šiaulių apskrities valdyba. Taip pat sveikinimą ir laiminimą raštu prisiuntė ir Panevėžio vyskupas Paltarokas. Po sveikinimų vietos organizacijos parado maršu praėjo pro aukštuosius svečius, kurie vėliau važiavo apžiūrėti naująjį plentą.

BUVO PASKRAIDINTA 30 STUDENTŲ

Lapkričio 8 d. Lietuvos aero klubas per antrąjį papigintą paskraidymą savo raudonųjų lėktuvu paskraidino 30 mūsų studentų. Pažymėtina, kad iš to skaičiaus buvo keliolika panevių studentų. Aleksoto aerodrome tą dieną buvo prisirinkę daug žmonių.

LAIKRAŠTININKAI APŽIŪRĖJO NAUJĄ KAUNO PIENINĘ

Lapkričio 6 d. Pienocentro vadovybė laikraštiniams aprodė naują, moderniškiausią centrinę Kauno pieninę, esančią netoli geležinkelių stoties ant Nemuno kranto (ties Žaliuoju tiltu). Ši pieninė yra baigta statyti ir galutinai įrengta rugsėjo mėn. pabaigoje. Tai dideli, gražūs pastatai, kuriuose sėkmingai varomas krašto ūkiui didžiai reikšmingas masinis pieno apdirbimo darbas, kuris visas yra mechanizuotas. Ši centralinė Kauno pieninė yra moderniškiausia visame Pabaltijy. Naujausias mašinos pirktos Anglijoje, Danijoje ir Švedijoje.

Geriausias ūkininkų atvežamas pienas skiriamas stasanizuotam pienui gaminti. Pieno stasanizacija užmuša piene visas kenksmingas bakterijas, bet nesunaikina šviežiame piene esančių maistingų dalių — vitaminų. Stasanizuoto pieno sveikumas ir švarumas yra garantuotas. Iš stasanizatoriaus pienas eina į kitame aukšte esantį didžiulį tanką, o iš ten — į specialų pilstymo aparatą, kuris bonkas pripildo ir jas uždaro automatiškai.

Sviesto gamybai skiriamas pienas pereina per specialų plokštelių šildytuvą — regeneratyvą ir vėliau pasterizuojamas ir separuojamas. Liesas pienas arba gražinamas ūkininkui arba kitai kuriai nors gamybai, pav., kazeino arba pieno miltelių.

Grietinė gi eina į specialią vonią, kurioje atitinkamai rauginama ir vėliau patenka į didžiulį 3000 ltr. talpumo muštuvą, kuriame iš karto susukama ir išpresuojama 9 — 11 statinių sviesto. Taip pagaminamas mums gerai žinomas sviestas vardu „Karvutė“.

Pieninėje gaminami taip pat įvairių rūšių sūriai. Ateityje numatoma gaminti dar naujų sūrių rūšių: lydytą block sūrį ir delikates sūriukus, kurie dabar įvežami iš užsienių.

Be to, yra gaminami pieno milteliai, kurie naudojami saldinių ir šokolado gamybai. Iki šiol ir jie buvo importuojami. Pieno miltelių mašinoje pienas iš vamzdžių teka ant didžiulių karštų volų, kurie įkaitinami jų vidun leidžiamu garu. Nuo karščio pienas garuoja. Vandens garai išeina pro specialų kaminą, o sausos pieno medžiagos dalelės plonu sluoksniu aplimpo tuos volus. Sausą pieno medžiagą nuo volų nugramdo specialūs peiliai. Tada ši medžiaga plonu sluoksniu krinta į tam tikrą lovėlį, o juo nueina į pikliavojimo mašinėlę. Paskiau esti automatiškai išsijojami ir jau esti pakuojami į dėzes.

Šiame didžiuliam pienui fabrike eina taip pat ir ledų gamyba. Ledai labai maistingi. Tai ledų rūšis, kuriuos vasarą esame valgę nuo tam tikrų medinių lazdelių. Šie ledai yra maistingi, higieniški pagaminti, gaivina organizmą ir sukelią apetitą. Jie susideda iš grietinės, kondensuoto pieno, cukraus ir kitų dalių. Juos gamina labai sudėtingos mašinos.

Šis naujosios pieninės pastatas yra sujungtas su greta esančiais Pienocentro šaldytuvais. Visa tai sudaro didelio fabriko vaizdą. Pieninės kieme visuomet pilna ūkininkų vežimų, kurie čia tiesioginiai pristato pieninei savo pieną. Be abejo, šis fabrikas daug prisidės prie bendro Lietuvos ekonominio stiprinimo.

Tos pačios dienos vakare Pienocentro valdybos pirmininkas p. Glemža Pienocentro salėje laikraštiniams padarė pranešimą, kuriame apžvelgė naujosios pieninės statybos eigą, jos įrengimus ir numatomus darbus ateityje. Pranešime dalyvavo ir kiti Pienocentro valdybos nariai — direktorius K. Jacevičius, A. Jučas, J. Šliuža, revizijos komisijos pirmininkas A. Petraitis, o taip pat pieninės statytojai — architektiškiosios pusės ir techniškiosios pieninės statybos vykdytojas arch. V. Landsbergis, statybos komisijos nariai, bendradarbiai ir kiti. Pieninės projektas — Pienocentro inžinieriaus Prialgausko, mašinų sutvarkymo schema — inž. Sabolevičiaus, artimai bendradarbiavusio su A. Renantu.

VALST. TEATRO SPEKTAKLIS DARBININKAMS

Lapkričio 8 d. Valstybės teatre ėjo specialus spektaklis, suruoštas darbininkams. Buvo vaidinama P. Vaičiūno „Naujieji žmonės“. Spektaklis praėjo dideliu pasisekimu. Tai buvo pirmasis valstybės teatro spektaklis darbininkams, į kurį visi bilietai jau buvo išparduoti prieš dvi savaites.

Artistai darbo rūmų vardu buvo apdovanoti gėlėmis, o salėje buvusiam veikalui autoriui žiūrovai sukėlė nuoširdžių ovacijų.

Skaitykim ir
platinkim
savo **KARI!**

Padėkite statydinti Žemaičių muziejų

Žemaičių Senovės Mėgėjų Draugija „ALKA“ Telšiuose, ant Masčio ežero kranto, stato Žemaičių muziejaus rūmus. Rūmai bus tikras Žemaičių krašto kultūros paminklas - panteonas. Šalia sukrautų juose liaudies meno, etnografijos, archeologijos, istorijos ir kt. turtų, bus atvaizduota didinga Žemaičių krašto praeitis, nes rūmų sienos bus papuoštos mūsų menininkų vertingais paveikslais — freskomis istorijos bei kultūros temomis.

Rūmai statomi valdžios ir savivaldybių pašalpomis ir visuomenės aukomis pinigais, statybos medžiaga bei darbu. Šiais metais statoma tik viena projektuojamų rūmų dalis. Vėliau statyba bus varoma toliau, nes didingai paskirčiai didingas turi būti ir pastatas.

„Alkos“ draugija ir statybos komitetas maloniai kreipiasi į Tamstas ir prašo neatsisakyti skirti Žemaičių muziejaus rūmams statyti auką — pašalpą.

„Alkos“ draugija kreipiasi į visuomenę tik tada, kai ji viena pradėtos statybos baigti neįstengia, bet ją yra jau gero-kai įpusėjusi, t. y. turi apie 1 ha didumo žemės sklypą Telšių mieste ir yra išvariusi trijų aukštų rūmams mūro sienas, kurios sudaro daugiau 1000 m². „Alkos“ draugija tiki, kad kultūringa visuomenė savo aukomis padės jai šią statybą baigti.

Visus aukotojus prašome kartu su aukomis įteikti savo fotografijas su parašais, kuriuose laisvai ir plačiai pasisakoma, iš kur jie kilę, kas juos riša su Žemaičių kraštu, ką jie, jam linki ir t. t.

Stambesnių sumų aukotojų fotografijos bus iškabintos viešai muziejuje, kitos bus sukrautos albumuose. Taip pat iš visų aukų lapų bus sudaryti albumai. Visi šitie albumai bus laikomi viešoje vietoje ir prieinami visiems muziejaus lankytojams. Be to, aukotojų pavardės bus surašytos atitinkamose lentose, kurios bus iškabintos viešai muziejuje.

Kiekvieną asmenį, kuriam esame pasiuntę aukų lapą, mes laikome savo atstovu ir prašome aplankyti pažįstamus, paaiškinti reikalą ir parinkti aukų. Be to, visus, kurie galėtų ir norėtų mums padėti, bet nėra gavę aukų lapų, prašome pranešti tikslius adresus, kad galėtume aukų lapus nedelsiant pasiųsti.

Visas organizacijas prašome skirti auką iš savo kasos ir surengti nors po vieną pramogą, kurios pelnas būtų paskirtas Žemaičių muziejaus rūmams statyti.

Visus surinktus pinigus prašome nelaikyti pas save, bet tuojau įnešti mūsų sąskaiton Lietuvos Banke: Kaune 143 nr., Telšiuose 220 nr., arba siųsti paštu šiuo adresu: Telšiai, dr. J. Mikulskis, Statybos Komiteto reikalų vedėjas.

„Alkos“ draugijos valdyba
Žemaičių muziejaus statybos komitetas

Kariuomenės leidiniai

P-51. PĖSTININKŲ STATUTAS. II dalis. Kautynės. Kariuomenės Štabas, Sp. ir Švietimo skyr. 1936. 460 psl.

Šiame statute duodamas bendras kautynių vaizdas ir apibūdinamas pėstininkų vaidmuo šių dienų kautynėse, iš pagrindų nagrinėjamos pėstininkų kautynės, aptariamai pagrindiniai kautynių veiksmai, įvairios tų kautynių rūšys paprastose ir ypatingose sąlygose ir, pagaliau, įvairių pėstininkų vienetų kautynės.

J. Gruodis. TĖVE MŪŠŲ. 1, 2 ir 4 vyrų balsams. Kariuomenės Štabas, Sp. ir Švietimo skyr. 1936.

Norint sutvarkyti kariuomenėje giedojimą per patikrinimus, priimta malda „Tėve, mūsų“, prof. Gruodžio kompozicijos.

Į šią maldą turėtų atkreipti dėmesio ir mokyklos, jaunimo organizacijos bei jų vadovai, kad jaunuoliai, eidami į kariuomenę, jau mokėtų ją giedoti.

Naujieji leidiniai

K. S. Stanislavskij, V. N. Dančenko, E. B. Vachtangov, M. A. Čechov, M. Reinhardt, V. Sachnovskij, B. Zachava. APIE AKTORIAUS KŪRYBĄ. Paruošė J. Grybauskas ir H. Kačinskas. Spausdino „Varpas“. Leido „Spaudos Fondas“ 1936 m. 135 psl. Kaina Lt. 3.—

Knygoje yra aštuoni straipsniai apie teatro meną. Visi K. S. Stanislavskio sistemos, realinio teatro, kuriam vadovauja prieškarinis Maskvos dailės teatras.

Knyga prasideda laišku jaunesiems studijos aktoriams, kuriame E. B. Vachtangovas primena jiems, kaip dvasiniai turtingas aktorius ir toks eikvus, jaunatviškai nerūpestingas.

K. S. Stanislavskis kalba apie teatro meną. Aktorių jis laiko tą, kuris sugeba atkurti žmogaus dvasinį gyvenimą ir moka kūno judesiais vaizduoti žmogaus sielos judesį. Teatro meną grindžia ištikinimu ir pateisinimu. V. N. Dančenko str. Paprastumas scenoje sako, kad aktorius turi nieko nevaizduoti, turi dramaturgo patiektą vaizdą perduoti pats savimi. O str. Keletas minčių apie scenos meną tas pats autorius daugiausia kalba apie režisieriaus santykius su aktoriais. V. Sachnovskij Spektaklio idėjoj kalba apie režisieriaus supratimą pagrindinės dramaturgo linijos, žiūrovų reikalavimų ir teisingą nukreipimą aktorių kūrybos. B. Zachava str. Režisierius ir aktorius nurodo, kas žinotina režisieriui. M. Reinhardt str. Teatras ir aktorai teatrą supranta tik laisvą. Aktorių laiko teatro gyvybę. M. A. Čechovas teatro atmosferoj išrodo kas yra toji atmosfera, nurodo jos rūšis ir reikšmę teatrui. Paskutinis straipsnis K. S. Stanislavskio Darbas su aktorium. Čia jis kalba apie aktorius rengimą teatro gyvenimui.

Kadangi knygą sudaro atskirų autorių straipsniai, atsitiktinai rašyti, tai kai kur mintys ir kalbami reikalai kartojasi. Knygoje duotos pastabos ir patarimai labai reikalingi kiekvienam aktoriui. Daugeliu patarimų gali pasinaudoti rašytojas, tuo labiau dramaturgas. Teatro mėgėjai ir žiūrovai, paskaite šią knygutę, supras ko ieškoti teatro scenoje.

T. Adomonis

Galvosūkio 44 nr. sprendimas

A — Opalas — (O+S) = Pala+i B — Dinė. X = Palaidinė.

Išsprendė: 1) v. p. J. Zapkus (1 p. p.), 2) v. p. M. Antaniškis (4 p. p.), 3) v. p. A. Pliauskys (1 p. div. št.), 4) cū. Ed. Rukšta (4 p. p.), 5) eil. St. Morkūnas (4 p. p.).

Galvosūkis Nr. 46

(Vert. 2 tašk.)

ja	mer	mes	mo	žir	kai	no	kia
ir	tik	lau	na	se	bė	le	bal
per	čiu	kur	rū	lieps	dien	kų	lį
kia	mie	su	jė	ge	tė	kas	rus
gus	ir	no	mus	me	dien	o	na
pes	nim	li	miš	kas	gus	lė	su
mes	lau	pa	mus	ja	tė	jo	lė
lė	gel	tė	ug	jė	se	kė	dan

Perskaitykit karinės dainos posmą: pirmą dalį — baltojo šachmatų karininko ėjimu, o antrą — juodojo karininko ėjimu

R. M.

Jau XVIII metal gyvuoja

„KARYS“

Kas tik vieną „Kario“ numerį gavo pamatyti, tas jau niekad nebesiskyrė su „Kariu“, nes „Karys“ yra įdomus, pigus ir gausiai iliustruotas savaitinis karių laikraštis. Kaina: pusk. ir kareiviams (tik sau) metams — 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt. Visiems kit. — met. 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt.

Adr.: Kaunas, Miško g-vė Nr. 10, „Karys“.